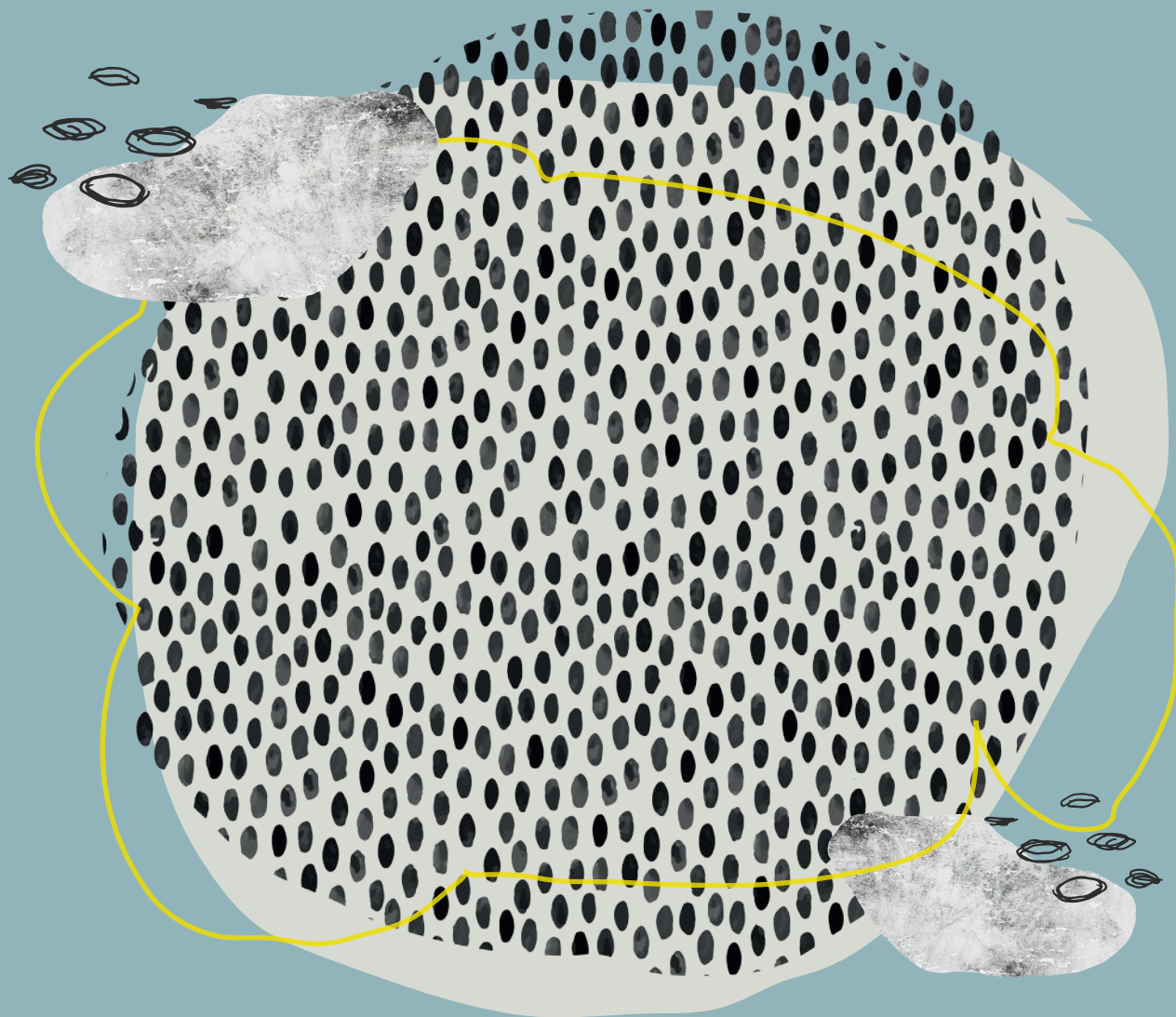

SOTA LA PLUJA

Text de Jaume Centelles
Il·lustracions de Sara Masià

© Edita

Institut d'Estudis Ilerdencs
Fundació Pública de la Diputació de Lleida
Pl. Catedral, s/n. 25002 Lleida
Tel. 973 27 15 00
fpiei@diputaciolleida.cat
www.iei.cat

Secció de Publicacions IEI
Disseny de coberta i composició
Montse Querol

© dels textos

Jaume Centelles Pastor

© Text de les traduccions

Occità: Ròsa Maria Salgueiro Pujós
Castellà: Jaume Centelles Pastor
Anglès: Gemma Salvia Cáceres
Francès: Anna Maria Castro Regol
Italià: Raül Vallès Pardell

© Il·lustracions

Sara Masià Bertran

Coordinadora del Projecte Implica't+
Maria del Mar Lluelles Perera

Dissenyadora del logotip i del distintiu Implica't+
Cristina Mayench Cirera

Impressió:

Dipòsit legal: L- 20/2024

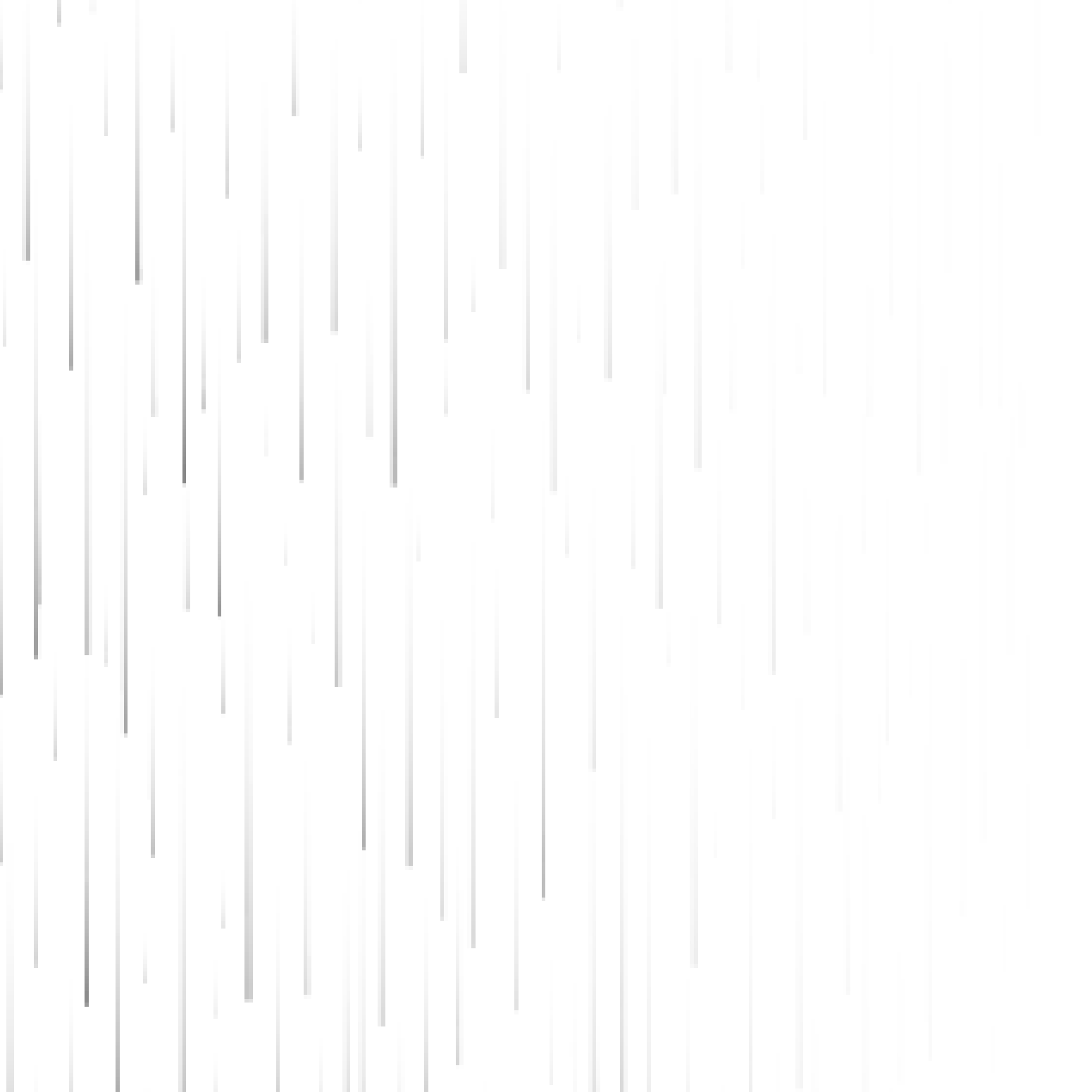
 Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Diputació de Lleida
La força dels municipis

Text de Jaume Centelles
Il·lustracions de Sara Masià

SOTA LA PLUJA

Pròleg

“Tu ets, per això jo soc. La Terra és, llavors jo soc. L’aire, l’aigua i el sol estan allà perquè jo sigui. Els meus pares i ancestres eren, per això jo soc. No som éssers separats sinó una xarxa de relacions. Aquesta separació és només una il·lusió”.

Satish Kumar

Va sentir parlar del canvi climàtic quan només tenia nou anys, i va quedar tan consternada que no podia entendre que alguna cosa tan greu passés al món i que els adults en féssim tan poc cas, i que alguns fins i tot ho empitjoressin.

Tres anys després, aquella noia, filla d’una cantant d’òpera, va deixar de parlar i de menjar i es va deprimir moltíssim. Els seus pares estaven tan preocupats que la van portar al metge, que els va dir que la seva filla tenia Asperger, una síndrome poc freqüent que la feia especial i diferent. Però, curiosament, allò que podia semblar una dificultat, per a ella es va convertir en una mena de superpoder: li va permetre veure el món amb més agudesia i atrevir-se a dir en veu alta el que no funciona, sense bla-bla-bla.

D’aquí que amb només 15 anys es va asseure al davant del Parlament suec, on hi deu fer un fred que pela, amb un petit cartell en el que s’hi podia llegir “*Vaga escolar pel clima*”.

El primer dia n’eren tres, i després més, i més, i les imatges d’aquelles protestes es van viralitzar, i finalment el seu missatge va arribar a tot el món. És la **Greta Thunberg**, vegana, no viatja en avió i és un exemple de persistència, tenacitat,

desafiament i superació; i per a ella és molt estrany que no estiguem tots protestant, perquè el problema és molt seriós i de tot el planeta.

Milers de joves s'han sentit identificats i motivats per la Greta, els dignataris de tot el món s'han sentit interpel·lats per aquesta jove; i no només això, diuen que un grup de milionaris i filantrops va donar més de mig milió de dòlars al *Fons d'emergència climàtica*, després d'haver-la sentit a ella i altres activistes del moviment **Extinction Rebellion**.

La Greta s'ha atrevit a somiar un món millor, com els protagonistes del recull d'històries que ens ha dibuixat el mestre **Jaume Centelles**; relats que ens ajuden a despertar realitats injustes que ens commouen. Són ells, som nosaltres, som tots. Cadascuna de nosaltres, amb les nostres decisions i actituds davant del que passa al món, tenim **un poder i una oportunitat** de canvi si ens conjurem per fer-ho, amb una visió holística, global, ètica, inclusiva i dels drets humans, amb una mirada ecològica i feminista. Tots i totes tenim algun superpoder, com la Greta, i el podem posar a disposició del món per millorar-lo. El rumb és **La Carta de la Terra** i els **Objectius de Desenvolupament Sostenible** que des de fa 12 anys el projecte **Implica't** defensa a les aules. I una de les accions és la publicació d'aquests relats adreçats a infants i joves per reflexionar sobre la pau, la lluita contra el canvi climàtic, l'erradicació de la pobresa, l'educació de qualitat, la igualtat de gènere, les energies renovables, el treball digne, el consum responsable, la defensa de la flora i la fauna, i la justícia social. Els mestres implicats comparteixen la idea que **la lectura obre nous camins**, i ens recorda que formem part del mateix planeta.

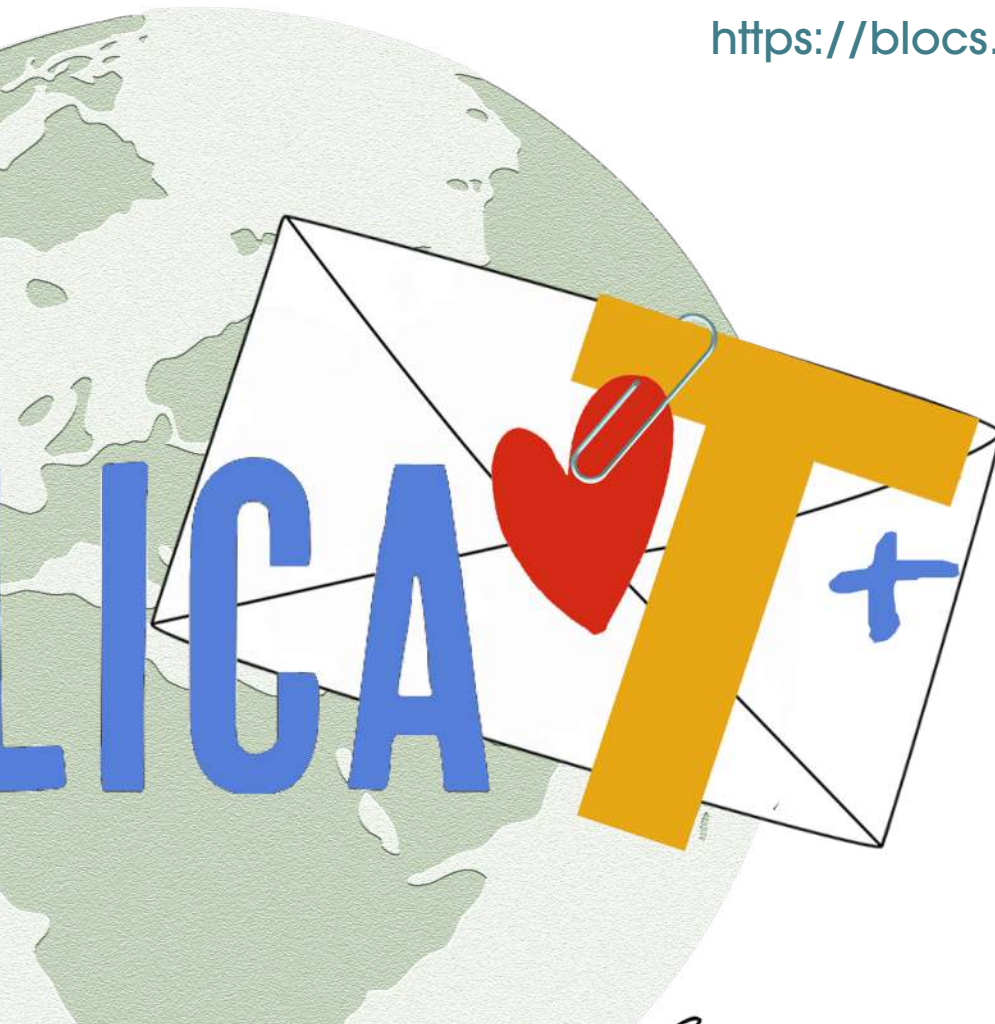
Sí, és possible. Entre tots, joves, societat civil, empreses, món acadèmic, ho podem aconseguir. T'hi apuntes?

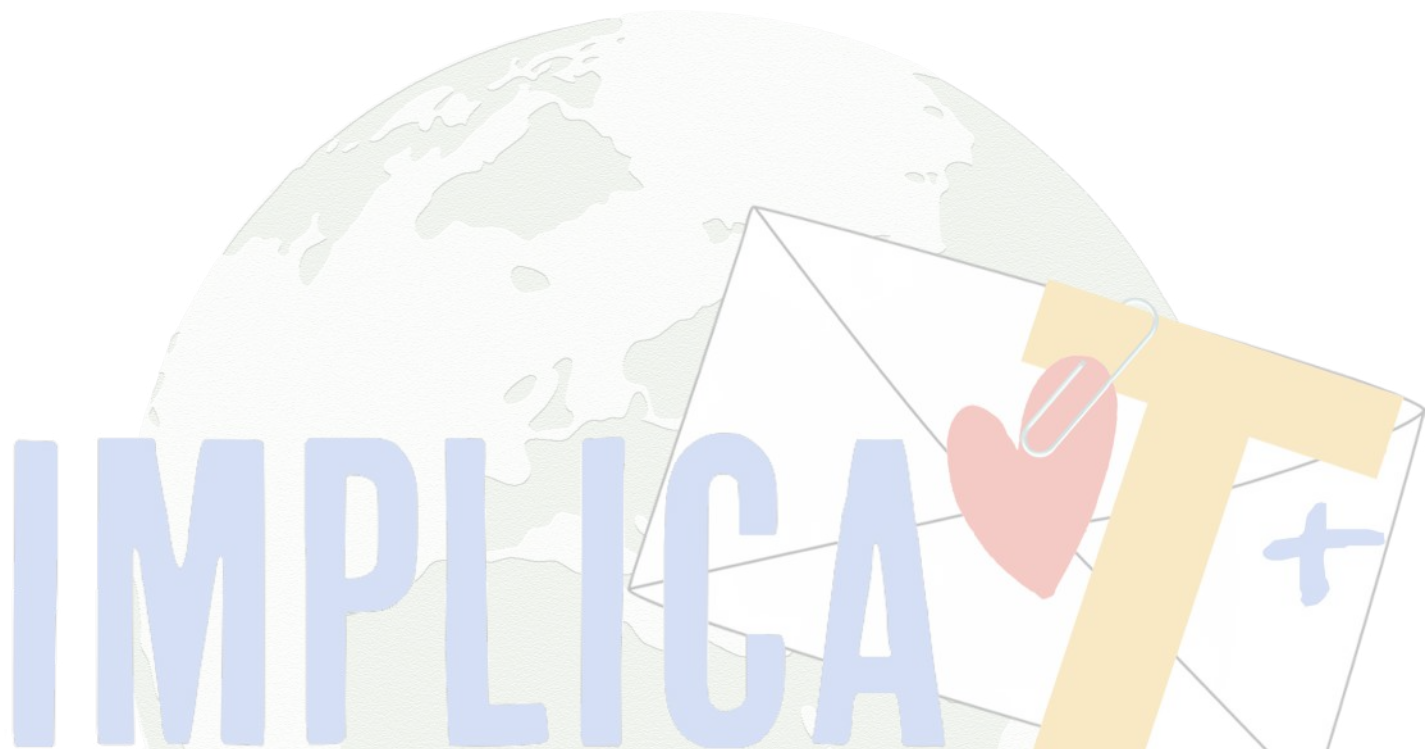
Elisabet Pedrosa

L'Ofici d'Educar (Catalunya Ràdio)

Projecte Implica't+ amb la Carta de la Terra i l'Agenda 2030

<https://blocs.xtec.cat/implicat/>

Implica't+ és un projecte cooperatiu i transversal que té com a objectiu treballar la Carta de la Terra i l'Agenda 2030 a les aules. Està adreçat a l'alumnat de totes les etapes educatives. Conté un ampli ventall de propostes didàctiques elaborades amb diferents metodologies de treball (jocs, dossiers de treball, fitxes, contes, contes adaptats, manualitats, activitats TAC: caceres del tresor, webquestes, jclics, quaderns virtuals, activitats per a PDI, symbaloos, wikis,...) . Es pot desenvolupar al llarg de tot un curs escolar o en un moment concret del període lectiu.

Actualment treballem en aquest projecte 25 docents de 16 centres diferents amb el compromís ètic, social i educatiu d'aconseguir un futur digne per a tothom. El projecte resta obert a docents que hi vulguin col·laborar. Per fer-ho només us heu d'inscriure al grup de treball Implica't del CRP del Segrià.

Objectius

Els objectius GENERALS del projecte són:

_Incorporar al currículum educatiu els Principis de La Carta i els ODS de l'Agenda 2030 adaptats als diferents cicles educatius (des de l'Escola Bressol fins al Batxillerat).

_Participar de manera contínua i activa en la defensa d'un codi de convivència basat en una cultura de Pau i Sostenibilitat, en l'entesa entre les persones i la relació amb la natura, tal com van assenyalar les directrius de la Cimera de la Terra, celebrada a Rio de Janeiro el 1992.

_Difondre i promoure els valors de sostenibilitat promoguts per La Carta de la Terra.

_Fomentar actituds de llibertat, responsabilitat, valoració i creativitat de l'alumnat.

_Promoure i desenvolupar valors ètics, solidaris i ecològics.

_Elaborar i compartir recursos, projectes i pràctiques de referència inspirades en la Carta de la Terra i en l'Agenda 2030.

Reconeixements

Implica't+, llavor d'esperança i d'acció. Carta de la Terra Internacionali Soka Gakkai Internacional

Certificat de reconeixement de la Carta de la Terra Internacional

Pràctica educativa de referència d'educació pedagògica. Direcció General d'Innovació. Departament d'Educació

Llocs d'interès. XTEC

Implicats en l'àmbit d'educació en valors socials i cívics. Currículum i orientació.

Educació Primària. Departament d'Educació.

Premis

Primer premi Educació en el IX Premi Federico Mayor Zaragoza.

Millor projecte de centre en el VII Premi Impuls d'innovació educativa.

Finalista autonòmic del Premi a l'Acció Magistral.

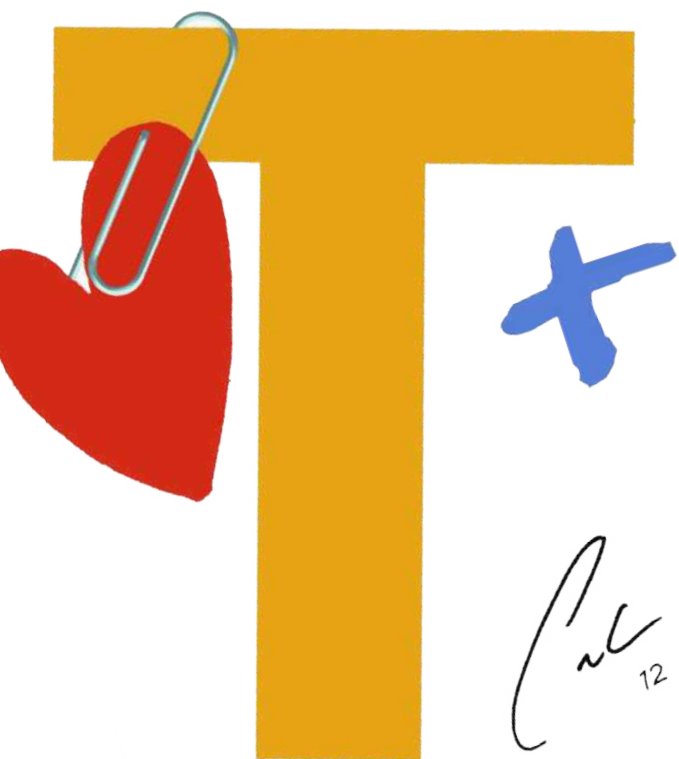

12 ANYS IMPLICATS

CURS 2023-24

LA CARTA DE LA TERRA

Interdependencia de la vida

Amor y responsabilidad

Democracia y libertad

Justicia entre generaciones

Proteger la diversidad de la Tierra

Prevención del daño ecológico

Estilo de vida sostenible

Compartir el conocimiento

Erradicar la pobreza

Desarrollo humano equitativo

Igualdad y equidad de género

Dignidad, inclusión y bienestar

Transparencia y participación

Integrar valores en la educación

Respetar a todos los seres vivos

No violencia y paz

PILARS

OBJECTIUS GLOBALS de Desenvolupament Sostenible

AGENDA 2030

1. POBRETA

2. HAMBRE

3. SALUT I BENEBEURE

4. EDUCACIÓ DE QUALITAT

5. IGUALTAT DE GÈNERE

6. AIGUA NETA I SANEJAMENT

7. ENERGIA NETA I ASSEQUIBLE

8. TREBALL DIGNI I CREIXEMENT ECONÒMIC

9. INDÚSTRIA, INNOVACIÓ I INFRAESTRUCTURES

10. REDUCCIÓ DE LES DESIGUALTATS

11. CIUTATS I COMUNITATS SOSTENIBLES

12. CONSUM I PRODUCCIÓ RESPONSABLES

13. ACCIÓ CLIMÀTICA

14. VIDA SUBMARINA

15. VIDA TERRESTRE

16. PAU, JUSTÍCIA I INSTITUCIONS SÒLIDES

17. ALIANÇA PELS OBJECTIUS

PILARS

He vist coses increïbles

A la pel·lícula de ciència-ficció Blade Runner, el director Ridley Scott i el guionista David Peoples van escriure les paraules del monòleg d'una famosa escena en que un replicant li diu, sota la pluja, al policia que el persegueix:

“He vist coses que vosaltres els humans no us creuríeu mai de la vida. He vist com atacaven naus incendiades més enllà d’Orió. He vist raigs C que brillen en la foscor de la Porta de Tannhäuser. Tots aquests moments segur que es perdran en el temps com llàgrimes en la pluja. És hora de morir.”

És una escena preciosa que em recorda com sovint la meua vida s’assembla a la del replicant perquè també he vist coses increïbles, he viscut aventures amb els cabells voleiant al vent, sota la pluja, i les he escrit.

Em dic Fina i acabo de fer vint-i-cinc anys. Soc periodista i estic sortint de Sarajevo, la capital de Bòsnia-Herzegovina, on he fet un reportatge sobre el carrer Ferhadija, un indret fantàstic on hi ha esglésies de moltes religions i on conviuen persones de diverses creences. Vaig amb cotxe cap a Gorazde, a visitar un conegut. Fa temps que no ens veiem. Molt. Es diu luri i tinc ganes de fer-li una abraçada. Fa quinze anys ens vam trobar sota una acàcia i ens vam fer amics. Un any més tard va tornar aquí, a casa seva, a la seva terra, i li vaig perdre la pista. Fins ara.

En luri és enginyer en una fàbrica d’avions.

Jo vaig estudiar periodisme perquè, de sempre, he estat molt curiosa. He tingut la sort de viatjar per tot el món escrivint reportatges per a l’Ecological World, una revista implicada en temes relacionats amb La Carta de la Terra i els Objectius de Desenvolupament Sostenible. M’agrada la meua feina.

He conegut a les Haenyeo, unes dones que surten a pescar cada dia, a Corea, i que són com sirenes del mar, respectuoses amb la natura, capbussant-se sense bombolla i pescant només el que necessiten per viure. També he conegut les últimes Chipko, dones que viuen a l'Índia i es preocupen de la conservació dels boscos, lluitant de manera pacífica contra les empreses que volen talar els arbres.

He estat al Brasil, on em van regalar una diadema preciosa, de colors extremadament cridaners, per fer-me avinent que érem al tròpic i que encara perdura el record de la Marielle Franco, la més lluitadora de les dones, la que va iniciar el moviment dels mocadors al cap.

He viatjat amb el Tren de la mort des de Sinaloa fins a la frontera dels Estats Units, i he parlat amb els nois que fugen del seu país per buscar una vida millor.

Al nord del Canadà, he sentit com el poble inuit està patint perquè les glaceres s'estan desfent; a l'Afganistan tampoc estan gaire bé i a la Mediterrània les pasteres ens recorden que encara hi ha llocs on es passa gana.

En fi, he pogut conèixer el bo i millor de les persones, però sobretot he vist que hi ha esperança i ganes d'aturar el canvi climàtic, de fornir relacions més solidàries, més amables, més ecològiques, unes relacions que ens facin millors persones i permetin que nosaltres i els nostres fills i els fills dels nostres fills siguem feliços. Sé que només depèn de nosaltres.

Si m'acompanyeu, a les pàgines següents us mostraré algunes de les històries que he conegut i que han sortit publicades a l'Ecological World. Veureu que a cadascun dels relats hem inclòs una referència de l'objectiu de Desenvolupament Sostenible relacionat. Els ODS són un conjunt d'objectius creats per les Nacions Unides per al desenvolupament sostenible a tot el món. Són vàlids de 2015 a 2030.

Si us ve de gust, ens tornem a trobar al final del llibre i us explico com ha anat l'encontre amb el meu estimat luri.

**L'EN-
LLUS-
TRADOR
DE
SABA-
TES**

Em dic Kevincostner Méndez i tinc onze anys.

El nom me'l va posar la meva mare i m'ha explicat que la primera vegada que va anar al cinema feien una pel·lícula anomenada Ballant amb llops. Li va agradar tant que, quan vaig néixer, em va posar el nom de l'actor protagonista. Però gairebé ningú no em diu per aquest nom. Els amics em diuen negro Méndez perquè tinc la pell molt fosca, com la del meu pare, a qui no vaig conèixer. Bé, tothom no, perquè la mare no em diu negro Méndez, ella em diu mi patojito que és més afectuós.

Vol saber què faig aquí? Doncs, viatjo cap al nord, cap als Estats Units, amb la mare i les meves germanes petites, la Marcela i la Gabriela. Vam sortir de Culiacán fa deu dies i aviat arribarem a la frontera.

El tren va lent i algunes estones m'enfilo i pujo a dalt del vagó on hi ha altres nois. M'agrada perquè es respira millor, es disfruta del paisatge i allà assegut m'imagino que vaig al lloc d'una serp molt llarga.

Quan passem per alguns pobles, el tren encara va més a poc a poc, gairebé s'atura, i algunes persones ens llencen menjar. Són molt amables.

Expliquen que abans no era així i que, de tant en tant, la policia feia baixar als qui no duïen bitllet. Nosaltres no en duem, però ens han dit que no patim perquè algú va donar molts pesos al govern mexicà perquè ens deixessin tranquils. Ma mare, que és molt llesta, diu que va ser un actor de cinema que es deia Cantinflas i feia pel·lícules de riure.

Els últims dies, veig la mare emocionada i noto com li brillen els ulls. Somia que als Estats Units trobarà feina i podrem anar a escola. No ho sé. A Culiacán vivíem en un barri que es diu Alamedas. No hi havia llum ni aigua potable, tampoc hi havia escoles ni metges ni feina. No hi havia res. Per això vam marxar. Per viure millor, diu la mare. Per cert, es diu Lupe.

Pels matins, a Culiacán, sortia de casa i caminava un parell d'hores pel carrer Álvaro Obregón fins a arribar al centre, a prop de l'Ajuntament. Per allà hi passen moltes persones i em situava en un lloc on no molestés gaire, amb els estris d'enllustrar sabates. Alguns homes s'hi asseien i llavors començava la meva feina. Primer hi passava un drap per treure les restes de pols o de fang que estaven enganxades i després passava un raspall amb betum amunt, avall, amunt, avall i pels costats fins a deixar ben neta la sabata. Ho acabava amb un altre drap que feia lluir molt més el xarol o la pell. No guanyava molts diners, però era una feina

que m'agradava. De fet, des dels sis anys que he estat enllustrant sabates. Un dia, un senyor gran em va dir que alguns personatges famosos van començar com jo, fent d'enllustradors. Em va dir els noms, però no sé qui són. En recordo alguns. A veure... Ozzy Osbourne, James Brown, Lula da Silva, Alejandro Toledo i Malcolm X.

M'estimava més enllustrear sabates que estar en un semàfor netejant els parabrises dels cotxes com feia el meu amic Iker, que també té una k al seu nom.

Quan es feia fosc, recollia la capsa i tornava al barri caminant, però anava per uns altres carrers on hi ha cases de debò i escoles i hospitals. M'agradava veure els nois i les noies de la meua edat amb els seus uniformes i la cartera penjada a l'esquena, plena de llibres. Jo no tinc cap llibre, però, si en tingués, no sabria què fer-ne perquè no sé llegir ni escriure.

Les noies anaven amb faldilla de quadres i els nois amb jaqueta americana. Em miraven i, de vegades, canviaven de vorera, com si tinguessin por de mi, o potser era per l'olor de betum que desprenia. Em vaig acostumar.

Mentre tornava es feia de nit i encara que no hi havia cap fanal que il·luminés el camí fins a Alamedas, no m'importava perquè el coneixia de memòria. A mig camí, m'hi asseia a descansar dalt d'un mur i, aixecant la vista, podia contemplar el cel ple d'estrelles i embadalir-me amb algun avió que deixava un camí de llum al seu pas.

Ah! Com que tot estava molt fosc, ningú no em veia quan entrava d'amagat a algun camp a agafar

el que es conreava. Si tenia sort, podia arrencar algunes pastanagues que ens servien per sopar, a les meves germanes i a mi. Les pastanagues crues m'encanten! També podia agafar, si hi havia sort, tomàquets, mongetes o bledes, d'un hort molt gran que hi havia a tocar del camí.

El meu amic Iker i altres nois remenaven la brossa i, de vegades, trobaven coses profitoses, però jo no ho vaig fer mai això d'obrir els contenidors i veure què hi havia.

Els dies que alguns clients em donaven una propina em posava molt content perquè guardava els diners en una altra butxaca i abans d'entrar a casa, passava per casa del senyor Ramon, un veí molt vellet que vivia sol, i els hi donava. No em deia res, però jo sabia que ho agraiïa perquè en alguna ocasió em mirava i unes llàgrimes li queien galtes avall.

I aquí estem. Diu la mare que en un parell de dies haurem arribat a la frontera i que la nostra vida canviarà. Tant de bo sigui així. Tant de bo les meves germanes puguin anar a escola i la mare trobi una feina que ens faci la vida més fàcil.

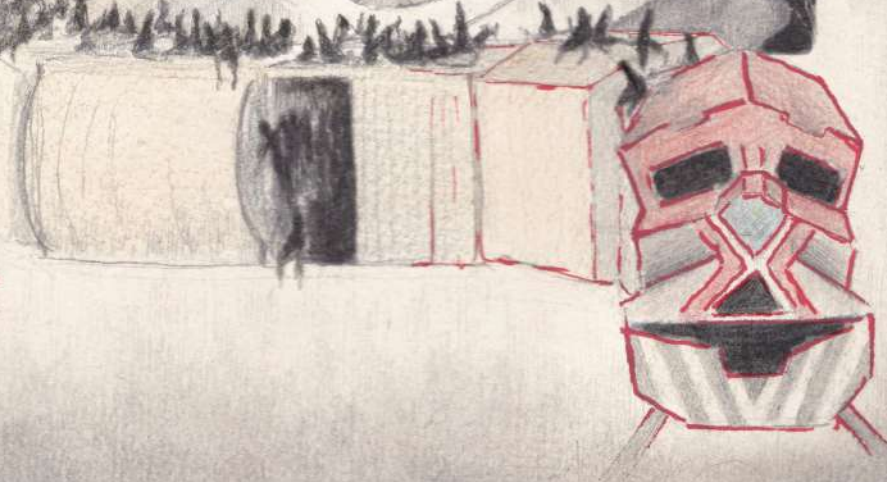
Això és el que li puc explicar. Ara, si vol, pugem a dalt del vagó. La nit té la seva màgia i segur que li agradarà, senyoreta Fina, i podrà parlar amb els meus amics. Li explicaran coses que ni s'imagina, per al seu reportatge.

EEUU

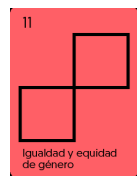
Em die Keurincortner Minderz i
tine onze
anys...

CULIACÁN

“ M'estimava més enllustar
sabates que estar en
un semàfor netejant els
parabrises dels cotxes com
feia el meu amic Iker, que
també té una k al seu nom. ”

**DUES
AMI-
GUES**

La Marielle i la Carolina eren amigues.

La Marielle tenia la pell fosca i el cabell negre com la sutja. La Carolina tenia la pell blanca i el cabell ros com el blat. Vivien en una favela, un barri humil de Rio de Janeiro, al Brasil, i cada dia caminaven juntes fins a l'escola per carrers costeruts. Mentre caminaven jugaven a no trepitjar les escletxes del terra o cantaven les cançons que havien après al pati. Eren les millors amigues, rialleres i alegres.

Un dia es van creuar amb un grupet de galifardeus que els van dir coses lletges per riure-se'n d'elles. No era el primer cop i, a diferència d'altres vegades, la Carolina es va encarar amb ells.

—Gorda! —li van dir.

—Sí, estic una mica planeta, i què? Això no és cap insult. A més no es diu gorda, es diu grassa, incultes! —va respondre i tot seguit

va agafar la mà de la Marielle i van començar a córrer carrer avall.

En tombar la cantonada es van aturar davant del bar Tapioca, un local que desprenia ferum a humitat i a alcohol. Es van abraçar i es van posar a riure, potser per la por que havien passat o per la ràbia que sentien.

—No m'agrada quan em diuen gorda, o quan a tu et diuen negrota o cap d'escarola. A més, el teus cabells són preciosos, arrissats i lluent. Sembles una reina —va dir la Carolina, mentre feia lliscar els dits pel cap de la seva amiga.

L'any que en va fer onze, la Marielle va començar a treballar per poder pagar-se els estudis. I també va començar a posar-se diademes i mocadors de colors al cap. Com una reina, es deia, recordant les paraules de la seva amiga Carolina. Els mocadors li conferien un aire rebel, diferent. Els duia amb el cap alt, ben nuats, com si dugués una bandera.

Altres noies de la favela van començar a imitar-la i també es posaren turbants, diademes i mocadors de colors llampant que es veien d'una hora lluny. Allò era una revolta, una declaració de principis, una afirmació de la seva singularitat.

L'amistat amb la Carolina va continuar durant molts anys. Un dia, la Marielle li va dir:

—Carolina, fica-t'ho al magí, nosaltres podrem ser el que vulguem ser. Canviarem les coses que no ens agraden. No vull que em mirin malament per ser negra, noia o pobra. Estudiaré molt i algun dia arribaré a ser parlamentària. Llavors, les coses seran diferents, serem veritables reines. Ah! I, a partir d'aquest moment, em pintaré els cabells i els duré rossos, com tu, i seré una negrossa, una negra rossa.

I així ho va fer.

“ En tombar la cantonada es van aturar davant del bar Tapioca, un local que desprenia ferum a humitat i a alcohol. Es van abraçar i es van posar a riure, potser per la por que havien passat o per la ràbia que sentien. ”

**BRA-
ÇOS
OBERTS**

Plaça del poble. Després de berenar. L'hora habitual de trobar-se per jugar.

En Pedro i la Mafalda són els encarregats de fer els equips. Comença la cantarella. Un, dos, tres, parells, senars i estenen les mans amb alguns dits estirats. Sumen. Quatre i dos. Sis. Guanya la Mafalda.

—Em demano l'equip de l'Òscar Camps — comença, convençuda.— I trio l'Ona.

—Jo trio l'Andreu.

—En Roberto amb nosaltres.

—Mmmm! La Cinta.

I així continuen fins que els dos equips estan definits.

A una banda hi ha els qui van al grup de la Mafalda. Són els vuit que fan de migrants i els tres que són els rescatadors d'Open Arms. A l'altra bàndol, hi ha els deu que fan de Guàrdia Costanera.

El joc consisteix en que els migrants han

d'arribar a un punt determinat de la plaça que anomenen Europa. Al seu davant, escampats per tot l'espai, els qui han d'evitar que hi arribin. És una espècie de joc del gat i la rata combinat amb el de tocar i parar. Quan la Guàrdia Costanera atrapa un migrant, aquest s'ha de quedar quiet al lloc, amb els braços oberts fins que un dels rescatadors aconseguixi tocar-lo i així poder continuar el seu camí a Europa.

Comença el joc. La Mafalda dirigeix amb habilitat al seu equip enviant un parell cap a la dreta per despistar a la Guàrdia Costanera. Sap que a aquest parell potser no els podrà ajudar, però intenta que els altres arribin al seu destí. En Pedro és llest, s'ensuma la maniobra i només envia quatre corredors a pels dos que criden l'atenció.

Acaba la partida. Compten els que han arribat. Avui només tres. Els altres cinc han estat atrapats. Ha guanyat la Guàrdia Costanera. Mal dia per als migrants. Demà, potser, hi haurà més sort.

“

El joc consisteix en que els migrants han d'arribar a un punt determinat de la plaça que anomenen Europa. Al seu davant, escampats per tot l'espai, els qui han d'evitar que hi arribin. És una espècie de joc del gat i la rata combinat amb el de tocar i parar. Quan la Guàrdia Costanera atrapa un migrant, aquest s'ha de quedar quiet al lloc, amb els braços oberts fins que un dels rescatadors aconseguixi tocar-lo i així poder continuar el seu camí a Europa.

”

**LA ROSE-
MARY
I LA
LLIMO-
NERA**

—Ep! Estàs bé? Et veig una mica groga?

—Estic marejada! He tingut un viatge molt llarg i cansat.

—D'on vens?

—Vinc, o millor dit, venim des de Sud-àfrica. Amb vaixell. Una pila de dies de viatge, ben apretadetes i sense veure el sol.

—Sud-àfrica? I què hi feu aquí?

—No ho sé. Per cert, on soc?

—A Lleida, una ciutat de Catalunya.

—Lleida? I tu, d'on vens?

—D'ací a propet. Em va portar el senyor Tomeu amb la seva pickup. No en som moltes, però ens aprecien pel nostre bon gust. Per cert, veig que et dius Rosemary, quin nom tan bonic!

—Sí, tenim noms anglesos. Aquella del davant es diu Flamingo, i la de més enllà és la Cheeky. El nom ajuda i és un reclam per als compradors, diuen. Quin lloc és aquest?

—Un supermercat. Ara no hi ha ningú, però d'ací una estona s'encendran els llums i s'obriran les portes. Llavors veuràs una pila de persones anant amunt i avall, amb bosses, cistells i carros de la compra. Hi haurà soroll i pels altaveus sentiràs música i una veu que va dient coses com senyoreta Eva, acudeixi a caixa o avui, a la secció de congelats, trobaran ofertes increïbles.

—I aquests números i lletres que tenim aquí al davant?

—Ai, Rosemary, veig que no t'ho han explicat bé. Mira, les lletres indiquen la varietat i el lloc de procedència i els números diuen el preu que s'ha de pagar per nosaltres.

—A la teva caixa, què hi diu?

—A la meva caixa hi diu Pera llimonera, Lleida i el preu d'un quilo: 1,79 euros. A la teva hi posa Pera Rosemary, Sud-àfrica i el preu d'un quilo: 1,49 euros.

—Soc més barata jo que tu?

—Efectivament. Resulta estrany, oi? En el vostre cas, a més a més de pagar a les persones que us han collit, classificat, separat i encabit a les caixes, ben ordenades, s'ha de

sumar el que costa el trasllat, pagar el vaixell, el personal, el combustible que gasta, i una pila d'impostos. Perquè pugueu estar aquí us han de collir una mica verdes i, és clar, no teniu el mateix gust que nosaltres. Shhh! Calla que ve algú.

La Sara i l'Ignasi, una parella jove, arriben carretejant dues bosses. S'aturen davant l'expositor de fruita.

—Guaita, Sara, quines peres tan boniques. En podem agafar unes quantes per a la macedònia de demà. Segur que als nens els agradarà.

—Sí, Ignasi, bona idea, però agafa aquestes, les que hi diu pera llimonera.

—Però són més cares!

—Sí, però són d'aquí i hem de fomentar el consum de proximitat. Fes-me cas, home. A casa t'ho explicaré.

—D'acord.

L'Ignasi agafa unes quantes peres llimoneres i les fica en una bossa. Mentre continuen cap a la zona de les begudes, li sembla sentir una veueta que surt de l'interior de la bossa.

—Adeu, Rosemary, encantada d'haver-te conegut.

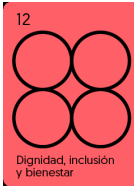
“ —Ai, Rosemary, veig que no t'ho han explicat bé. Mira, les lletres indiquen la varietat i el lloc de procedència i els números diuen el preu que s'ha de pagar per nosaltres. ”

PERA LLIMONERA
LLEIDA
179/kg

PERA ROSA TARY
SUD-ÁFRICA
149/kg

**LA
DONA
D'AI-
GUA**

—Vol dir alguna cosa sobre les acusacions que pesen sobre vostè, abans d’emetre el veredict? —digué, amb veu greu, el batlle del poble, un home corpulent amb una espessa barba que li conferia un aspecte respectable.

Es va fer un silenci que va travessar de punta a punta la sala gran de l’Ajuntament, plena de gent, veïns i veïnes curiosos i delerosos de veure com la culpable de tots els mals del poble acabava penjada o, en el millor dels casos, expulsada definitivament.

La velleta que ocupava un lloc preferent a l’esquerra del tribunal es va redreçar i es va recolzar a la barana que la separava dels assistents. Anava vestida amb una faldilla negra esparracada que deixava entreveure unes espadenyes brutes i gastades. Un mocador, també negre, li cobria el cap. La pell bruna de la cara era plena d’arrugues i els ulls mostraven una mirada decidida i brillant com la dels gats enmig de la foscor. De les butxaques sobresortien dues flors marcides, envoltades de fulles d’heura.

—Em dic Viviana, com la meva mare i la meva àvia. Visc a la cabana que hi ha a

prop del Turó de la Boira, a tocar de l’Estany Gran. No sé l’edat que tinc —un fil de veu s’escampà pel saló.

—A què us dediqueu? —la va interrompre el batlle.

—Tinc cura del bosc i dels animals que allà hi viuen. Vigilo que ningú no els faci mal. Cada dia camino pels viaranyos propers al poble i conec totes les plantes i les uso per guarir malalties. Les herbes, ben combinades, ajuden a curar el mal de panxa, picades d’insecte o inflamacions. Si us pica una abella, amb la calèndula faig un ungüent que ajuda a alleugerir el mal; si us heu fet un tall, llavors aplico milfulles per desinfectar la ferida, i si teniu mal de panxa, amb una combinació de fonoll i camamilla us podeu sanar. Ara bé, cal fer-ho amb seny i emprar el mètode de la novena que vol dir fer el tractament durant nou dies i després parar i així l’organisme no s’hi acostuma. Però totes les malalties no les puc curar. I si un nen emmalalteix, no és culpa meua, com dieu, ni l’he assenyalat amb el dit ni l’he mirat malament. Senzillament, hi

ha malalties que no puc curar.

També camino pel bosc les nits sense lluna. Jec enmig dels arbres, miro el cel curull d'estrelles i intento reconèixer-les. M'agrada. Allà, en silenci, tanco els ulls i sento el raucar dels gripaus, la remor de l'aigua del rierol i noto l'aleteig d'una òliba que passa volant. I no és veritat que volo amb una escombra, quina bestiesa! Les llums que potser heu vist al meu voltant són de les cuques de llum que m'acompanyen de tornada a casa, il·luminant el camí.

I si em vaig enfil·lar dalt del roure vell va ser perquè no volia que el talléssiu. Aquell roure fa més de cent anys que ens fa ombra quan estem acalorats, les seves branques acullen esquirois i altres animalons que fan el seu niu, i quan cauen els aglans, els senglars tenen aliment. Qui som nosaltres per tallar-lo i vendre'l a l'asserradora?

Afirmeu que soc una bruixa pel meu aspecte, perquè volto pels viaranys, cantant i parlant sola, però en realitat no soc més que una dona d'aigua que s'està fent gran. En quedem poques, és cert, i la natura ens necessita, cada vegada hi ha menys espècies que sobreviuen en aquest indret, menys arbres per culpa dels incendis, de les cases de formigó que ocupen les muntanyes, de les motos que rugeixen i campen per tot arreu. Si vosaltres haguéssiu defensat la vostra terra, si no haguéssiu permès l'arribada dels constructors de la línia d'alta tensió on tants ocells queden

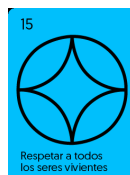
atrapats i socarrimats, probablement no hauria agafat el bidó de benzina per cremar les torres. I sabeu? Va ser una llàstima que, a darrera hora, m' enxampéssiu, perquè sinó ara no en quedaria ni una dempeus.

—Ja hem sentit prou bogeries. Segui! —tallà en sec l'alcalde. I es disposà a emetre el veredict.

“ —*Em dic Viviana, com la meva mare i la meva àvia. Visc a la cabana que hi ha a prop del Turó de la Boira, a tocar de l'Estany Gran. No sé l'edat que tinc —un fil de veu s'escampà pel saló.* ”

**EL
CARD
I L'ERU-
GA**

El card que hi ha al marge del camí mira, ansiós, cap al cel.

Obre els pètals tant com pot i espera, pacient, que arribi la Vanessa. S'està retardant, però el card sap que arribarà, invariablement, com cada any.

La Vanessa és una papallona gran, preciosa. En alguns indrets la coneixen com la dama pintada perquè té les ales de molts colors. A les seves ales es poden distingir unes zones negres com la foscor de la nit i uns puntets blaus com l'aigua del riu Níger. També destaquen el blanc de la neu del Kilimanjaro i el carbassa i marró de l'arena del desert.

Són els colors dels llocs per on passa, perquè la Vanessa fa un dels viatges més llargs que es coneixen, si fa no fa com els ànecs i altres aus migratòries que cada tardor se'n van cap a l'Àfrica, a la recerca d'aliment i d'un clima millor.

Quan el card veu que s'acosta, esgotada i tremolosa, plora de felicitat. Ha estat cuidant-se per a aquest moment. Les altres flors se'n riuen

i li diuen que mai, mai, ningú no l'agafarà per guarnir un gerro i que cap noi regalarà un card a la seva estimada. Diuen que és lleig perquè té la tija i les flors plenes de punxes.

No saben que li és ben bé igual perquè ell només té ulls per a la Vanessa.

Finalment la papallona diposita les seves potes sobre el card i espera que es faci de nit per descansar. Sap que aquí acaba el seu viatge, un viatge que va començar la seva àvia, va continuar la seva mare i el continuarà ella dipositant els ous abans de morir, contenta perquè el card s'encarregarà de cuidar les seves cries.

D'un dels ous, neix una erugeta petita i bonica. Camina pel tronc i s'alimenta de les fulles del card. Mentre va creixent l'eruga, el card és feliç. S'hi assemblen perquè tots dos tenen punxes per defensar-se. "Com les roses", pensa el card.

Així és el cicle de les papallones, un dels misteris més meravellosos de la natura. L'eruga formarà una crisàlide i passats un parell de setmanes

sortirà transformada en una jove Vanessa, una papallona forta, bella i disposada a seguir la migració. Neix damunt d'un card i acabarà morint damunt d'un altre card. Així serà la seva vida.

—Vola, amiga, vola ben alt! El camí serà llarg! T'esperaré fins a la propera primavera —s'acomiada el card, perquè sap que aviat tornarà a quedar-se sol.

—Gràcies per cuidar-me i protegir-me. Pots estar segur que tornaré d'ací uns mesos —s'acomiada la papallona, instants abans d'emprendre el vol.

—Sí, ho sé! Que tinguis sort! —acaba el card, mentre balanceja la tija a banda i banda, com si saludés amb la mà.

El card sap que sempre és igual. La Vanessa que va arribar era la neta de la primera Vanessa que va sortir d'Europa i va volar alt, molt alt, per sobre dels núvols, a tres quilòmetres de distància de la terra. També sap que la jove papallona que s'acaba d'acomiadar no arribarà al seu destí, a l'Àfrica tropical, perquè està molt lluny i la seva vida és curta. Pel camí, naixerà una altra papallona filla seva i encara una altra que serà filla de la seva filla.

Any rere any, milers de papallones, les Vanesses dels cards, fan la migració cap al

sud durant la tardor i tornen a Europa a la primavera. Durant el camí moren i neixen noves generacions de papallones.

Aquest és el seu cicle i tant de bo sempre continuï essent-ho. Només caldrà que les persones protegim els cards, que cuidem els camins per on passen les papallones i que no molestem les plantes ni els animals.

El card que hi ha al marge del camí, seguirà mirant ansiós cap al cel, obrirà els pètals tant com pugui i esperarà, pacient, que arribi una altra Vanessa per cuidar-la, protegir-la i estimar-la.

“

Finalment la papallona diposita les seves potes sobre el card i espera que es faci de nit per descansar. Sap que aquí acaba el seu viatge, un viatge que va començar la seva àvia, va continuar la seva mare i el continuarà ella dipositant els ous abans de morir, contenta perquè el card s'encarregarà de cuidar les seves cries.

”

**L'HAR-
MÒ-
NICA**

En Nikolai feia hores que caminava pel bosc.

Estava perdut i cansat. S'havia separat de la seva patrulla en sentir els helicòpters enemics sobrevolant el lloc on havien acampat. Ara no sabia on anar, no coneixia la zona i estava afamat.

Es va asseure al peu d'un bedoll i va deixar el fusell repenjat al tronc. Va posar la mà a la butxaca de la jaqueta i va treure l'harmònica que li havia regalat el seu avi feia vint anys, quan el van admetre a l'escola de música de Grozni. Tenia només set anys, però ja sabia que, de gran, seria músic. Va aprendre a tocar el violí, la seva passió, i era un concertista reconegut arreu del món, malgrat la seva joventut.

Ara es trobava enmig d'una guerra absurda, com totes les guerres, lluitant per no sabia ben bé què, disparant als seus veïns desconeguts i esperant el moment que una bala perduda es creués en el seu camí.

Va agafar l'harmònica, la va netejar i se la va posar als llavis. Inspirà i bufà suaument una de les melodies populars txetxenes del gran compositor Alimsultanov, mort no feia gaire en circumstàncies misterioses.

—Maleïdes guerres! —va pensar, mentre l'emoció de les notes de la seva harmònica el feien plorar. Va sanglotar i es va aturar.

No va sentir les passes silencioses que s'atansaven pel darrera. No va veure a en Viktor, el soldat enemic que combatia a l'altre bàndol i que en aquell moment apuntava directament al clatell d'en Nikolai.

En Nikolai es va eixugar les llàgrimes i va tornar a tocar. Va triar el quart moviment de la Novena Simfonia de Beethoven, l'Himne a l'alegria. Mi, mi, fa, sol, sol, fa, mi, re, do, do, re, mi, mi,...

En Viktor s'aturà i va treure el dit del gatell. Coneixia la peça, l'havia tocada amb el trombó, al seu poble, quan formava part de la fanfàrria que animava els diumenges i els dies de festa.

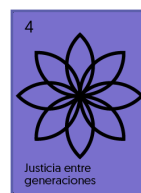
Com pot ser? —es va preguntar—. Algú que toca tan bé, algú que estima la música, ha de ser bona persona, segur.

Han passat els anys. La guerra va acabar. En Nikolai i en Viktor ara són amics i toquen junts en una petita orquestra de carrer. Sovint recorden el dia que es van conèixer, el dia que es van saludar allà enmig del bosc i es van prometre que quan acabés la guerra es buscarien i tocarien junts.

“ —Maleïdes guerres! —va pensar, mentre l'emoció de les notes de la seva harmònica el feien plorar. Va sanglotar i es va aturar. ”

**FELI-
CI-
TATS,
AVA!**

En tornar de l'Institut la Kimberly surt a passejar amb la seva àvia.

Avui és un dia especial perquè l'àvia fa 77 anys, però tot i així no es vol perdre la rutina habitual.

—Anem al mirador, Kim —li diu, com si no sabés que cada tarda és igual.

I la noia empeny la cadira de rodes que l'Ava fa temps necessita per moure's. Mentre avancen, la dona rememora alguns moments de la seva vida.

—Potser no t'ho creuràs, però fa molts anys per aquests carrers hi passaven cotxes que feien molt de soroll i embrutaven l'aire amb els seus fums.

—Ja m'ho has explicat, àvia —respon la noia—. I també les peripècies d'aquella època quan les coses van començar a canviar. Quin any era?

—El 2020. Jo tenia 17 anys, com tu ara, i el món anava cap al desastre total. El canvi climàtic, li deien. Arreu hi havia pluges torrencials, i aquí, a

Nova Gales del Sud, els coales i altres animals patien la desforestació dels boscos, els incendis i les altes temperatures. Encara no sé com vam ser tan valents de fer el que vam fer.

—D'això fa molts anys! Com pot ser que recordis tots els detalls?

—És que la vam liar parda, com dèiem llavors.

—Ja estem arribant. Mite'ls, els teus col·legues!

—diu la Kimberly, assenyalant un grup d'avis que estan asseguts en un dels bancs que coronen la part alta del mirador.

—Sí, els veig. Els meus joves.

I allà estan, els cinc joves que queden de la colla dels vuit que es van enfrontar a la ministra del govern d'Austràlia quan volia ampliar la mina de carbó, amb el conseqüent deteriorament de l'aire.

Cada tarda, s'asseuen al banc del mirador. El més alt és en Thomas. Té la pell fosca i és

un descendent dels Kamilaroi, els aborígens australians, i camina recolzat en un bastó de fusta d'eucaliptus, fet per ell mateix. També hi són les bessones Brigid i Anjali, que encara conserven les ganes de fer bromes i confondre a tothom pel seu aspecte idèntic, com dues gotes d'aigua, segons diuen. Només tenen de diferent el bastó amb què s'ajuden per caminar. I també hi és en Jeremies, que no necessita ajuda perquè la seva cadira de rodes és elèctrica.

Amb l'Ava semblen la colla dels bastons més que no pas la dels joves. Sovint recorden com es van enfrontar a l'empresa minera i al govern i com van guanyar el judici que va aturar l'ampliació de la mina. Va ser la primera de moltes victòries que van aconseguir per fer del planeta un lloc més habitable. Van aconseguir repoblar els boscos d'eucaliptus, que s'aturés la fabricació de vehicles a gasolina, van defensar una agricultura natural i de proximitat, i altres fites que semblaven impossibles.

Recorden com els oceans estaven amenaçats per la contaminació i com, gràcies a la seva determinació, més nois i noies van unir els seus esforços per fer d'aquest món un lloc millor.

El seu valor ha estat reconegut amb molts premis però a ells només els importa, cada tarda, pujar fins al mirador i esperar pacientment que el sol s'amagui darrere l'horitzó. Després tornen junts, lentament, cap a casa.

Avui tenen una sorpresa per a l'Ava, en el seu aniversari.

“—Potser no t’ho creuràs, però fa molts anys per aquests carrers hi passaven cotxes que feien molt de soroll i embrutaven l’aire amb els seus fums.”

SAVE
THE
PLANET

there is
No
planet B

THIS IS
ABOUT

Don't
STEAL
OUR FUTURE

THE CLIMATE
is changing
WHY AREN'T WE?

**LA
CA-
CERA
DEL
TÍO**

Aquella nit, la Rosita de Cal Boté no va dormir tranquil·la.

Quan les primeres llums del dia s'escolaven per la finestra i les campanes de l'església tocaven quarts de vuit, es va llevar i va anar cap a la cuina.

Els pares preparaven l'esmorzar i, a fora, el gebre havia tacat de blanc l'herba del jardí. El termòmetre estava per sota del zero.

—Avui anirem a buscar el tió! —va exclamar, contenta—. Ja ha vingut la padrina?

—Està de camí —va respondre la mare—. Quan arribi, esmorzarem i sortirem cap al bosc. La padrina és la que coneix millor que ningú on podem trobar un bon tió. Quan jo era petita, anàvem juntes a buscar herbes remeieres i la padrina anomenava totes les plantes i els arbres que trobàvem. També reconeixia, pel seu cant, una pila d'ocells com la mallerenga, el pinsà, el tord i altres. Si, per exemple, sentíem cra, cra, cra, deia: "Això és un corb". I no fallava.

La padrina Sisqueta va arribar carregada amb

una bossa que contenia una olivera petita, dins d'un test.

—Guaiteu què he portat! Una olivera arbequina —va dir, cofoia—. Farà un oli molt bo d'ací uns quants anys.

—Padrina, que no anem a buscar un tió? —va preguntar la Rosita, nerviosa.

—Sí, per això porto l'olivera, la necessitem per trobar el tió.

—No ho entenc!

—Quan arribem, t'ho explicaré. Au, anem, que el camí és llarg i és la primera vegada que vens. Avui t'estrenes com a caçadora de tions!

La Rosita, agafada de la mà de la padrina, caminava al davant del seguici, aturant-se de tant en tant per observar algun insecte. Al darrere anaven els pares carregats amb l'olivera i en Josep Maria, el germà gran de la Rosita, amb provisions per fer una aturada, si calia. Seguien el camí de la font, el que anava a tocar del riu.

—Ja hi som! Aquí plantarem l'olivera —la padrina assenyalà una petita clariana—. Rosita,

mira! Aquest pi el vam plantar quan el teu pare tenia la teva edat.

—Però, padrina, no ha crescut gaire, oi? I per què ho fem tot això? No podem agafar un tió i tornar a casa?

—Sí que podem, és clar, però no està bé. No podem venir a la muntanya i agafar el que vulguem. Hem de donar-li alguna cosa a canvi. Nosaltres agafem un tió i plantem una olivera. Ho entens?

—Sí, però les oliveres triguen molt a créixer i no podrem disfrutar de les olives tan saboroses que deies.

—No, nosaltres no, però no plantem l'olivera per a nosaltres, la plantem per als fills que tindràs i per als teus nets. Així ha estat sempre i així ha de continuar. Agafem alguna cosa del bosc i li donem una altra a canvi. I prou xerrameca, plantem l'olivera i després busquem un bon tió que ens cagui regals.

La van plantar i li van posar algunes pedres al voltant confiant que els senglars no vinguessin a destrossar-la.

Després van remenar per tot arreu a la recerca del tió. Fins i tot, la Rosita es va enfil·lar a la branca més alta d'un roure per veure si albirava alguna cosa. Res. Finalment, quan sentiren les campanes llunyanes de l'església tocar dos

quarts de dotze, un lleu soroll els va alertar. “Probablement serà una llebre”, van pensar, però quan es van atansar el van veure. Era allà, amagat entre les herbes, un tió esperava que algú el trobés i el portés a casa.

—Visca! —va cridar la Rosita, saltant d'alegria—. L'hem trobat! L'hem trobat! El cuidarem bé, oi padrina?

—Sí, filleta, sí.

“—Sí que podem, és clar, però no està bé. No podem venir a la muntanya i agafar el que vulguem. Hem de donar-li alguna cosa a canvi. Nosaltres agafem un tió i plantem una olivera. Ho entens?”

**UN
ENCON-
TRE
ES-
PERAT**

Els relats que has llegit són alguns dels que formen part de les cròniques que periòdicament he anat enviant a l'Ecological World.

Ara estic a punt de redactar un altre que té a veure amb en Iuri, el noi que vaig conèixer fa quinze anys, sota una acàcia. Encara recordo el dia que es va atansar on jo era asseguda i em va preguntar què llegia.

Sort en tenim de les xarxes socials que m'han permès localitzar-lo aquí a Gorazde. Hem quedat a la banda del riu que és a tocar del poble vell, davant del pont. Estic nerviosa perquè no sé si el reconeixeré. De fet, no sé gaire res de la seva vida.

Com que he arribat tres hores abans, el conductor s'ha ofert a acompanyar-me a dalt de la muntanya que envolta la ciutat i que ara

és un museu de la guerra, a l'aire lliure. M'han impressionat les explicacions que em feia de com aquest indret va ser el primer en ser bombardejat durant la guerra dels Balcans i m'ha mostrat el pont que usaven els veïns per anar d'una banda a una altra, sense que els veiessin. He fet fotografies per a un proper reportatge.

En baixar, el conductor s'ha aturat una estona davant d'una mesquita i ha entrat a pregar. És musulmà. Després m'ha portat al punt de trobada i he estat esperant, asseguda en un banc.

El veig com arriba creuant el pont. Segueix tenint les mateixes faccions, malgrat haver passat quinze anys. No ve sol. L'acompanya una nena petita. Se li assembla. M'emociono.

Em reconeix de seguida i ens abracem llargament.

— Estàs igual! — em diu i em presenta la nena — . Mira, és la meva filla, es diu Valentina, com la primera dona astronauta.

Saludo a la nena i em contesta en una llengua que no conec.

—Diu que ets molt guapa— tradueix en luri—. Però anem a prendre alguna cosa, vale?

Ens dirigim a la terrassa d'una cafeteria propera. La nena demana un gelat i en luri i jo prenem un cafè bosnià.

M'explica que quan van tornar hi havia feina per a tothom perquè calia reconstruir el que la guerra havia malmès. Ell va tenir sort perquè va poder anar a l'Institut i després a la universitat a estudiar Enginyeria Aeronàutica. Se'l veu content.

Després parlem d'aquells anys passats a Catalunya i com ens vam ajudar els uns als altres. Li costa recordar com es diuen en català algunes paraules.

En un moment donat, obre la motxilla i treu un llibre atrotinat.

—El coneixes? Me'l vas regalar l'últim dia que ens vam veure. L'he llegit tretze vegades i sempre recordo com va ser d'hospitalaris i amables amb la meva família i amb mi. Sou molt bona gent.

—Ai, sí! El recordo —li dic—, Harry Potter i la pedra filosofal. Vam fer l'obra de teatre a l'escola.

Seguim parlant de les coses que hem fet aquests anys i dels projectes que tenim per al futur.

En acabar, ens intercanviem els números de

telèfon i quedem en tornar-nos a trobar aviat. Li enviaré un llibre que estic a punt d'acabar. L'he titulat Sota la pluja.

El veig que s'allunya caminant pel pont, amb la seva filla a coll. S'atura, es gira i em saluda amb la mà, mentre somriu.

—Adéu! —crida.

—Zbogom! —li responc—. Que siguis molt feliç, luri!

“El veig com arriba creuant el pont. Segueix tenint les mateixes faccions, malgrat haver passat quinze anys. No ve sol. L'acompanya una nena petita. Se li assembla. M'emociono.”

traduccions

JOS ERA PLOJA

È VIST CAUSES INCREDIBLES

Ena pellicula de ciéncia-ficcion “Blade Runner”, eth director Ridley Scott e eth guionista David Peoples escriueren es paraules deth monològ d’ua famosa scèna ena qu’un replicant li ditz, jos era ploja, ath policia que lo perseguís:

“È vist causes que vosati es umans non vos creirietz jamès dera vida. È vist coma atacauen naus incendiades mès enlà d’Orió. È vist rais C que luden ena foscòr dera Pòrta de Tannhäuser. Toti aguesti moments segur que se perderàn en temps damb lèrmes ena ploja. Ei ora de morir.”

Ei ua scèna preciosa que me rebrembe coma soent era mia vida se semble ara deth replicant perquè tanben è vist causes incredibles, è viscut aventures damb es peus volastrejant ath vent, jos era ploja, e les è escrit.

Me digui Fina e acabi de hèr vint-e-cinc ans. Sò periodista e escriui gessent de Sarajevo, eth caplòc de Bòsnia-Herzegovina, a on è hèt un reportatge sus eth carrèr Ferhadija, un endret fantastic a on i a glèises de fòrça religions e a on conviuen personas de diuèrses credences. Vau damb coche entà Gorazde, a visitar un coneishut. Hè temps que non mos vedem. Molt. Se ditz luri e è ganes de hèr-li ua abraçada. Hè quinze ans mos trapèrem jos ua càcia e mos hérem amics. Un an mès tard tornèc tad aciu, tà casa sua, ena sua tèrra, e li perdí era pista. Enquiara.

luri ei engenhaire en ua fabrica d’avions.

Jo estudiè periodisme perquè, de tostemp, è estat plan curiosa. È agut era sòrt de viatjar per tot eth mon escriuent reportatges entar *Ecological World*, ua revista implicada en tèmes restacats damb «*La Carta de la Terra*» e es «*Objectius de Desenvolupament Sostenible*». M’agrada eth mèn trabalh.

È coneishut as «*Haenyeo*», ues hemnes que gessen a pescar cada dia, en Corèa, e que son coma sirenes deth mar, respectuoses damb era natura, cabuçant-se sense boishòrla e pescant sonque aquerò qu'an de besonh entà víuer. Tanben è coneishut es darrères «*Chipko*», hemnes que viuen ena Índia e se preocupen dera conservacion des bòsqui, lutant de manèra pacifica contra es empreses que vòlen talar es arbres.

È estat en Brasil, a on me regalèren ua diadèma preciosa, de colors extrèmament cridaires, entà hèr-me avient qu'èrem en tròpic e qu'encara perdure eth rebrebembe de Marielle Franco, era mès lutadora des hemnes, era que inicièc eth movement des mocadors en cap.

È viatjat damb eth «Trèn dera mòrt» des de Sinaloa enquiara termièra des Estats Units, e è parlat damb es gojats que hugen deth sòn entà cercar ua vida melhor.

En nòrd de Canadà, è sentut coma eth pòble *inuit* patís perquè es glacères se des.hènt; en Afganistan tanpòc son guaire ben e ena Mediterranèa es pasteres mos rebremben qu'encara i a lòcs a on se passe gana.

En fin, è podut conéisher lo bon e melhor des persones, mès sustot è vist que i a esperança e ganes d'arturar eth cambi climatic, de fornir relacions mès solidàries, mès amables, mès ecològiques, ues relacions que mos hèsquen melhors persones e permeten que nosati e es nòsti hilhs e es hilhs des nòsti hilhs sigam erosi. Sai que sonque depen de nosati.

Se m'acompanhatz, enes planes següentes vos mostrarè bères ues des istòries qu'è coneishut e qu'an gessut publicades en *Ecological World*. Veiratz qu'en cada un des relats auem includìt ua referéncia der Objectiu de Desenvolopament Sostenible relacionat. Es ODS son un conjunt d'objectius creats pes Nacions Unides entath desenvolopament sostenible en tot eth mon. Son valids de 2015 a 2030.

Se vos ven de gust, mos tornam a trobar ara fin deth libre e vos expliqui coma a anat era trobada damb eth mèn estimat luri.

ER ENLUSTRADOR DE SABATES

Me digui Kevincostner Méndez e è onze ans. Eth nòm me lo metec era mia mair e m'a explicat qu'eth prumèr còp qu'anèc tath cinèma hègen ua pellicula nomenada *Barant damb lops*. Li shautèc tant que, quan nèishi, me metec eth nòm der actor protagonista. Mès lèu arrés me ditz aguest nòm. Es amics me diden «nere Méndez» perquè è era pèth plan fosca, coma era deth mèn pair, a qui non coneishí. Ben, toti non, perquè era mia mair non ditz «nere Méndez», era me ditz «*mi patojito*» qu'ei plan mès carinhós.

Vòs saber qué hèsqui aciu? Donc, viatgi entath nòrd, entàs Estats Units, damb era mia mair e

es mies germanes petites, Marcela e Gabriela. Gesserem de Culiacán hè dètz dies e lèu arribaram ena termièra.

Eth trèn va lent e en bères estones me pugi naut deth vagon a on i a d'auti gojats. M'agrade perquè se respire melhor, se gaudís deth paisatge e aquiú seigut m'imagini que vau ena esquia d'ua sèrp molt longa.

Quan passam per bèri pòbles, eth trèn encara va mès a pòc a pòc, lèu lèu se pare, e quauques persones mos tiren minjar. Son molt amables. Expliquen qu'abans non ère atau e que, de tant en tant, era policia hège baishar as que non auien bilhet. Nosates non en portam mès mos an dit que non patim perquè quauquarrès dèc multi pesos ath govèrn mexican entà que mos deishessen tranquils. Era mia mair, qu'ei plan espavilada, ditz que siguec un actor de cinèma que se didie Cantinflas e hège pellicules d'arribar.

Es darrèrs dies, veigui a mama emocionada e nòti coma se li luden es uelhs. Somie qu'enes Estats Units trobarà trabalh e poderam anar tara escòla. Non ac sai. En Culiacán viuèm en un barri que se ditz Alamedas. Non i auie lum ne aigua potable, tanpòc i auie escòles ne mètgues ne trabalh. Non i auie arren. Per açò marchèrem. Tà víuer melhor, ditz mama. Per cèrt, se ditz Lupe.

Pes maitins, en Culiacán, gessia de casa e caminaua un parelh d'ores peth carrèr Álvaro Obregón enquia arribar en centre, apròp der Ajuntament. Per aquiú i passen moltes persones e me plaçaua en un lòc a on non shordèssa guaire, damb es airines d'enlustrar sabates. Bèri òmes s'i seiguien e alavetz començaua eth mèn trabalh. Prumèr i passaua un drap entà trèir es rèstes de povás o de hanga qu'èren enganchades e despús passaua ua bròssa damb betum tà naut, tà baish, tà naut, tà baish e pes costats enquia deishar ben neta era sabata. Ac acabaua damb un aute drap que hèja lúder molt mès eth charòl o era pèth. Non guanhaua fòrça sòs mès ère un trabalh que m'agradaue. De hèt, des des sies ans qu'è estat enlustrant sabates. Un dia, un senhor gran me didec que bèri personatges famosi comencèren coma jo, hènt d'enlustradors. Me didec es nòms mès non sai qui son. Ne rebrembi bèth un. A veir... Ozzy Osbourne, James Brown, Lula da Silva, Alejandro Toledo e Malcolm X.

M'estimaua mès enlustrar sabates qu'èster en un semafor netejant es parabrises des coches coma hège eth mèn amic Iker, que tanben a ua k en sòn nòm.

/60

Quan se hège fosc, recuelhia era caisha e tornaua tath barri caminant, mès anaua per uns auti carrèrs a on i a cases de vertat e escòles e espitaus. M'agradaue veir es gojats e gojates dera mia edat damb es sòns uniformes e eth morralet penjat ena esquia, plia de libres. Jo non è cap libre, e s'en auessa non saberia que hèr-ne perquè non sai liéger ne escrúer.

Es gojates anauen damb pelhes de quadres e es gojats damb giqueta americana. Me guarda-

uen e, de cops, cambiauven de trepadèr, coma s'auessen pòur de jo, o dilhèu ère pera olor deth betum que desprenie. M'avitué.

Mentre tornaua se hège de nets e encara que non i auie fanaus qu'illuminèssen eth camin enquia Alamedas, non m'importaua perquè lo coneishia de memòria. A miei camin, m'i seiguia a descansar naut d'un mur e, lheuand era vista, podia contemplar eth cèu plen d'esteles e embadoquir-me damb bèth avion que deishaua un camin de lum ath sòn pas.

Ah! Coma que tot ère plan fosc, arrés non me vedie quan entraua d'amagat en bèth prat tà cuélher aquerò que se i cultivaua. S'auia sòrt, podia arrincar bères carròtes que mos servirien tà sopar, as mies germanes e a jo. Es carròtes crues m'encanten! Tanben podia cuélher, se i auie sòrt, tomates, mongetes o bledes, d'un uart fòrça gran que i auie ath cant deth camin.

Eth mèn amic Iker e d'auti gojats hurgauen era bròssa e, a còps, trobauen causes profitoses, mès jo non ac hí jamès aquerò de daurir es contenedors e veir que i auie.

Es dies que quauqui clients me dauen ua estrea me metia plan content perquè sauvaua es sòs en ua auta pòcha e abans d'entrar en casa, passaua per casa deth senhor Ramon, un vesin fòrça vielh que viuie solet, e les ac daua. Non me didie arren, mès jo sabia qu'ac arregraïe perquè en bèra escadença me guardaue e ues lèrmes li queiguien gaudes enjós.

E aciu èm. Ditz mama qu'en un parelh de dies auram arribat ena termièra e qu'era nòsta vida cambiarà. Atau arai sigue!. Diu volesse! qu'es mies germanes poguen anar tara escòla e mama trape un trabalh que mos hèsque era vida mès aisida.

Açò ei aquerò que li pogui explicar. Ara, se vò, pujam naut deth vagon. Era net a era sua magia e de ben segur que li agradarà, senhoreta Fina, e poderà parlar damb es mèns amics. Li explicaràn causes que ne s'imagina, entath sòn reportatge.

DUES AMIGUES

Marielle e Carolina èren amigues. Marielle auie era pèth fosca e eth peu nere coma era soja. Carolina auie era pèth blanca e eth peu ròi coma eth horment. Viuien en ua *favela*, un barri umiu de Rio de Janeiro, en Brasil, e cada dia caminauen amassa enquiara escòla per carrèrs costeruts. Mentre caminauen jogauen a non caushigar es henerècles deth tèrra o cantauen es cançons qu'auien aprenut en pati. Èren es milhors amigues, contentes e alègres.

Un dia se crotzèren damb un gropet de galapians que les dideren causes lèges entà arrint-se'n d'eres. Non ère eth prumèr còp e, a diferéncia de d'auti còps, Carolina s'acarèc damb eri.

—Gròssa — li dideren.

—Òc, sò un shinhau plia, e qué? Açò non ei cap insult. Ath delà non se ditz «gorda», se ditz «grassa», incultes! —responec e tot seguit cuelhec era man de Marielle e comencèren a córrer carrèr enjós.

En virar era cantoadà s'arturèren deuant deth bar Tapioca, un bordalat que desprenie ferum a umiditat e a alcoòl. S'abracèren e se meteren a arrir, dilhèu pera pòur qu'auien passat o pera ràbia que sentien.

—Non m'agrade quan me diden «gròssa», o quan a tu te diden «neròta» o «cap d'escaròla». Ath delà, es tòns peus son preciosi, frisats e ludents. Semples ua reina. —didec Carolina, mentre hège lisar es dits peth cap dera sua amiga.

Er an que ne hec onze, Marielle comencèc a trabalhar entà poder pagar-se es estudis. E tanben comencèc a meter-se diadèmes e mocadors de colors en cap. Coma ua reina, se didie, rebrem-bant es paraules dera sua amiga Carolina. Es mocadors li conferien un aire rebèl, diferent. Les portauè damb eth cap naut, ben nudats, coma se portèsse un drapèu.

D'outes gojates dera *fave/a* comencèren a imitar-la e tanben se meteren turbants, diadèmes e mocadors de colors ludenti que se vedien d'ua ora luenh. Aquerò ère ua susmauta, ua declaracion de principis, ua afirmacion dera sua singularitat.

Era amistat damb Carolina contunhèc durant fòrça ans. Un dia, Marielle li didec:

—Carolina, met-ta'c en cap, nosates poderam èster aquerò que volgam èster. Cambiaram es causes que non mos agraden. Non voi que me guarden malament per èster nera, gojata o praubà. Estudiarè fòrça e bèth dia arribarè a èster parlamentària. Alavetz, es causes seràn diferentes, seram veritables reines. Ah! E, a compdar d'aquest moment, me pintarè es peus e les portarè ròis, coma tu, e serè ua «nerossa», ua nera ròia.

E atau ac hec.

BRACI DUBÈRTS

Plaça deth pòble. Despús de vrespallar. Era ora abituau de trapar-se tà jogar.

Pedro e Mafalda son es encargats de hèr es equipas. Comence era cantarèla. “Un, dus, tres, parelhs, imparelhs” e estiren es mans damb quauque dit estirat. Somen. Quate e dus. Sies. Guanhe Mafalda.

—Me demani era equipa der Òscar Camps —comence, convençuda— e escuelhi a Ona.

—Jo escuelhi a Andrèu.

—Roberto damb nosates.

—Mmmm! A Cinta.

E atau contunhen enquia qu'es dus equipes son definites.

En un costat i a es que van en grop de Mafalda. Son es ueit que hèn d'emigrants e es tres que son es rescatadors d'Open Arms. En er aute costat, i a es dètz que hèn de Guàrdia Costèra.

Eth jòc consistís en qu'es emigrants an d'arribar en un punt determinat dera plaça que nomenen "Euròpa". Peth sòn deuant, escampats per tot er espaci, es qu'an d'esvitar que i arriben. Ei ua espècie de "jòc deth gat e era rata" combinat damb eth de "tocar e parar". Quan era Guàrdia Costèra atrape un emigrant, aguest s'a de quedar quiet en lòc, damb es braci dubèrts enquia qu'un des rescatadors arrenh a tocar-lo e atau poder contunhar eth sòn camin tà "Euròpa".

Comence eth jòc. Mafalda dirigís damb abilitat ath sòn equipe enviant un parelh entara drete entà despistar ara Guàrdia Costèra. Sap qu'ad aguest parelh dilhèu non les poderà ajudar mès sage qu'es auti arriben en sòn destin. Pedro ei espavilat, se la pense era maniòbra e sonque envie quate corredors a pes dus que criden era atencion.

Acabe era partida. Compden es qu'an arribat. Aué sonque tres. Es auti cinc an estat atrapats. A guanhat era Guàrdia Costèra. Mau dia entàs emigrants. Deman, dilhèu, i aurà mès sòrt.

ROSEMARY E ERA LIMONÈRA

— Ep! Estàs ben? Te veigui un shinhau auriòla?

— Sò marejada! È agut un viatge plan long e cansat.

— D'a on vies?

— Vengui, o melhor dit, venguem des de Sudafrica. Damb batèu. Fòrça dies de viatge, ben saradetes e sense veir eth solei.

— Sudafrica? E qué i ètz aciu?

— Non ac sai. Per cèrt, a on sò?

— En Lleida, ua ciutat de Catalonha.

— Lleida? E tu, d'a on vies?

— D'ací ath costat. Me portèc eth senhor Tomèu damb era sua *pickup*. Non ne èm fòrça mès mos aprecien peth nòste bon gust. Per cèrt, veigui que te dides Rosemary, quin nòm tan polit!

— Òc, auem nòms anglesi. Aquera deth deuant se ditz Flamingo, e era de mès enlà ei Cheeky. Eth nòm ajude e ei un reclam entàs compradors, diden. Quin lòc ei aguest?

—Un supermercat. Ara non i a arrés, mès d'aciu a ua estona se lugaràn es lums e se dauriràn es pòrtes. Alavetz veiràs un pialèr de personas que van de naut tà baish, damb bosses, cistalhes e cars dera crompa. I aurà tapatge e pes nautavotz senteràs musica e ua votz que va dident causes coma «senhoreta Eva, vage entara caisha» o «aué, ena seccion de congelats, trobaràn aufèrtes incredibles».

— E aguesti numèros e letres qu'auem aciu deuant?

— Ai, Rosemary, veigui que non t'ac an explicat ben. Guarda, es letres indiquen era varietat e eth lòc de procedéncia e es numèros diden eth prèt看 que s'a de pagar per nosati.

—Ena tua caisha, qué i ditz?

— Ena mia caisha i ditz «Pera limonèra. Lleida» e eth prèt看 d'un quilò: 1,79 euros. Ena tua i met «Pera Rosemary. Sudafrica» e eth prèt看 d'un quilò: 1,49 euros.

— Sò de mès bon prèt看 jo que tu?

— Efectivament. Resulte estranh, eh? En vòste cas, ath delà de pagar as personas que vos an cuelhut, classificat, separat e plaçat enes caishes, ben ordenades, s'a de somar aquerò que vau eth traslat, pagar eth batèu, eth personau, eth combustible que gaste, e un pialèr d'impòsti. Entà que podetz èster aciu vos an de cuélher un shinhau verdes e, clar, non auetz elth madeish gust que nosates. Shhh! Cara que ven quauqu'un.

Sara e Ignasi, ua parella joena, arriben carretejant dues bosses. S'arturen deuant er expositor de fruta.

—Guarda, Sara, quines peres tan polides. Ne podem cuélher quauques entara macedònia de deman. Segur qu'as mainatges les agradarà.

—Òc Ignasi, bona idèa, mès cuelh aguestes, es que i ditz «pera limonèra».

—Mès son mès cares!

—Òc, mès son d'aciu e auem de fomentar eth consum de proximitat. Hè-me cas, òme. En casa t'ac explicarè.

— D'acòrd.

Ignasi cueilh bères peres limonères e les met en ua bossa. Mentre contunhen entara zòna des begudes, li semble sènter ua veueta que ges der interior dera bossa.

—Adui, Rosemary, encantada d'auer-te coneishut.

ERA HEMNA D'AIGUA

—Vò díder bèra causa sus es acusacions que pesen sus vostè, abans d'eméter eth veredictè? —didec, damb votz grèu, eth baile deth pòble, un òme corpulent damb ua espessa barba que li conferie un aspècte respectable.

Se hec un silenci que traussèc de punta a punta era sala grana der Ajuntament, plia de gent, vesins e vesies curiosi e desiroso de veir coma era culpable de toti es maus deth pòble acabaue penjada o, en eth milhor des cassi, expulsada definitivament.

Era vielheta qu'aucupaue un lòc preferent ena quèrra deth tribunau se redrecèc e s'amparèc ena barana que la separaue des assistents. Anaue vestida damb ua pelha nera esparrecada que deishau entreveir ues espardenhes lordes e gastades. Un mocador, tanben nere, li curbie eth cap. Era pèth bruna dera cara ère plia d'arrupes e es uelhs mostrauen ua guardada decidida e ludenta coma era des gats en miei dera foscor. Des pòches gessien dues flors shamostades, entornejades de huelhes de gèdra.

—Me digui Viviana, coma era mia mair e era mia mair-sénher. Viui ena cabana que i apròp deth *Turó de la Boira*, a tocar der *Estany Gran*. Non sai era edat que è —un hiu de votz s'estenec peth salon.

—A qué vos dedicatz? —la interroguèc eth baile.

—Suenhi deth bòsc e des animaues qu'aquí i viuen. Vigili qu'arrés non les hèsque mau. Cada dia camini pes corsères apròp deth pòble e coneishi totes es plantes e les tengui tà guarir malauties. Es èrbes, ben combinades, ajuden a curar eth mau de pancha, picades d'insècte o inflamacions. Se vos pique ua abelha, damb era calendula hèsqui un engüent qu'ajude a aleugerir eth mau; se vos auetz hèt un talh, alavetz meti milahuelhes tà desinfectar era herida, e s'auetz mau de pancha, damb ua combinacion de fenolh e camamilha vos podetz guarir. Ara ben, ac cau hèr damb senh e tier eth metòde dera novena que vò díder hèr eth tractament durant nau dies e despús parar e atau er organisme non se i acostume. Mès totes es malauties non les pogui curar. E s'un mainatge emmalautís, non ei pas eth mèn torn, coma didetz, ne l'è senhalat damb eth dit ne l'è guardat mau. Senzilhament, i a malauties que non pogui curar.

Tanben camini peth bòsc es nets sense lua. Jadi en miei des arbes, campi eth cèu claufit d'esteles e sagi reconeiher-les. M'agrada. Delà, en silenci, tanqui es uelhs e senti es coacar des gripaus, eth berugadís dera aigua deth riu e nòti era alada d'ua gauèca que passe volant. E

non ei pas vertat que vòli damb ua escampa, quina bestiesa! Es lums que dilhèu auetz podut veir ath mèn entorn son des lutz-en-cambra que m'acompanhen de tornada entà casa, illuminant eth camin.

E se me pugè naut d'un casse vielh siguec perquè non volia que lo talhèssetz. Aquest casse hè mè de cent ans que mos hè ombra quan èm acalorats, es sues branques acuelhen esquiròs e d'auti animalons que hèn eth sòn nin, e quan quen es aglans, es sanglièrs an aliment. Qui èm nosati entà talhar-lo e vener-lo en ressèc?

Afirmatz que sò ua bruisha peth mèn aspècte, perquè romi pes sendèrs, cantant e parlant soleta, mè en realitat non sò mè qu'ua hemna d'aigua que se hè grana. Ne quedam pògues, ei cèr, e era natura mos a de besonh, cada còp n'i a mens espècies que sobreviuen en aquest endret, mens arbes per culpa des huecs, des cases de hormigon qu'aucupen es montanhes, des mòtos que bronissen e campen per tot. Se vosati auessetz defensat era vòsta tèrra, se non auessetz permetut era arribada des constructors dera linha de nauta tension a on tanti audèths queden atrapats e cremats, probablament non auria cuelhut eth bidon de gasolina tà cremar

es tors. E sabetz? Siguec ua pena que, a darrèra ora, m'agarrèssetz, perquè senon ara non ne quedarie ne ua en pè.

—Ja auem sentut prò bogeries. Segui! —Talhèc en sec eth baile. E se dispausaue a eméter eth veredictè.

ETH CARDET E ERA CANILHA

Eth cardet que i a en trepadèr deth camin campe, ansiós, entath cèu. Daurís es petals tan coma pòt e demore, pacient, qu'arribè Vanessa. Se retarde mè eth cardet sap qu'arribarà, invariablement, coma cada an.

Vanessa ei ua parpalhòla grana, preciosa. En bèri endrets la coneishen coma “era dauma pintada” perquè a es ales de fòrça colors. Enes sues ales se pòden distingir ues zònes neres coma era foscòr dera net e uns puntets blus coma era aigua deth riu Níger. Tanben destaquen eth blanc dera nhèu deth Kilimanjaro e eth carabassa e marron deth sable deth desèrt.

Son es colors des lòcs per a on passe, perquè Vanessa hè un des viatges mè longui que se coneishen, mè o mens coma es lits e d'auti audèths migratòries que cada tardor se'n van entà Africa, ara recèrca d'aliment e d'un clima milhor.

Quan eth cardet ve que s'apròpe, cansada e tremolosa, plore de felicitat. A estat suenhan-se entad aquest moment. Es autes flors se'n arrissen e li diden que jamès, jamès, arrès non la

cuelherà entà guarnir un vas e que cap gojat regalarà un cardet ara sua estimada. Diden qu'ei lèg perqué a era camèra e es flors plies de punches.

Non saben que li ei igual perqué eth sonque a uelhs entà Vanessa.

Finaument era parpalhòla deposite es sues pantes sus eth cardet e demore que se hèsque de net tà descansar. Sap qu'aci acabe eth sòn viatge, un viatge que comencèc era sua mair-sénher, contunhèc era sua mair e lo contunharà era depositant es ueus abans de morir, contenta perqué eth cardet se n'encuederà de suenhar es sues cries.

D'un des ueus, nèish ua canilha petita e polida. Camine peth tronc e s'alimente des huelhes deth cardet. Mentre creish era canilha, eth cardet ei erós. Se semblen perqué toti dus an punches entà defensar-se. Coma es ròses, pense eth cardet.

Atau ei eth cicle des parpalhòles, un des mistèris mès meravelhosi dera natura. Era canilha formarà ua crisalida e passats un parelh de setmanes gesserà transformada en ua joena Vanessa, ua parpalhòla fòrta, bèra e dispausada a seguir era migracion. Nèish dessús d'un cardet e acabarà morint dessús d'un aute cardet. Atau serà era sua vida.

—Vòla, amiga, vòla ben naut! Eth camin serà long! Te demoraré enquiara pròplèu primauera. — gemègue eth cardet, perqué sap que lèu tornarà a quedar-se solet.

—Gràcies per suenhar-me e protegir-me. Pòs èster segur que tornarè d'aci uns mesi —Se despedís era parpalhòla, instants abans d'emprèner eth vòl.

—Òc, ac sai! Qu'ages sòrt! — acabe eth cardet, mentres balancege era camèra de costat a costat, coma se saludèsse damb era man.

Eth cardet sap que tostem ei igual. Vanessa qu'arribèc ère era arrehilha dera prumèra Vanessa que gessec d'Euròpa e volèc naut, fòrça naut, peth dessús des bromes, a tres quilomètres de distància dera tèrra. Tanben sap qu'era joena parpalhòla que s'acabe de despedir non arribarà en sòn destin, en Africa tropicau, perqué ei plan luenh e era sua vida ei cuerta. Peth camin, neisherà ua auta parpalhòla hilha sua e encara ua auta que serà hilha dera sua hilha.

An darrèr an, milèrs de parpalhòles, es Vanesses des cardets, hèn era migracion entath sud durant era tardor e tornen tà Euròpa ena primauera. Durant eth camin morissen e nèishen naues generacions de parpalhòles.

Aguest ei eth sòn cicle e que tostem contunhe estant atau. Sonque calerà qu'es persones protegim es cardets, que cuedem es camins per a on passen e que non molestem es plantes ne es animaues.

Eth cardet que i a ena bòra deth camin, seguirà campant ansiós entath cèu, daurirà es petals tan coma pogue e demorarà, pacient, qu'arribe ua auta Vanessa entà cuedar-la, protegir-la e estimar-la.

ERA ARMONICA

Nikolai hège ores que caminaue peth bòsc. Ère perdut e cansat. S'auie separat dera sua patrol-ha en sènter es elicoptèrs enemics sobrevolant eth lòc a on auien acampat. Ara non sabia a on anar, non coneishie era zòna e auie gana.

Se seiguec ath pè d'un bedoth e deishèc eth fusilh repenjat en tronc. Metec era man ena pòcha dera giqueta e treiguec era armonica que li auie regalat eth sòn pair-sénher hège vint ans, quan l'admeteren ena escòla de musica de Grozni. Auie sonque sèt ans mès ja sabia que, de gran, serie music. Aprenc a tocar eth violin, era sua passion e ère un concertista reconeishut per tot eth mon, maugrat era sua joenessa.

Ara se trapaue en miei d'ua guèrra absurda, coma totes es guèrres, lutant per non sabia ben ben qué, disparant as sòns vesins desconeishuts e demorant eth moment qu'ua bala perduda se creuèsse en sòn camin.

Cuelhec era armonica, la limpièc e se la metec enes pòts. Inspirèc e bohèc suaument ua des melodies populares chechenes deth gran compositor Alimsultanov, mòrt non hège guaire en circumstàncies misterioses.

—Maladites guèrres! —pensèc, mentre era emocion des nòtes dera sua armonica li hègen plorar. Sanglotèc e s'arturèc.

Non sentec es passi silenciosi que s'apropauen peth darrèr. Non vedec a Viktor, eth soldat enemíc que combatie en aute grop e qu'en aqueth moment apuntaue dirèctament entath cogòt de Nikolai.

/68

Nikolai se shugèc es lèrmes e tornèc a tocar. Escuelhec eth quart movement dera Nauau Simfonia de Beethoven, er «Imne ara alegria». Mi, mi, fa, sol, sol, fa, mi, re, do, do, re, mi, mi,...

Viktor s'arturèc e treiguec eth dit deth tamarís. Coneishie era pèça, l'auie tocada damb eth trombon, en sòn pòble, quan formaue part dera fanfarria qu'animaue es dimenges e es dies de hèsta.

Coma pòt èster? —se demanèc— Quauquarrés que tòque tan ben, quauqu'un qu'estime era musica, a de èster bona persona, de ben segur.

An passat es ans. Era guèrra acabèc. Nikolai e Viktor ara sòn amics e tòquen amassa en ua petita orquèstra de carrèr. Soent rebremben eth dia que se coneisherén, eth dia que se saludèren aquí en miei deth bòsc e se prometeren que quan acabèsse era guèrra se cercarien e tocarien amassa.

FELICITATS, AVA!

En tornar der Institut Kimberly ges a passejar damb era sua mair-sénher. Aué ei un dia especiau perquè era mair-sénher hè 77 ans mès tot e atau non se vò pérder era abituda.

—Vam tath mirador, Kim —li ditz, coma se non sabesse que cada tarde ei igual.

E era gojata emposse era cagira de ròdes qu’Ava hè temps qu’a de besonh entà botjar-se. Mentre auancen, era hemna rememorie bèri moments dera sua vida.

—Dilhèu non t’ac creiràs mès hè plan ans per aguesti carrèrs i passauen coches que hègen fòrça tapatge e enlordien er aire damb es sòns hums.

—Ja m’ac as explicat, mair-sénher —respon era gojata— e tanben es peripècies d’aquera epòca quan es causes comencèren a cambiar. Quin an ère?

—En 2020. Jo auia 17 ans, coma tu ara, e eth mon anaue de cap tath desastre totau. Eth cambi climatic, li deien. Per tot i auie ploges torrenciaus, e aciu, en Nova Gales deth Sud, es coales e d’auti animaús patien era desforestacion des bòsqui, es huecs e es nautes temperatures. Encara non sai coma siguerem tan valents de hèr aquerò que hérem.

—D’açò hè fòrça ans! Coma pòt èster que rebrembes toti es detalhs?

—Ei que “era qu’endravèrem”, com didíem alavetz.

—Ja arribam. Guarda-les!, es tòns collègues —ditz Kimberly, senhalant un grop de pairs-sénhers qu’èren seiguts en un des bancs que coronen era part nauta deth mirador.

—Òc, les veigui. Es mèns “joeni”.

E aquí son, es cinc “joeni” que queden dera còlha des ueit que s’enfrontèren ara ministra deth Govern australian quan volie ampliar era mina de carbon, damb eth conseqüent deteriorament der aire.

Cada tarde, se sèn en banc deth mirador. Eth mès naut ei Thomas. A era pèth fosca e ei un descendent des *kamilaroi*, es aborigèns australians e camine apuat en un baston de husta d’eucaliptus, hèt per eth madeish. Tanben i son es bessoes Brigid e Anjali, qu’encara consèrven es ganes de hèr badinades e confóner a toti peth sòn aspècte identic, coma dues gotes d’aigua, segontes diden. Sonque an de diferent eth baston damb que s’ajuden entà caminar. E tanben i é Jeremies, que non a de besonh ajuda perquè era sua cagira de ròdes ei electrica.

Damb Ava semblen era còlha des “bastons” mès que non pas era des “joeni”. Soent rebremen coma s’ enfrontèren ara empresa minèra e ath Govèrn e coma guanhèren eth judici qu’arturèc era ampliacion dera mina. Sigüec era prumèra de fòrça victòries qu’artenheren entà hèr deth planeta un lòc mès abitabile. Artenheren repoblar es bòsqui d’eucaliptus, que s’arturèsse era fabricacion de veïculs de gasolina, defensèren ua agricultura naturau e de proximitat, e d’autes hites que semblauen impossibles.

Rebremen coma es oceans èren amenaçats pera contaminacion e coma, gràcies ara sua determinacion, mès gojats e gojates junheren els sòns esfòrci entà hèr d’aguest mon un lòc milhor.

Era sua valor a estat reconeishuda damb plan prèmis mès ada eri sonque les impòrte, cada tarde, pujar enquiath mirador e demorar pacientament qu’eth solei s’amague darrèr der orizon. Despús tornen amassa, lentament, entà casa.

Aué an una suspresa entà Ava, en sòn aniversari.

ERA CAÇA DETH TRONC DE NADAU

Aquera net, Rosita de çò de Boté non dormic tranquilla. Quan es prumères lums deth dia s’escolauen pera hièstra e es campanes dera glèisa tocauen es quarts de ueit, se lheuèc e anèc entara codina.

Es sòns pairs premanien er esdejoar e, dehòra, era geladiua auie tacat de blanc era èrba deth jardin. Eth termomètre ère per dejòs deth zèro.

—Aué anaram a cercar eth tronc de Nadau! —exclamèc, contenta— Ja a vengut era mair-sénher?

—Ei de camin. —responec era sua mair— Quan arribè, esdejoaram e gesseram entath bòsc. Era mair-sénher ei era que coneish milhor qu’arrés a on podem trapar un bon tronc de Nadau. Quan jo era petita, anàuem amassa a cercar èrbes medicinaus e era mair-sénher nomentaue totes es plantes e es arbres que trobàuem. Tanben reconeishie, peth sòn cant, un pialèr d’au-tèths coma eth capnere, eth pinzan, era griua e d’auti. Òc, per exemple, sentièm cra, cra, cra, didie «açò ei un corbàs» e non falhaue.

Mair-sénher Sisqueta arribèc cargada damb ua bossa que contiege ua olivèra petita, laguens d’un pòt.

—Guardatz qu’è portat! Ua olivèra arbequina —didec, cofòia— harà un òli fòrça bon d’ací uns quanti ans.

—Mair-sénher, que non vam a cercar eth tronc de Nadau? —demanèc Rosita, nerviosa.

—Òc, tad açò pòrti era olivèra, l'auem de besonh tà trobar eth tronc de Nadau.

—Non ac enteni!

—Quan arribem, t'ac explicarè. Au, vam, qu'eth camin ei long e ei eth prumèr còp que vies. Aué t'estrees coma caçadora de troncs de Nadau!

Rosita, cuelhuda dera man de mair-sénher, caminaue ath deuant deth seguiment, arturant-se de tant en tant tà observar bèth insècte. Peth darrèr anauen es pairs cargats damb era olivèra e Josep Maria, eth frair gran de Rosita, damb provisions entà hèr ua arturada, s'ère de besonh. Seguïen eth camin dera hònt, eth qu'anaue ath cant deth riu.

—Ja i èm! Aciu plantaram era olivèra— Mair-sénher senhalèc ua petita clarulha— Rosita, guarda! Aguest pin lo plantèrem quan eth tòn pair auie era tua edat.

—Mès, mair-sénher, non a creishut guaire, non? E tà qué ac hèm tot açò? Non podem cuélher un tronc de Nadau e tornar tà casa?

—Òc que podem, evidentament, mès non ei corrècte. Non podem vier tara montanha e cuélher aquerò que volgam. Li auem de dar bèra causa a cambi. Nosati cuelhem un tronc de Nadau e plantam ua olivèra. Ac entenes?

—Òc, mès es olivères tarden fôrça en créisher e non poderam gaudir des olives tan gustoses que didies.

—Non, nosati non, mès non plantam era olivèra tà nosati, la plantam entàs hilhs qu'auràs e entàs tòns arrehilhs. Atau a estat tostemp e atau a de contunhar. Cuelhem quauqua causa deth bòsc e li dam ua auta a cambi, e pro de blagadera, plantam era olivèra e despús cercam un bon tronc de Nadau que mos cague presents.

La plantèrem e li meterem bères pèires ar entorn confiant qu'es sanglièrs non venguessen a destroçar-la.

Despús de voludar per toti es lòcs ena recèrca deth tronc de Nadau. Enquia Rosita s' enfilèc ena branca mès nauta d'un casse entà veir se podie veir quauqua causa. Arren. Fin finau, quan senteren es campanes de luenh dera glèisa tocar es onze e mieja, un brac tapatge les alertèc. Probablement serà ua lèbe —pensèren— mès quan se i apropèren lo vederen. Ère aqui, amagat entre es èrbes, un tronc de Nadau demoraue que bèth un lo trapèsse e lo portèsse tà casa.

—Visca! —cridèc Rosita, sautant d'alegria. —L'auem trapat! L'auem trapat! Lo suenharam ben, vertat mair-sénher?

—Òc, hilheta, òc.

UA TROBADA DEMORADA

Es relats qu'as liejut son bèri uns des que formen part des croniques que periodicament è anat enviat ar *Ecological World*. Ara sò a punt de redactar un aute qu'a a veir damb luri, eth gojat que coneishi hè quinze ans, jòs ua càcia. Encara rebrembi eth dia que s'apropèc a on jo era seiguda e me demanèc se qué liegia.

Sòrt n'auem des hilats sociaus que m'an permetut localizar-lo aciu en Gorazde. Auem quedat peth cant deth riu qu'ei apròp deth pòble vielh, deuant deth pònt. Sò nerviosa perquè non sai se lo reconeisherè. De hèt, non sai guaire dera sua vida.

Coma qu'è arribat tres ores abans, eth conductor s'a aufrut a acompanhar-me naut dera montanha qu'entornege era ciutat e qu'ara ei un musèu dera guèrra, ar aire liure. M'an impresionat es explics que me hège de coma aguest endret siguec eth prumèr en èster bombardejat durant era Guèrra des Balcans e m'a mostrat eth pònt que tiegen es vesins entà anar d'un costat ar aute, sense que les vedessen. È hèt fotografies entà un pròplèu reportatge.

En baishar, eth conductor s'a arturat ua estona deuant d'ua mesquita e i a entrat a pregar. Ei musulman. Despús m'a portat tath punt de trobada e è estat demorant, seiguda en un banc.

Lo veigui com arribè crotzant eth pònt. Seguís auent es madeishes faccions, maugrat auer passat quinze ans. Non ven solet. L'acompanhe ua mainada petita. Se li semble. M'emocioni.

Me reconeish de seguida e mos abraçam longament.

— Estàs igual! — me ditz e me presente era mainada — Guarda, ei era mia hilha, se ditz Valentina, coma era prumèra hemna astronauta.

Saludi ara mainada e me contèste en ua lengua que non coneishi.

— Ditz qu'ès molt guapa — tradusís luri — mès vam a préner quauquarren, d'acòrd?

Mos dirigim tara terrassa d'ua cafeteria apròp. Era mainada demane un gelat e luri e jo prenem un cafè bosnian.

M'explique que quan tornèc i auie trabalh entà toti perquè calie reconstrusir aquerò qu'era guèrra auie maumetut. Eth auec sòrt perquè pòdec anar tar Institut e despús tara Universitat a estudiar engenharia aeronautica. Se li ve content.

Despús parlam d'aqueri ans passats en Catalonha e coma mos ajudèrem es uns as auti. Li còste rebrembar coma se diden en catalan quauques paraules.

En un moment dat, daurís eth morralet e tré un libre destrantalhat.

—Lo coneishes? Me lo regales eth darrèr dia que mos vederem. L'è liejut tretze viatges e tostemps rebrembi coma sigueretz d'ospitalaris e amables damb era mia familha e damb jo. Ètz molt bona gent.

—Ai, òc! Te rebrembi — li digui— *Harry Potter i la pedra filosofal*. Hérem era òbra de teatre ena escòla.

Sequim parlant des causes qu'auem hèt aquesti ans e des projèctes qu'auem entath futur.

En acabar, mos intercambiam es numèros de telefon e quedam en tornar-nos a trobar lèu. Li enviare un libre que sò a punt d'acabar. L'è titolat “Jos era ploja”.

Lo veigui que s'aluenhe caminant peth pònt, damb era sua hilha en còth. S'arture, se revire e me salude damb era man, en tot arrir.

—Adiu! —cride.

Zbogom! —li responi — Que siguis plan eròs, luri!

BAJO LA LLUVIA

HE VISTO COSAS INCREÍBLES

En la película de ciencia ficción *Blade Runner*, el director Ridley Scott y el guionista David Peoples escribieron las palabras del monólogo de una famosa escena en la que un replicante le dice, bajo la lluvia, al policía que le persigue:

“He visto cosas que vosotros no creeríais. He visto cómo atacaban naves en llamas más allá de Orión. He visto rayos C brillar en la oscuridad cerca de la Puerta de Tannhäuser. Todos esos momentos se perderán en el tiempo, como lágrimas en la lluvia. Es hora de morir.”

Es una escena preciosa que me recuerda cómo a menudo mi vida se asemeja a la del replicante porque también he visto cosas increíbles, he vivido aventuras con la melena al viento, bajo la lluvia, y las he escrito.

Me llamo Fina y acabo de cumplir veinticinco años. Soy periodista y estoy saliendo de Sarajevo, la capital de Bosnia-Herzegovina, donde he escrito un reportaje sobre la calle Ferhadija, un lugar fantástico con iglesias de distintas religiones, en donde conviven personas de diversas creencias. Voy en coche hacia Gorazde, a visitar a un conocido. Hace tiempo que no nos vemos. Mucho. Se llama Yuri y tengo ganas de abrazarlo. Hace quince años coincidimos bajo una acacia y nos hicimos amigos. Un año más tarde, él volvió aquí, a su casa, a su tierra, y le perdí la pista. Hasta ahora.

Yuri es ingeniero en una fábrica de aviones.

Yo estudié periodismo porque, siempre, he sido muy curiosa. He tenido la suerte de viajar por todo el mundo escribiendo reportajes para el *Ecological World*, una revista implicada en temas relacionados con La Carta de la Tierra y los Objetivos de Desarrollo Sostenible. Me gusta mi trabajo.

He conocido a las *Haenyeo*, mujeres que salen a pescar

cada día, en Corea, son como sirenas, respetuosas con la naturaleza, zambulléndose sin burbuja y pescando sólo lo que necesitan para vivir. También he conocido a las últimas *Chipko*, mujeres que viven en la India y se preocupan de la conservación de los bosques, luchando de manera pacífica contra las empresas que quieren talar los árboles.

He estado en Brasil, donde me regalaron una diadema preciosa, de colores extremadamente llamativos, para recordarme que estábamos en el trópico y que aún perdura el recuerdo de Marielle Franco, la más luchadora de las mujeres, la que inició el movimiento de los pañuelos en la cabeza.

He viajado en el *Tren de la muerte* desde Sinaloa hasta la frontera de Estados Unidos, y he hablado con los chicos que huyen de su país en busca de una vida mejor.

En el norte de Canadá, he oído cómo el pueblo inuit sufre porque los glaciares se están deshaciendo; en Afganistán tampoco están bien y en el Mediterráneo las pateras nos recuerdan que todavía hay lugares donde se pasa hambre.

En fin, he podido conocer lo mejor de las personas, pero sobre todo he visto que hay esperanza y ganas de frenar y revertir el cambio climático, de fortalecer unas relaciones más solidarias, más amables, más ecológicas, unas relaciones que nos hagan mejores personas y permitan que nosotros y nuestros hijos y los hijos de nuestros hijos seamos felices. Sé que sólo depende de nosotros.

Si me acompañas, en las páginas siguientes te mostraré algunas de las historias que he conocido y que han sido publicadas en el *Ecological World*. Verás que en cada uno de los relatos hemos incluido una referencia del Objetivo de Desarrollo Sostenible relacionado. Los ODS son un conjunto de objetivos creados por Naciones Unidas para el desarrollo sostenible en todo el mundo. Son válidos de 2015 a 2030.

Si te apetece, nos volvemos a encontrar al final del libro y te cuento cómo ha ido el encuentro con mi querido Yuri.

EL LIMPIABOTAS

Me llamo Kevincostner Méndez y tengo once años. El nombre me lo puso mi madre, me ha explicado que la primera vez que fue al cine hacían una película llamada *Bailando con lobos* y le gustó tanto que, cuando nació, me puso el nombre del actor protagonista. Pero casi nadie me conoce por ese nombre. Mis amigos me llaman «negro Méndez» porque tengo la piel muy oscura, como la de mi padre, a quien no conocí. Bien, todo el mundo no, porque mi madre no me dice *negro Méndez*, ella me llama *mi patojito* que es más cariñoso.

¿Quieres saber qué hago aquí? Pues viajo hacia el norte, voy a Estados Unidos, con mi madre y mis hermanas pequeñas, Marcela y Gabriela. Salimos de Culiacán hace diez días y pronto

llegaremos a la frontera.

El tren va lento y a veces subo a lo alto del vagón donde hay otros chicos. Me gusta porque se respira mejor, se disfruta del paisaje y allí sentado me imagino que voy a lomos de una gran serpiente.

Cuando pasamos por algunos pueblos, el tren todavía va más despacio, casi se detiene, y algunas personas nos dan comida. Son muy amables. Cuentan que antes no era así y que, de vez en cuando, la policía hacía bajar a quienes no llevaban billete. Nosotros no llevamos, pero nos han dicho que no nos preocupemos porque alguien dio muchos pesos al gobierno mexicano para que nos dejaran tranquilos. Mi madre, que es muy lista, dice que fue un actor de cine llamado Cantinflas que hacía películas de risa.

En los últimos días, veo a mi madre emocionada y noto cómo le brillan los ojos. Sueña que en Estados Unidos encontrará trabajo y podremos ir a la escuela. No sé. En Culiacán vivíamos en un barrio llamado Alamedas. No había luz ni agua potable, tampoco había escuelas, ni médicos, ni trabajo. No había nada. Por eso nos marchamos. Para vivir mejor, dice mi madre. Por cierto, se llama Lupe.

Por la mañana, en Culiacán, salía de casa y andaba un par de horas por la calle Álvaro Obregón hasta llegar al centro, cerca del Ayuntamiento. Por allí pasan muchas personas, me situaba en un lugar donde no molestara mucho, con los utensilios de limpiar zapatos. Algunos hombres se sentaban y entonces empezaba mi trabajo. Primero pasaba un trapo para sacar los restos de polvo o barro que estuvieran enganchados y después pasaba un cepillo con betún arriba, abajo, arriba, abajo y por los lados, hasta dejar bien limpio el zapato. Lo acababa con otro trapo que hacía brillar mucho más el charol o la piel. No ganaba mucho dinero, pero era un trabajo que me gustaba. De hecho, desde los seis años que he estado limpiando zapatos. Un día, un señor mayor me dijo que algunos personajes famosos empezaron como yo, haciendo de limpiabotas. Me dijo los nombres, pero no sé quiénes son. Recuerdo algunos. A ver... Ozzy Osbourne, James Brown, Lula da Silva, Alejandro Toledo y Malcolm X.

Prefería limpiar zapatos a estar en un semáforo limpiando los parabrisas de los coches como hacía mi amigo Iker, que también tiene una k en su nombre.

Cuando oscurecía, recogía la caja y volvía al barrio andando, pero iba por otras calles con casas de verdad y escuelas y hospitales. Me gustaba ver a los chicos y chicas de mi edad con sus uniformes y la cartera colgada en la espalda, llena de libros. Yo no tengo ningún libro, y si lo tuviera no sabría qué hacer porque no sé leer ni escribir.

Las chicas iban con falda a cuadros y los chicos con chaqueta americana. Me miraban y, a veces, cambiaban de acera, como si tuvieran miedo de mí, o quizás era por el olor a betún que desprendía. Me acostumbré.

Mientras volvía, se hacía de noche y aunque no había ninguna farola que iluminara el camino

hasta Alamedas, no me importaba porque lo conocía de memoria. A medio camino, me sentaba a descansar sobre un muro y, levantando la vista, podía contemplar el cielo lleno de estrellas o ver algún avión que dejaba un rastro de luz a su paso.

¡Ah! Como estaba tan oscuro, nadie me veía cuando entraba a escondidas en algún campo a coger lo que se cultivaba. Si tenía suerte, podía arrancar algunas zanahorias que nos servirían para cenar a mis hermanas y a mí. ¡Las zanahorias crudas me encantan! También podía coger, si había suerte, tomates, judías o acelgas, de un huerto muy grande que estaba junto al camino.

Mi amigo Iker y otros chicos rebuscaban en la basura y, a veces, encontraban cosas provechosas, pero yo nunca hice eso de abrir los contenedores y ver qué había.

Los días que algunos clientes me daban una propina me ponía muy contento porque guardaba el dinero en otro bolsillo y antes de entrar en casa, pasaba por la del señor Ramón, un vecino muy anciano que vivía solo, y se lo daba. No decía nada, pero yo sabía que lo agradecía porque en alguna ocasión me miraba y unas lágrimas le caían mejillas abajo.

Y aquí estamos. Dice mi madre que en un par de días habremos llegado a la frontera y que nuestra vida va a cambiar. Ojalá sea así. Ojalá mis hermanas puedan ir a la escuela y mamá encuentre un trabajo que nos haga la vida más fácil.

Esto es lo que le puedo contar. Ahora, si quiere, subimos a lo alto del vagón. La noche tiene su magia y seguro que le gustará, señorita Fina, y podrá hablar con mis amigos. Le explicarán cosas que ni se imagina, para su reportaje.

DOS AMIGAS

Marielle y Carolina eran amigas. Marielle tenía la piel oscura y el pelo negro como el hollín. Carolina tenía la piel blanca y el pelo rubio como el trigo. Vivían en una *favela*, un barrio humilde de Río de Janeiro, en Brasil, y cada día iban juntas hasta la escuela por calles empinadas. Mientras andaban jugaban a no pisar las rendijas del suelo o cantaban las canciones que habían aprendido en el patio. Eran las mejores amigas, risueñas y alegres.

Un día se cruzaron con un grupito de pilletes que les dijeron cosas feas para reírse de ellas. No era la primera vez, pero a diferencia de las otras veces, Carolina se encaró con ellos.

—Gorda —le dijeron.

—Sí, estoy rellenita, ¿Y qué? Eso no es un insulto —respondió, y a continuación cogió a Marielle de la mano y empezaron a correr calle abajo.

Al girar, en la esquina, se detuvieron frente el bar Tapioca, un lugar que desprendía un olor desagradable a humedad y alcohol. Se abrazaron y se echaron a reír, quizás por el miedo que habían pasado o por la rabia que sentían.

—No me gusta cuando me llaman *gorda*, o cuando a ti te llaman *negrata* o *pelo escarola*. Tu pelo es precioso, rizado y brillante. Pareces una reina —dijo Carolina, mientras deslizaba los dedos por la cabeza de su amiga.

El año que cumplió once, Marielle empezó a trabajar para poder pagarse los estudios. Y también empezó a ponerse diademas y pañuelos de colores en la cabeza. Como una reina, se decía, recordando las palabras de su amiga Carolina. Los pañuelos le conferían un aire rebelde, diferente. Los lucía con la cabeza alta, bien anudados, como si llevara una bandera.

Otras chicas de la *favela* empezaron a imitarla y también se pusieron turbantes, diademas y pañuelos de colores llamativos que se veían de lejos. Aquello era una revuelta, una declaración de principios, una afirmación de su singularidad.

La amistad con Carolina duró muchos años. Un día, Marielle le dijo:

—Carolina, nosotras podremos ser lo que queramos ser. Cambiaremos las cosas que no nos gustan. No quiero que me miren mal por ser negra, chica o pobre. Voy a estudiar mucho y algún día llegaré a ser parlamentaria. Entonces, las cosas serán distintas, seremos verdaderas reinas. ¡Ah! Y, a partir de ese momento, me teñiré el pelo y lo llevaré rubio, como tú y seré una negra rubia.

Y así lo hizo.

BRAZOS ABIERTOS

La plaza del pueblo. Después de merendar. La hora habitual de encontrarse para jugar.

Pedro y Mafalda son los encargados de hacer los equipos. Empieza la cantinela. “Uno, dos, tres, pares, impares” y extienden las manos mostrando algunos dedos. Suman. Cuatro y dos. Seis. Gana Mafalda.

—Me pido el equipo de Òscar Camps —empieza, convencida. —Y elijo a Ona.

—Yo elijo a Andrés.

—Roberto con nosotros.

—¡Mmmm! Cinta.

Y así siguen hasta que ambos equipos están definidos.

A un lado están quienes van en el grupo de Mafalda. Son los ocho que hacen de migrantes y

los tres que son los rescatadores de *Open Arms*. En el otro bando, están los diez que hacen de Guardia Costera.

El juego consiste en que los migrantes deben llegar a un punto determinado de la plaza que llaman *Europa*. Delante, esparcidos por todo el espacio, quienes deben evitar que lleguen. Recuerda el juego del *gato y el ratón* combinado con el del *pilla-pilla*. Cuando la Guardia Costera atrapa a un migrante, éste debe quedarse quieto con los brazos abiertos hasta que uno de los rescatadores logre tocarlo y así poder seguir su camino hacia *Europa*.

Empieza el juego. Mafalda dirige con habilidad a su equipo enviando un par hacia la derecha para despistar a la Guardia Costera. Sabe que a este par no les podrá ayudar, pero intenta que los demás lleguen a su destino. Pedro es listo, se huele la maniobra y sólo envía cuatro corredores a por los dos que reclaman su atención.

Fin de la partida. Cuentan los que han llegado. Hoy sólo tres. Los otros cinco están atrapados. Ha ganado la Guardia Costera. Mal día para los migrantes. Mañana, tal vez, habrá más suerte.

ROSEMARY Y LIMONERA

—¡Eh! ¿Estás bien? ¿Te veo un poco amarilla?

—¡Estoy mareada! He tenido un viaje muy largo y cansado.

—¿De dónde vienes?

—Vengo, mejor dicho, venimos de Sudáfrica. En barco. Un montón de días de viaje, bien apretaditas y sin ver el sol.

—¿Sudáfrica? ¿Y qué hacéis aquí?

—No sé. Por cierto, ¿Dónde estoy?

—En Lleida, una ciudad de Catalunya.

—¿Lleida? Y tú, ¿De dónde vienes?

—De aquí cerca. Me trajo al señor Tomeu con su *pickup*. No somos muchas, pero nos aprecian por nuestro buen sabor. Por cierto, veo que te llamas Rosemary, ¡Qué nombre tan bonito!

—Sí, tenemos nombres ingleses. Aquella de enfrente se llama Flamingo, y la de más allá es Cheeky. El nombre ayuda y es un reclamo para los compradores, dicen. ¿Qué sitio es éste?

—Un supermercado. Ahora no hay nadie, pero dentro de un rato se encenderán las luces y se abrirán las puertas. Entonces verás un montón de personas yendo arriba y abajo, con bolsas, cestas y carros de la compra. Habrá ruido y por los altavoces oirás música y una voz que va

diciendo cosas como *señorita Eva, acuda a caja u hoy, en la sección de congelados, encontrarán ofertas increíbles*.

—¿Y esos números y letras que tenemos aquí delante?

—Ay, Rosemary, veo que no te lo han contado bien. Mira, las letras indican la variedad y el lugar de procedencia y los números dicen el precio a pagar por nosotras.

—¿En tu caja, que dice?

—En mi caja dice *Pera limonera, Lleida* y el precio de un kilo: 1,79 euros. En la tuya pone *Pera Rosemary, Sudáfrica* y el precio de un kilo: 1,49 euros.

—¿Soy más barata que tú?

—Efectivamente. Resulta raro, ¿Verdad? En tu caso, además de pagar a las personas que te han cosechado, clasificado, separado y puesto en cajas, bien ordenadas, se sumará lo que cuesta el traslado, pagar el barco, el personal, el combustible que gasta, y un montón de impuestos. Para que podáis estar aquí os recoger un poco verdes y, por supuesto, no tenéis el mismo sabor que nosotras. ¡Shhh! Calla, que viene alguien.

Sara e Ignasi, una pareja joven, llegan con un par de bolsas. Se detienen ante el expositor de fruta.

—Sara, que peras tan apetitosas. Nos podemos llevar unas cuantas para mañana. Seguro que a los niños les van a gustar.

—Buena idea Ignasi, pero coge *pera limonera*.

—¡Pero son más caras!

—Sí, pero son de aquí y debemos fomentar el consumo de proximidad. Hazme caso, hombre. En casa te lo contaré.

—De acuerdo.

Ignasi coge unas cuantas peras limoneras y las mete en una bolsa. Mientras siguen hacia la zona de las bebidas, le parece oír una vocecita que sale del interior del bolso.

—Adiós, Rosemary, encantada de haberte conocido.

LA BRUJA

—¿Quiere decir algo sobre las acusaciones que pesan sobre usted, antes de emitir el veredicto?

—dijo, con voz grave el alcalde del pueblo, un hombre corpulento con una barba espesa que le confería un aspecto respetable.

Se hizo un silencio que atravesó de punta a punta la sala grande del Ayuntamiento, llena de gente, vecinos y vecinas curiosos y deseosos de ver cómo la culpable de todos los males del pueblo acababa colgada o, en el mejor de los casos, expulsada definitivamente.

La anciana que ocupaba un lugar preferente a la izquierda del tribunal se enderezó y se apoyó en la barandilla que la separaba de los asistentes. Iba vestida con una falda negra desgarrada que dejaba entrever unas alpargatas sucias y gastadas. Un pañuelo, también negro, le cubría la cabeza. La piel morena de la cara estaba llena de arrugas y los ojos mostraban una mirada decidida y brillante como la de los gatos en medio de la oscuridad. De los bolsillos sobresalían dos flores marchitas, rodeadas de hojas de hiedra.

—Me llamo Viviana, como mi madre y mi abuela. Vivo en la cabaña que hay cerca del Cerro de la Niebla, junto al Estanque Grande. No sé la edad que tengo —un hilo de voz se esparció por el salón.

—¿A qué se dedica? —la interrumpió el alcalde.

—Cuido el bosque y los animales que allí viven. Vigilo que nadie les haga daño. Cada día camino por los senderos cercanos al pueblo, conozco todas las plantas y las uso para curar enfermedades. Las hierbas, bien combinadas, ayudan a curar el dolor de estómago, picaduras de insecto o inflamaciones. Si nos pica una abeja, con caléndula hago un ungüento que ayuda a aliviar la picazón; si nos hacemos un corte aplico milhojas para desinfectar la herida, y si tenemos dolor de estómago, con una combinación de hinojo y manzanilla se puede sanar. Ahora bien, hay que hacerlo con sensatez y utilizar el método de la novena que significa hacer el tratamiento durante nueve días y parar, de modo que el organismo no se acostumbre. Pero todas las enfermedades no puedo curarlas y si un niño enferma, no es culpa mía, como dice usted, ni le he señalado con el dedo, ni le he mirado mal. Sencillamente, existen enfermedades que no puedo curar.

También ando por el bosque las noches sin luna. Me estiro en medio de los árboles, miro el cielo repleto de estrellas e intento reconocerlas. Me gusta. Allí, en silencio, cierro los ojos y oigo el croar a los sapos, el rumor del agua del arroyo y noto el aleteo de una lechuza que pasa volando. Y no es verdad que vuelo con una escoba, ¡Qué tontería! Las luces que tal vez hayan visto a mi alrededor son de las luciérnagas que me acompañan de vuelta a casa, iluminando el camino.

Y si me subí al roble viejo fue porque no quería que lo cortaran. Aquel roble hace más de cien

años que nos hace sombra cuando estamos acalorados, sus ramas acogen ardillas y otros animales que tiene su nido, y cuando caen las bellotas, los jabalíes tienen alimento. ¿Quiénes somos nosotros para cortarlo y venderlo en el aserradero?

Afirman que soy una bruja por mi aspecto, porque vago por los senderos, cantando y hablando sola, pero en realidad no soy más que una especie de sirena de río que se está haciendo mayor. Quedamos pocas, es cierto, y la naturaleza nos necesita, cada vez hay menos especies que sobreviven en este lugar, menos árboles por culpa de los incendios, de las casas de hormigón que ocupan las montañas, de las motos que rugen y campan por todas partes. Si hubierais defendido vuestra tierra, si no hubierais permitido la llegada de los constructores de la línea de alta tensión donde tantos pájaros quedan atrapados y chamuscados, probablemente yo no hubiese cogido el bidón de gasolina para quemar las torres. ¿Sabéis? Fue una lástima que, a última hora, me atraparan, porque si no ahora no quedaría ni una torre en pie.

—Ya hemos oído suficientes locuras. ¡Siéntese! —la cortó en seco el alcalde. Y se dispuso a emitir veredicto.

EL CARDO Y LA ORUGA

El cardo que hay al margen del camino mira, ansioso, hacia el cielo. Abre los pétalos cuanto puede y espera, paciente, a que llegue Vanesa. Se está retrasando, pero el cardo sabe que va a llegar, invariablemente, como cada año.

Vanesa es una mariposa grande, preciosa. En algunos lugares la conocen como *la dama pintada* porque tiene las alas de muchos colores. En sus alas se pueden distinguir unas zonas negras como la oscuridad de la noche y unos puntitos azules como el agua del río Níger. También destacan el blanco de la nieve del Kilimanjaro y el naranja y marrón de la arena del desierto.

Son los colores de los lugares por donde pasa, porque Vanesa hace uno de los viajes más largos que se conocen, más o menos como los patos y otras aves migratorias que cada otoño van hacia África, en busca de alimento y de un clima mejor.

Cuando el cardo ve que se acerca, agotada y temblorosa, llora de felicidad. Ha estado cuidándose para este momento. Las otras flores se ríen y le dicen que nunca nadie lo escogerá para adornar un jarrón y que ningún chico regalaría un cardo a su amada. Dicen que es feo porque tiene el tallo y las flores llenas de pinchos.

No saben que aquellos comentarios no le importan porque él sólo tiene ojos para Vanesa.

Finalmente, la mariposa deposita sus patas sobre el cardo y espera que se haga de noche para descansar. Sabe que aquí termina su viaje, un viaje que empezó su abuela, luego su madre y lo continuará ella depositando los huevos antes de morir, contenta porque el cardo se encargará de cuidar a sus crías.

De uno de los huevos, nace una oruga pequeña y hermosa. Camina por el tronco y se alimenta de las hojas del cardo. Mientras crece la oruga, el cardo es feliz. Se parecen porque ambos tienen espinas para defenderse. “Como las rosas”, piensa el cardo.

Así es el ciclo de las mariposas, uno de los misterios más maravillosos de la naturaleza. La oruga formará una crisálida y pasados un par de semanas saldrá transformada en una joven Vanesa, una mariposa fuerte, bella y dispuesta a seguir la migración. Nace sobre un cardo y acabará muriendo sobre otro cardo. Así será su vida.

—¡Vuela, amiga, vuela bien alto! ¡El camino será largo! Te esperaré hasta la próxima primavera. —dice, triste, el cardo, porque sabe que pronto volverá a quedarse solo.

—Gracias por cuidarme y protegerme. Ten por seguro que volveré dentro de unos meses —se despide la mariposa, instantes antes de emprender el vuelo.

—¡Sí, lo sé! ¡Que tengas suerte! —concluye el cardo, mientras balancea el tallo a ambos lados, saludando.

El cardo sabe que siempre es igual. La Vanesa que llegó era la nieta de la primera Vanesa que salió de Europa y voló alto, muy alto, por encima de las nubes, a tres kilómetros de distancia de la tierra. También sabe que la joven mariposa que acaba de partir no llegará a su destino en África tropical, porque está muy lejos y su vida es corta. Por el camino, nacerá otra mariposa hija suya y todavía otra que será hija de su hija.

Año tras año, miles de mariposas, las Vanesas de los cardos, migran hacia el sur durante el otoño y regresan a Europa en primavera. Durante el camino mueren y nacen nuevas generaciones de mariposas.

Éste es su ciclo y ojalá siempre siga siéndolo. Sólo será necesario que las personas protejamos los cardos, que cuidemos los caminos por donde pasan y que no molestamos a las plantas ni a los animales.

El cardo que hay al margen del camino, seguirá mirando ansioso hacia el cielo, abrirá los pétalos y esperará, paciente, a que llegue otra Vanesa para cuidarla, protegerla y amarla.

LA ARMÓNICA

Nikolai llevaba horas caminando por el bosque. Estaba perdido y cansado. Se había separado de su patrulla al oír los helicópteros enemigos sobrevolando el lugar donde habían acampado. Ahora no sabía hacia dónde ir, no conocía la zona y estaba hambriento.

Se sentó al pie de un abedul y dejó el fusil apoyado en el tronco. Puso la mano en el bolsillo de la chaqueta y sacó la armónica que le había regalado su abuelo hacía veinte años, cuando le admitieron en la escuela de música de Grozni. Tenía sólo siete años, pero ya sabía que, de mayor, sería músico. Aprendió a tocar el violín, su pasión, y era un concertista reconocido en todo el mundo, a pesar de su juventud.

Ahora se encontraba en medio de una guerra absurda, como todas las guerras, luchando por no sabía muy bien qué, disparando a sus vecinos desconocidos y esperando el momento en el que una bala perdida se cruzara en su camino.

Cogió la armónica, la limpió y se la puso en los labios. Inspiró y sopló suavemente una de las melodías populares chechenas del gran compositor Alimsultanov, muerto no hacía mucho en circunstancias misteriosas.

—¡Malditas guerras! —pensó, mientras la emoción de las notas de su armónica le hacían llorar. Sollozó y se detuvo.

No escuchó los pasos silenciosos que se acercaban por detrás. No vio a Viktor, el soldado enemigo que combatía en el otro bando y que en ese momento apuntaba directamente a la nuca de Nikolai.

Nikolai se secó las lágrimas y volvió a tocar. Eligió el cuarto movimiento de la Novena Sinfonía de Beethoven, el *Himno a la alegría*. Mi, mi, fa, sol, sol, fa, mi, re, do, do, re, mi, mi,...

Viktor se detuvo y sacó el dedo del gatillo. Conocía la pieza, la había tocado con el trombón, en su pueblo, cuando formaba parte de la fanfarria que animaba los domingos y los días de fiesta.

¿Cómo puede ser? —se preguntó—. Alguien que toca tan bien, alguien que ama la música, debe ser buena persona, seguro.

Han pasado los años. La guerra terminó. Nikolai y Viktor ahora son amigos y tocan juntos en una pequeña orquesta callejera. A menudo recuerdan el día que se conocieron, el día que se saludaron allí en medio del bosque y se prometieron que cuando terminara la guerra se buscarían y tocarían juntos.

¡FELICIDADES, AVA!

Al volver del Instituto, Kimberly sale a pasear con su abuela. Hoy es un día especial porque la abuela cumple 77 años, pero aun así no quiere perderse la rutina habitual.

—Vamos al mirador, Kim —le dice, como si no supiera que cada tarde es igual.

Y la chica empuja la silla de ruedas que Ava hace tiempo necesita para moverse. Mientras avanzan, la mujer rememora algunos momentos de su vida.

—Quizás no lo creerás, pero hace muchos años por estas calles circulaban coches ruidosos que ensuciaban el aire con su humo.

—Ya me lo has contado, abuela —responde la chica—. Y también las peripecias de esa época cuando las cosas empezaron a cambiar. ¿Qué año era?

—El 2020. Yo tenía 17 años, como tú ahora, y el mundo iba hacia el desastre total. El cambio climático, decían. Por todas partes había lluvias torrenciales, y aquí, en Nueva Gales del Sur, los koalas y otros animales sufrían la deforestación de los bosques, los incendios y las altas temperaturas. Aún no sé cómo fuimos tan valientes de hacer lo que hicimos.

—¡De esto hace muchos años! ¿Cómo puedes recordar todos los detalles?

—Es que *la liamos parda*, como decíamos entonces.

—Ya estamos llegando. ¡Mira, tus colegas! —dice Kimberly, señalando a un grupo de ancianos que están sentados en uno de los bancos que coronan la parte alta del mirador.

—Sí, los veo. Mis *jóvenes*.

Y ahí están, los cinco *jóvenes* que quedan del grupo de los ocho que se enfrentaron a la ministra del Gobierno australiano que quería ampliar la mina de carbón, con el consecuente deterioro del aire.

Cada tarde, se sientan en el banco del mirador. El más alto es Thomas. Tiene la piel oscura y es un descendiente de los *Kamilaroi*, los aborígenes australianos, y camina apoyado en un bastón de madera de eucalipto, hecho por él mismo. También están las gemelas Brigid y Anjali, que todavía conservan las ganas de hacer bromas y confundir a todo el mundo por su aspecto idéntico, como dos gotas de agua, según dicen. Sólo las diferencia el bastón con el que se ayudan para andar. Y también está Jeremías, que no necesita ayuda porque su silla de ruedas es eléctrica.

Con Ava parecen la pandilla de los *bastones* más que la de los *jóvenes*. A menudo recuerdan cómo se enfrentaron a la empresa minera y al Gobierno y cómo ganaron el juicio que detuvo la ampliación de la mina. Fue la primera de muchas victorias que consiguieron para hacer del planeta un sitio más habitable. Consiguieron repoblar los bosques de eucaliptos, que se detuviera la fabricación de vehículos a gasolina, defendieron una agricultura natural y de proximidad, y otros hitos que parecían imposibles.

Recuerdan cómo los océanos estaban amenazados por la contaminación y como gracias a su determinación, más chicos y chicas unieron sus esfuerzos para hacer de este mundo un lugar mejor.

Su valor ha sido reconocido con muchos premios, pero a ellos sólo les importa, cada tarde, subir hasta el mirador y esperar pacientemente a que el sol se esconda tras el horizonte. Luego vuelven juntos, lentamente, a casa.

Hoy tienen una sorpresa para Ava. Es su cumpleaños.

EN BUSCA DEL TÍO

Aquella noche, Rosita de Cal Boté no durmió tranquila. Cuando las primeras luces del día se colaban por la ventana y las campanas de la iglesia daban las siete y media, se levantó y se dirigió hacia la cocina.

Sus padres preparaban el desayuno y en el exterior la escarcha teñía de blanco la hierba del jardín. El termómetro marcaba bajo cero.

—¡Hoy iremos a buscar el *tío*! —exclamó, contenta— ¿Ya ha venido la abuela?

—Está de camino —respondió su madre—. Cuando llegue, desayunaremos e iremos al bosque. La abuela es la persona que mejor conoce dónde podemos encontrar un buen *tío*. Cuando yo era pequeña, íbamos juntas a buscar hierbas medicinales y la abuela conocía todas las plantas y los árboles que encontrábamos. También reconocía, por su canto, un sinfín de pájaros como el carbonero, el pinzón, el tordo y otros. Si, por ejemplo, oíamos *cra, cra, cra*, decía: “Es un cuervo” y no fallaba.

La abuela Sisqueta llegó cargada con una bolsa que contenía un olivo pequeño, dentro de una maceta.

—¡Mirad que he traído! Un olivo de oliva arbequina —dijo, orgullosa—. Hará un aceite muy bueno dentro de unos años.

—Abuela, ¿Vamos a buscar un *tió*? —preguntó Rosita, nerviosa.

—Sí, por eso llevo el olivo, lo necesitamos para encontrarlo.

—¡No lo entiendo!

—Cuando lleguemos, te lo contaré. Vamos, vamos, que el camino es largo y es la primera vez que vienes. ¡Hoy te estrenas como cazadora de *tions*!

Rosita, de la mano de la abuela, caminaba delante del cortejo, deteniéndose de vez en cuando para observar algún insecto. Detrás iban los padres cargados con el olivo y Josep María, el hermano pequeño de Rosita, con provisiones para descansar, si fuera necesario. Seguían el camino de la fuente, junto al río.

—¡Ya hemos llegado! Aquí plantaremos el olivo —la abuela señaló un pequeño claro en el bosque—. Rosita, ¡Mira! Este pino lo plantamos cuando tu padre tenía tu edad.

—Pero, abuela, no ha crecido mucho, ¿Verdad? ¿Y por qué hacemos todo esto? ¿No podemos coger un *tió* y volver a casa?

—Sí que podemos, por supuesto, pero no está bien. No podemos venir a la montaña y tomar lo que queramos. Debemos darle algo a cambio. Nosotros cogemos un *tió* y plantamos un olivo. ¿Lo entiendes?

—Sí, pero los olivos tardan mucho en crecer y no podremos disfrutar de las aceitunas tan sabrosas que dan.

—No, nosotras no, pero no plantamos el olivo para nosotras, lo plantamos para los hijos que tendrás y para tus nietos. Así ha sido siempre y así debe continuar. Cogemos algo del bosque y le damos otra cosa a cambio. Vamos, dejémonos de tanta palabrería, plantemos el olivo y después buscaremos un buen *tió* que nos cague regalos.

Lo plantaron y pusieron algunas piedras alrededor confiando que los jabalíes no vinieran a destruirlo.

Luego buscaron el *tió* por todos los rincones. Incluso Rosita se encaramó a la rama más alta de

un roble para ver si vislumbraba algo. Nada.

Finalmente, cuando oyeron las campanas lejanas de la iglesia tocar las once y media, un leve ruido les alertó. “Probablemente será una liebre” —pensaron— pero cuando se acercaron lo vieron. Estaba allí, escondido entre las hierbas, un tió esperaba que alguien lo encontrara y se lo llevara a casa.

—¡Viva! —gritó Rosita, saltando de alegría—. ¡Lo hemos encontrado! ¡Lo hemos encontrado! Lo cuidaremos bien, ¿verdad abuela?

—Sí, hijita, sí.

UN ENCUENTRO ESPERADO

Los relatos que has leído son algunos de los que forman parte de las crónicas que periódicamente he ido enviando al *Ecological World*. Ahora estoy a punto de redactar otro sobre Yuri, el chico que conocí hace quince años, bajo una acacia. Aún recuerdo el día que se acercó al banco en el que estaba sentada y me preguntó qué leía.

Suerte tenemos de las redes sociales que me han permitido localizarlo aquí en Gorazde. Hemos quedado al lado del río que está junto al pueblo viejo, frente al puente. Estoy nerviosa porque no sé si le reconoceré. De hecho, no sé mucho de su vida.

Como he llegado tres horas antes, el conductor se ha ofrecido a acompañarme a lo alto de la montaña que rodea la ciudad y que ahora es un museo de la guerra, al aire libre. Me ha impresionado saber que este lugar fue el primero en ser bombardeado durante la Guerra de los Balcanes y ver el puente que usaban los vecinos para ir de un lado a otro, sin ser vistos. He tomado fotografías para un próximo reportaje.

Al bajar, el conductor se ha detenido en una mezquita y ha entrado a rezar. Es musulmán. Luego me ha llevado al punto de encuentro y he estado esperando, sentada en un banco.

/88

Lo veo llegar cruzando el puente. Sigue teniendo las mismas facciones, a pesar de haber pasado quince años. No viene solo. Le acompaña una niña pequeña. Se le parece. Me emociono.

Me reconoce enseguida y nos abrazamos largamente.

—¡Estás igual!— me dice y me presenta la niña—. Mira, es mi hija, se llama Valentina, como la primera mujer astronauta.

Saludo a la niña y me contesta en una lengua que no conozco.

—Dice que eres muy guapa— traduce a Yuri —. Pero vamos a tomar algo, ¿vale?

Nos dirigimos a la terraza de una cafetería cercana. La niña pide un helado y Yuri y yo tomamos un café bosnio.

Me cuenta que cuando volvieron a Gorazde había trabajo para todos porque se tenía que reconstruir la ciudad que la guerra había destruido. Él tuvo suerte porque pudo ir al Instituto y después a la Universidad a estudiar ingeniería aeronáutica. Se le ve contento.

Después hablamos de aquellos años pasados en Cataluña y cómo nos ayudamos unos a otros. Le cuesta recordar cómo son en catalán algunas palabras.

En un momento dado abre la mochila y saca un libro.

—¿Lo conoces? Me lo regalaste el último día que nos vimos. Lo he leído trece veces y siempre recuerdo lo hospitalarios y amables que fuisteis con mi familia y conmigo. Sois buena gente.

—¡Ah, sí! Lo recuerdo —le digo—, *Harry Potter y la piedra filosofal*. Representamos la obra en la escuela.

Seguimos hablando de las cosas que hemos hecho en estos años y de los proyectos futuros.

Al terminar, nos intercambiamos los números de teléfono y quedamos para volvernos a ver pronto. Le enviaré un libro que estoy a punto de terminar. Lo he titulado *Bajo la lluvia*.

Veo que se aleja caminando por el puente, con su hija en brazos. Se detiene, se vuelve y me saluda con la mano, mientras sonríe.

—¡Adiós! —grita.

—*¡Zbogom!* —le respondo—. ¡Que seas muy feliz, Yuri!

IN THE RAIN

I'VE SEEN AMAZING THINGS

In the science fiction film *Blade Runner*, director Ridley Scott and screenwriter David Peoples wrote the words of the monologue for a famous scene in which a replicant says, in the rain, to the policeman who is chasing him:

"I've seen things you, people, wouldn't believe. Attack ships on fire off the shoulder of Orion. C-beams glitter in the dark near the Tannhäuser Gate. All those moments will be lost in time, like tears in rain. Time to die".

It's a beautiful scene that reminds me that my life sometimes resembles the replicant's because I've also seen incredible things, I've lived adventures with my hair fluttering in the wind and in the rain, and I've written them down.

My name is Fina, and I just turned twenty-five years old. I'm a journalist, and I'm leaving Sarajevo, the capital of Bosnia-Herzegovina, where I've done a report on Ferhadija Street, a fantastic place where there are churches of many religions and where people of various faiths live together. I'm travelling by car to Gorazde to visit an acquaintance. We haven't seen each other for a while. For a long while. His name is Iuri, and I can't wait to give him a hug. Fifteen years ago, we met under an acacia tree and became friends. A year later, he returned here to his home, his land, and I lost track of him. Bye for now.

Iuri is an engineer at an aircraft factory.

I studied journalism because I have always been very curious. I've been very fortunate to travel all over the world, writing reports for the magazine *Ecological World*, on issues related to The Earth Charter and the Sustainable Development Goals. I like my job.

I've met the *Haenyeo*, women who go fishing every day in Korea and who are like sea mermaids, respectful of nature, diving without any oxygen

mask, and catching only what they need to live. I've also met the last *Chipko*, women who live in India and worry about forest conservation, peacefully fighting against the companies that want to cut down trees.

I've been to Brazil, where they gave me a beautiful headband, in extremely striking colours, to make me think that we were in the tropics and that the memory of Marielle Franco is still alive, the most determined of women, the one who started the hairband movement.

I've travelled on the *Death Train* from Sinaloa to the U.S. border, and I've talked to boys who are fleeing their country in search of a better life.

In northern Canada, I've heard how the Inuit people are suffering because the glaciers are melting; in Afghanistan, they're not doing very well either, and in the Mediterranean, the boats remind us that there are still places where people are starving.

In short, I've been able to know the best and greatest about people, but above all, I've seen that there is hope and a willingness to stop climate change and provide more supportive, kinder and ecological relationships, which would make us better humans and allow both us and our children and our children's children to be happy. I know it depends only on us.

If you join me in the following pages I'll show you some of the stories that I have come across and that have been published in the *Ecological World*. You'll see that in each story we've included a reference to a Sustainable Development Goal. The SDGs are a set of goals created by the United Nations for sustainable development around the world. They are valid from 2015 to 2030.

If you feel like it, we'll meet again at the end of the book, and I'll tell you how the meeting with my dear Iuri went.

THE SHOE SHINER

My name is Kevin Costner Méndez and I'm eleven years old. My mother gave me the name, and she told me that the first time she went to the cinema, a film called *Dances with Wolves* was on. She liked it so much that when I was born, she named me after the leading actor. But hardly anyone calls me by that name. My friends call me *Negro Méndez* because my skin is very dark, like my father's, whom I never met. Well, not everyone, because my mother doesn't call me *Negro Méndez*, she calls me *mi patojito*, which is more affectionate.

Do you want to know what I'm doing here? Well, I'm travelling north, to the United States, with my mother and my younger sisters, Marcela and Gabriela. We left Culiacán ten days ago, and we'll soon reach the border.

The train is slow, and from time to time I climb on top of the coach where there are other boys. I like it because you can breathe better, you can enjoy the landscape, and while sitting there, I imagine that I'm riding on the back of a very long snake.

When we go through some towns, the train goes even more slowly; it almost stops, and some people throw food at us. They're very friendly. They explain that this was not like that in the past, and, from time to time, the police made those who did not have a ticket get off the train. We don't have it, but we've been told that it's not necessary to worry about it because someone gave a lot of pesos to the Mexican government so that they'd leave us alone. My mother, who is very clever, says that he was a film actor called Cantinflas who made comedy films.

In the last few days, I saw my mother excited, and I realised how her eyes sparkled. She dreams that in the United States she'll find a job and we can go to school. I don't know. In Culiacán, we lived in a neighbourhood called Alamedas. There was no electricity, no drinking water, no schools, no doctors, and no jobs. There was nothing. That's why we left. "To live better", says my mother. By the way, her name is Lupe.

In the morning, in Culiacán, I would leave the house and walk for a couple of hours down Álvaro Obregón Street until I reached the centre, near the City Hall. There are a lot of people passing by, and I put myself in a place where I wouldn't bother anyone, with the tools for polishing shoes. Some men would sit there, and then my work would begin. First, I wiped them with a cloth to remove any remaining dust or mud that had got stuck, and then I applied bitumen up and down and around the sides until the shoe was clean. I finished it with another cloth that made the leather or patent leather shine brighter. I didn't make much money, but it was a job I liked. In fact, I've been polishing shoes since I was six years old. One day, an old gentleman told me that some famous people started out like me, working as shoe shiners. He told me the names, but I don't know who they are. I remember some of them. Let's see... Ozzy Osbourne, James Brown, Lula da Silva, Alejandro Toledo and Malcolm X.

I loved shining shoes more than being at a traffic light and cleaning car windscreens like my friend Iker did, who also has a k in his name.

When it got dark, I would tidy up the box and walk back to my neighbourhood, but I would go down other streets where there are real houses, schools, and hospitals. I liked to see the boys and girls of my age in their uniforms and their school bags on their backs, full of books. I don't have any books, and if I did, I wouldn't know what to do with them because I can't read or write.

The girls wore plaid skirts, and the boys wore an American jacket. They looked at me, and sometimes they crossed the pavement, as if they were afraid of me, or maybe because of the smell of bitumen that I emitted. I got used to it.

On the way back, it was almost dark, and even though there weren't any lamp posts to light the road to Alamedas, I didn't care much because I knew it by heart. Halfway there, I would sit down to rest on top of a wall, and, looking up, I could contemplate the sky full of stars and get captivated by some plane that had left a path of light as it travelled through the clouds. Ah! In the dark, no one would notice me when I sneaked into a field to pick whatever had been grown. If I was lucky, I could pull up some carrots for dinner for my sisters and me. I love raw carrots! I could also pick up tomatoes, beans, or chard from a very large orchard next to the road.

My friend Iker and other guys rummaged through the rubbish and, sometimes, found useful things, but I never opened the bins to see what was inside.

In the days that some customers left a tip, I was very happy because I kept the money in another pocket, and before coming home, I paid Mr. Ramon a visit, a very old neighbour who lived alone, and I gave it to him. He wouldn't say a word to me, but I knew he appreciated it because sometimes he would look at me and tears would fall down his cheeks.

And here we are. My mother says that in a couple of days we will have reached the border, and our lives will change. If only that were so. I wish my sisters could go to school and my mom could find a job to make our lives easier.

This is what I can tell you. Now, if you want, let's get on top of the coach. The night has its magic, and I'm sure you'll like it, Miss Fina, and you'll be able to talk to my friends. They'll tell you stories for your report that you would have never imagined.

TWO FRIENDS

Marielle and Carolina were friends. Marielle had dark skin, and her hair was as black as the soot from a chimney. Carolina was light-skinned, and her hair was as blonde as wheat. They lived in a *favela*, a humble neighbourhood in Rio de Janeiro, Brazil, and every day they walked to school together down steep streets. As they walked, they tried not to step on the cracks in the floor or sang the songs they had learned in the playground. They were best friends, smiling and cheerful.

One day they came across a group of boys who made nasty comments and laughed at them. It wasn't the first time, and unlike other occasions, Carolina confronted them.

—You are a fatty! —they hurled.

—Yes, I'm a little overweight, so what? This is not an insult. Besides, you cannot say fatty, you must say overweight, ignorant! —she answered and immediately took Marielle's hand, and both girls started running down the street.

Around the corner, they stopped in front of Tapioca Bar, a pub that gave off a stench of humidity and alcohol. They hugged each other and started laughing, maybe because of the fear and anger they had just felt.

—I don't like it when they call me fatty, or when they call you *Negro* or *escarole head*. Also, your hair is beautiful, curly, and shiny. You look like a queen —said Carolina as she ran her fingers through her friend's hair.

The year she turned eleven, Marielle started working to pay for her studies. And she also started wearing colourful headbands and bandanas on her head. Like she was a queen, she told herself, recalling the words of her friend Carolina. The bandanas gave her a rebellious and different air. She wore them with her head held high and tightly knotted, as if she was carrying a flag.

Other girls from the *favela* began to imitate her and also put on turbans, headbands, and bandanas in bright colours that could be seen in the distance. That was a riot, a declaration of principles, and a strong affirmation of its uniqueness.

The friendship with Carolina continued for many years. One day, Marielle said to her:

—Carolina, get it into your head; we can be what we want to be. We will change the things we don't like. I don't want to be looked down upon for being black, a girl, or poor. I will study hard,

and one day I will become a member of parliament. Then things will be different, we will be true queens. Ah! And, from this moment on, I'll dye my hair blonde, like you, and I'll be a *bloblack*, a blonde black.

And that's what she did.

OPEN ARMS

Town square. After snack time. The usual time to meet and play.

Pedro and Mafalda are in charge of making the teams. The song begins. *One, two, three, odds or events* and they stretch their hands, showing some of their fingers. They add up. Four and two. Six. Mafalda wins.

—I need Óscar Camps' team —she begins, convinced.— And I choose Ona.

—I choose Andreu.

—Roberto is with us.

—Mmmm! Cinta.

This way, they continue until the two teams are defined.

On one side, there are the ones who go with Mafalda's group. They are eight, who play the role of emigrants, and three, who are the Open Arms rescuers. On the other side, there are ten, who act as the Coast Guard.

The game consists of the emigrants having to reach a certain point in the square called Europe. In front of them, those who must prevent them from getting there are scattered all over the space. It is like playing cat and mouse combined with Freeze Tag. When the Coast Guard catches an emigrant, they must stay still, with their arms open, until one of the rescuers manages to touch them, and then they are able to continue their way to Europe.

The game starts. Mafalda directs her team skillfully by sending a pair to the right to throw the Coast Guard off. She knows that she may not be able to help the couple, but she tries to help the others reach their destination. Pedro is a smart boy; he feels the movement and only sends four runners to the two emigrants who are standing out.

The game is over. They count the ones who have arrived. Only three today. The other five have been captured. The Coast Guard won. It was a bad day for the emigrants. Perhaps tomorrow they will be luckier.

ROSEMARY AND THE *LIMONERA*

—Hey! Are you OK? You look pale?

—I'm dizzy! I have had a very long and tiring journey.

—Where are you coming from?

—I come from South Africa; or rather, we come from South Africa. By ship. A lot of days travelling, very cramped, and without seeing the sun.

—South Africa? And what are you doing here?

—I don't know. By the way, where am I?

—In Lleida, a city in Catalonia.

—Lleida? And you, where do you come from?

—Close to here. Mr. Tomeu brought me in his pickup. There are not many of us, but we are very much appreciated for our good taste. By the way, I see your name is Rosemary; what a beautiful name!

—Yes, we have English names. The one at the front is called Flamingo, and the one beyond is Cheeky. They say the name helps attract buyers. What a place is this?

—A supermarket. There is nobody now, but in a little while the lights will be turned on and the doors will be opened. Then you'll see a lot of people going up and down, with bags, baskets, and shopping trolleys. There will be noise, and through the megaphone, you will hear music and a voice saying things like *Miss Eva, come to the checkout*, or *Today, in the frozen section, you will find incredible offers*.

—And these numbers and letters in front of us?

—Oh, Rosemary, I see they didn't explain it to you well. Look, the letters show the variety and the place of origin, and the numbers say the price that needs to be paid for us.

—What does your box say?

—My box says *Limonera Pear*, *Lleida*, and the price of one kilo is 1.79 euros. Yours says *Rosemary Pear*, *South Africa*, and the price of one kilo is 1.49 euros.

—Am I cheaper than you?

—Indeed. It's weird, isn't it? In your case, besides paying the people who did the picking, the sorting, and your arrangement in fruit boxes, you have to add the cost of the cargo, pay the ship, the staff, the fuel you spend, and a lot of taxes. For you to be here, you have to be picked up unripe, and, of course, you don't have the same taste as we do. Shhh! Silence, someone's coming.

Sara and Ignasi, a young couple, arrive carrying two bags. They stop in front of the fruit display.

—Look, Sara, what beautiful pears! We can take a few to make a fruit salad tomorrow. Our kids will surely like them.

—Yes, Ignasi, that's a good idea, but take these ones, with the *Limonera Pear* label on them.

—But they are more expensive!

—Yes, but they are from here, and we must promote local consumption. Listen, man. I'll tell you about it when we get home.

—OK.

Ignasi takes a few *Limonera* pears and puts them in a bag. As they continue towards the drinks area, he seems to hear a voice coming from the inside of the bag.

—Goodbye, Rosemary. It's been a pleasure meeting you.

THE WATER WOMAN

—Do you want to say something about the charges against you, before a decision is issued? — said, in a deep voice, the town mayor, a strong man with a thick beard who showed a respectable appearance.

There was complete silence that went from end to end of the large room of the City Hall, which was full of people who were so curious and anxious to see how the offender of all the town's ills got just hanged or, at best, definitively expelled.

The little old lady, who occupied a preferential place to the left of the court, straightened up and leaned on the bannister that separated her from the audience. She was dressed in a black ragged skirt that insinuated her dirty and worn-out slippers. A black scarf covered her head. The dark skin of her face was full of wrinkles, and her eyes showed a determined and bright look like that of a cat in the darkness. Encircled by ivy leaves, two withered flowers were sticking out from the pockets.

—My name is Viviana, like my mother and my grandmother. I live in a hut near Fog Hill, next to the Big Lake. I don't know how old I am —a thin voice spread across the room.

—What do you do for a living? —the mayor interrupted her.

—I take care of the forest and the animals that live there. I make sure no one hurts them. Every day I walk along the paths near the village, and I know all the plants and use them to cure illnesses. The herbs, well combined, help treat stomach aches, insect bites, or inflammation. If you are stung by a bee, I make an ointment with calendula that helps ease the pain; if you have a cut, then I apply yarrow to disinfect the wound; and if you have a stomachache, a combination of fennel and chamomile can heal you. However, you have to do it with expertise and use the *novena* practice, a Christian ancient tradition, which consists of receiving the treatment for nine successive days and then stopping it so that the body doesn't get used to it. But I cannot cure all diseases. And if a child gets sick, it's not my fault; as you say, I don't point my finger in blame at them or look down on them either. Simply put, there are diseases that I cannot cure.

I also walk in the woods on moonless nights. I lie in the middle of the trees, look at the sky bursting with stars, and try to recognize them. I like it. There, in silence, I close my eyes and hear the croaking of the toads, the gurgle of the water running along the stream, and the flapping of an owl's wings flying past. And it's not true that I ride a broom; what nonsense! The lights you may have seen around me are only the fireflies that walk with me back home, lighting the way.

And if I climbed on top of the old oak, it was because I didn't want you to chop it down. That oak has been giving us shade when it is hot for over a hundred years. Its branches welcome squirrels and other animals that build their nests, and when the acorns fall, the wild boars have food. Who are we to cut it and sell it to the sawmill?

You claim that I am a witch because of my appearance and because I wander about the paths singing and talking to myself, but in fact I am no more than a water woman who is getting old. There are not many of us left, it's true, and nature needs us. There are fewer and fewer species that survive in this place; there are fewer trees because of fires; concrete houses take up the mountains; and motorbikes roar and ride rampantly everywhere. If you had defended your land, if you had not allowed the arrival of the high-voltage power line builders, which caused so many birds to be trapped and singed, I probably would not have taken the can of petrol to burn the towers. And you know what? It was a shame that, at the last minute, you caught me, because otherwise now there will not be a single tower left standing.

—We've heard enough nonsense. Do sit down! —the mayor cut her off. And he prepared to reach the verdict.

THE THISTLE AND THE CATERPILLAR

The thistle on the side of the road looks up at the sky anxiously. He opens his petals as wide as he can and waits patiently for Vanessa to arrive. She is being delayed, but the thistle knows she will arrive, invariably, just like every year.

Vanessa is a big, beautiful butterfly. In some places, she is known as *The Painted Lady* because her wings are of many colours. On her wings, you can distinguish black areas like the darkness of the night and blue dots like the water of the Niger River. The white of Kilimanjaro's snow and the orange and brown of the desert sand also stand out.

They are the colours of the places she passes through because Vanessa makes one of the longest journeys known, more or less like the ducks and other migratory birds that go to Africa every autumn in search of food and better weather.

When the thistle sees her approaching, exhausted and trembling, he cries with happiness. He has been taking care of himself for this moment. The other flowers laugh at him and tell him that no one will ever, ever take him to decorate a vase and that no boy will give a thistle to his beloved. They say he is ugly because his stem and flowers are full of thorns.

They don't know that he doesn't care at all because Vanessa was the apple of his eye.

Finally, the butterfly places her legs on the thistle and waits for nightfall to rest. She knows that her journey is about to end, a journey that her grandmother started, her mother continued, and she will continue it by laying the eggs before she dies, happy because the thistle will take care of her larvae.

From one of the eggs, a small and beautiful caterpillar is born. She walks along the trunk and feeds on the thistle leaves. While the caterpillar is growing, the thistle is happy. They are alike because both of them have spikes to defend themselves. "Like roses", the thistle thinks.

This is the butterfly's life cycle, one of nature's most wonderful mysteries. The caterpillar will form a chrysalis, and after a couple of weeks, she will emerge transformed into a young Vanessa, a strong, beautiful butterfly ready to follow the migration. She was born on a thistle and will end up dying on another thistle. This is how her life will be.

—Fly, my friend, fly high! The road ahead will be long! I will wait for you until next spring —the thistle whinges, because he knows he will be alone again very soon.

—Thank you for taking care of me and protecting me. You can be sure that I will be back in a few months —the butterfly says goodbye just before setting out.

—Yes, I know! Good luck! —the thistle finishes saying, while swinging his stem from side to side as if waving a hand.

The thistle knows that it is always the same. Vanessa was the granddaughter of the first Vanessa that left Europe and flew high, very high, above the clouds, three kilometres away from the earth. He also knows that the young butterfly that has just said goodbye will not reach her destination, in tropical Africa, because she is very far away from home and her life is short. On the way, another butterfly will be born, her daughter, and yet another one, who will be her daughter's daughter.

/100

Year after year, thousands of butterflies, the thistles' Vanessas, migrate south during the autumn and return to Europe in the spring. Along the way, new generations of butterflies die and others are born.

This is their life cycle, and hopefully it will always continue to be so. It is only necessary for humankind to protect the thistles, take care of the paths along which they pass, and not disturb the plants or animals.

The thistle on the side of the road will continue looking up at the sky anxiously. He will open his petals as wide as he can and wait patiently for another Vanessa to arrive in order to take care of, protect, and love her.

THE HARMONICA

Nikolai had been walking in the forest for hours. He was lost and tired. He had split from his patrol when he heard enemy helicopters flying over the place where they had camped. Now he didn't know where to go, he didn't know the area, and he was hungry.

He sat down at the foot of a birch tree and left his rifle resting on the trunk. He put his hand in his jacket pocket and took out the harmonica that his grandfather had given him twenty years ago when he was admitted to the music school in Grozny. He was only seven years old, but he already knew that, when he grew up, he would become a musician. He learned to play the violin, which was his passion, and was a well-known soloist around the world despite his youth.

Now he was in the middle of an absurd war, like all wars, fighting for something he didn't quite know, shooting at unknown neighbours, and waiting for the moment when a stray bullet would cross his way.

He took the harmonica, cleaned it, and put it on his lips. He breathed in and gently blew one of the popular Chechen melodies of the great composer Alimsultanov, who died not long ago under mysterious circumstances.

—Bloody wars! —he thought, while the emotion of the notes on his harmonica made him cry. He sobbed and stopped.

He didn't hear the silent footsteps approaching from behind. He didn't see Viktor, the enemy soldier who was fighting on the other side and who, at that moment, was aiming directly at Nikolai's neck.

Nikolai wiped away his tears and played his harmonica again. He chose the fourth movement of Beethoven's Ninth Symphony, the *Hymn to Joy*. Mi, mi, fa, sol, sol, fa, mi, re, do, do, re, mi, mi...

Viktor stopped and took his finger off the trigger. He knew the piece; he had played it with his trombone in his village when he was part of the fanfare that enlivened Sundays and public holidays.

How can it be? —he wondered—. Someone who plays so well and who loves music must be a good person, certainly.

The years have gone by. The war ended. Nikolai and Viktor are now friends and play together in a small street orchestra. They often remember the day they met, greeted each other in the middle of the forest, and promised that when the war was over they would look for each other and play together.

CONGRATULATIONS, NAN!

On the way back from school, Kimberly takes a walk with her grandmother. Today is a special day because she is seventy-seven years old, but even so, she doesn't want to miss the usual routine.

—Let's go to the belvedere, Kim —she says, as if she didn't know that every afternoon is the same.

And the girl pushes the wheelchair that Nan has needed for some time now to get around. As they move forward, the old lady recalls some moments in her life.

Maybe you won't believe it, but many years ago, cars went past these streets, making a lot of noise and polluting the air with their fumes.

—Grandmother, you have already explained it to me —replies the girl—. And also the vicissitudes of that time when things started to change. What year was it?

—In 2020. I was seventeen years old, like you are now, and the world was headed for total disaster. It was said to be climate change. There was torrential rain everywhere, and here in New South Wales, koalas and other animals were undergoing deforestation, fires and high temperatures. I still don't know how brave we were to do what we did.

—That was many years ago! How can you remember all the details?

—The thing is that we made a complete mess.

—We are nearly there. Look at them! Your colleagues —says Kimberly, pointing at a group of

elderly people who are sitting on one of the benches that reach the top of the belvedere.

—Yes, I can see them. My *young people*.

And there they are, the five *young people* who still remain of a group of eight who confronted the minister of the Australian Government when she wanted to enlarge the coal mine, with the consequent deterioration of the air.

Every afternoon, they sit on the bench at the belvedere. The tallest is Thomas. He has dark skin and he is a descendant of the Kamilaroi, the Australian aborigines, and walks backed up by an eucalyptus wooden stick he made himself. There are also the Brigid and Anjal twins, who still retain the desire to joke about and confuse everyone because of their identical appearance. They are like two drops of water, as it is said. The only difference is the cane they use to walk. And there is also Jeremies, who does not need any help because his wheelchair is electric.

With Nan, they look more like the *walking sticks gang* than the *young people* one. They often remember how they fought the mining company and the government and how they won the case that stopped the expansion of the mine. It was the first of many victories they would win to make the planet a more habitable place. They managed to repopulate the eucalyptus forests, stop the manufacturing of gasoline vehicles, defend natural and local agriculture, and achieve other milestones that seemed impossible.

They remember how the oceans were threatened by pollution and how, thanks to their determination, more young men and girls joined their efforts to make this world a better place.

Their value has been recognized with many awards, but they only care, every afternoon, to climb up to the belvedere and wait patiently for the sun to hide behind the horizon. Then they return home together, slowly.

Today they have a surprise for Nan on her birthday.

THE HUNTING FOR THE *TIÓ*

That night, Rosita from *Cal Boté* did not sleep well. When the first lights of the day filtered through the window and the church bells rang a quarter to eight, she got up and went to the kitchen.

Her parents were preparing breakfast, and outside, the frost had stained the grass in the garden white. The thermometer was below zero.

—Today we are going to search for the *tió*! —she exclaimed happily—. Is grandma already here?

—She's on her way —answered the mother—. When she arrives, we will have breakfast and head for the forest. Grandma is the one who knows better than anyone where we can find a good *tió*. When I was little, we would look for medicinal herbs together, and the nan would name all the plants and trees we found. She also recognized a lot of birds, such as the great tit, the finch, the thrush, and others, by their singing. If, for example, we heard a *caw, caw!*, she would say: "That's a crow". And she wouldn't go wrong.

Grandma Sisqueta arrived loaded with a bag that contained a small olive tree in a pot.

—Look what I have! An Arbequina olive tree —she said joyfully—. It will make very good oil in a few years.

—Grandma, why don't we go and search for the *tió*? —asked Rosita nervously.

—Yes, that's why I brought the olive tree; we need it to find the *tió*.

— I can't understand!

—When we get there, I'll explain it to you. Quick, come on, it's a long way, and it's the first time you've come. Today, you make your debut as a *tió* hunter!

Rosita, holding her grandma's hand, walked in front of the entourage, stopping now and then to observe some insects. In the back were her parents, laden with the olive tree, and Josep Maria, Rosita's older brother, with supplies to make a stop on the road if necessary. They followed the fountain path, the one that led to the river.

—We are here. And here we will plant the olive tree — her grandma pointed at a small glade—. Rosita, look! We planted this pine tree when your father was your age.

—But, grandma, it hasn't grown much, has it? And why do we do all this? Couldn't we take a *tió* and go home?

—Yes, we could, of course, but it's not right. We cannot come to the mountain and take whatever we want. We must do something in return. We take a *tió* and plant an olive tree. Can you understand it?

—Yes, but olive trees take a long time to grow, and we won't be able to enjoy the delicious olives you mentioned.

—No, we don't, but we don't plant the olive tree for ourselves; we plant it for the children you will have and for your grandchildren as well. That's how it's always been, and that's how it should continue.

We take something from the forest and give something in return. And enough with the chatter; let's plant the olive tree and then look for a good *tió* to defecate presents.

They planted it and put some stones around it, confident that the wild boars would not come and destroy it.

Then they searched carefully for the *tió*. Rosita even climbed the highest branch of an oak tree to see if she could see anything. Nothing. Finally, when they heard the distant church bells strike half past twelve, the quietest noise warned them. "It would probably be a hare", they thought, but when they got closer, they saw it. There he was, hidden in the grass, a *tió* waiting for someone to find him and bring him home.

—Yay! —shouted Rosita, jumping for joy—. We found him! We found him! We'll take good care of him, won't we, grandma?

—Yes, my little girl, yes.

AN AWAITED ENCOUNTER

The stories you have read are some of those that form part of the chronicles that I have periodically sent to the *Ecological World*. Now I'm about to write another one that has to do with Yuri, the boy I met fifteen years ago, under an acacia tree. I still remember the day he got closer to where I was and asked me what I was reading.

We are lucky to have social networks that have allowed me to locate him here in Gorazde. We've arranged to meet on the side of the river, which is next to the old town, in front of the bridge. I'm nervous because I don't know if I'll recognize him. In fact, I don't know much about his life.

Since I arrived three hours early, the driver offered to accompany me to the top of the mountain that surrounds the city and is now an open-air war museum. I was impressed by the explanations he gave me about how this place was the first to be bombed during the Balkan War, and he showed me the bridge that the neighbours would use to go to the other side without being seen. I took pictures for an upcoming report.

When getting off, the driver stopped for a while in front of a mosque and went inside to pray. He is Muslim. Then he took me to the meeting point, and I waited sitting on a bench.

I see him coming across the bridge. He still has the same features, despite the fact that fifteen years have passed. He doesn't come alone. He is accompanied by a little girl. She looks like him. I got emotional.

He recognizes me immediately, and we hug for a long time.

— You haven't changed a bit! —he says and introduces the girl to me—. Look, she's my daughter, her name is Valentina, like the first female astronaut.

I greet the girl, and she answers me in a language I don't know.

—She says you're very pretty— Iuri translates—. But let's go have something, okay?

We head to the terrace of a nearby cafe. The girl asks for ice cream, and Iuri and I have Bosnian coffee.

He explains to me that when they returned, there was work for everyone because it was necessary to rebuild what the war had damaged. He was lucky because he was able to go to high school and then to the university to study aeronautical engineering. He looks happy.

Then we talk about those years in Catalonia and how we helped each other. It is difficult for him to remember how to say some words in Catalan.

At a given time, he opens his backpack and takes out a battered book.

—Do you know it? You gave it to me the last day we saw each other. I have read it thirteen times, and I always remember how hospitable and kind you were to my family and me. You are very good people.

—Oh, yes! I remember it —I tell him—, *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. We performed the play at school.

We continue talking about the things we have done over the years and the projects we have for the future.

At the end, we exchanged phone numbers and agreed to meet again soon. I will send him a book that I am about to finish. I have titled it *In the Rain*.

I see him walking away across the bridge with his daughter in his arms. He stops, turns to face me, and waves goodbye, smiling.

—Bye! —he shouts.

—*Zbogom!* —I answer—. May you be very happy, luri!

SOUS LA PLUIE

J'AI VU DES CHOSES INCROYABLES

Dans le film de science-fiction "Blade Runner", le réalisateur Ridley Scott et le scénariste David Peoples ont écrit les paroles du monologue d'une scène célèbre dans laquelle un interlocuteur dit, sous la pluie, au policier qui le poursuit:

"J'ai vu tant de choses que vous, humains, ne pourriez pas croire. De grands navires en feu surgissant de l'épaule d'Orion, j'ai vu des rayons fabuleux, des rayons C, briller dans l'ombre de la Porte de Tannshäuser. Tous ces moments se perdent dans l'oubli. Il est temps de mourir."

C'est une belle scène qui me rappelle à quel point ma vie ressemble souvent à celle de l'interlocuteur car j'ai aussi vu des choses incroyables, vécu des aventures les cheveux au vent, sous la pluie, et les ai écrites.

Je m'appelle Fina et je viens d'avoir vingt-cinq ans. Je suis journaliste et je quitte Sarajevo, la capitale de la Bosnie-Herzégovine, où j'ai réalisé un reportage sur la rue Ferhadija, un endroit fantastique où il y a des églises de plusieurs religions et où cohabitent des personnes de différentes confessions. Je vais en voiture à Gorazde, rendre visite à une connaissance. Nous ne nous sommes pas vus depuis longtemps. Très longtemps. Il s'appelle Iuri et j'ai envie de le prendre entre mes bras et serrer fort. Il y a quinze ans que nous nous sommes rencontrés sous un acacia et nous sommes devenus amis. Un an plus tard, il est revenu ici, chez lui, dans son pays, et j'ai perdu sa trace. Jusqu'à maintenant.

Iuri est ingénieur dans une société qui construit des avions.

J'ai étudié le journalisme parce que j'ai toujours été très curieuse. J'ai eu la chance de voyager dans le monde entier

pour écrire des reportages pour *Ecological World*, un magazine impliqué dans les questions liées à «La Charte de la Terre» et les «Objectifs de Développement Durable». J'aime mon travail.

J'ai rencontré les «Haenyeo», des femmes qui vont pêcher tous les jours, en Corée, et qui sont comme les sirènes de la mer, respectueuses de la nature, plongeant sans bulle et ne pêchant que ce dont elles ont besoin pour vivre. J'ai aussi rencontré les dernières «Chipko», des femmes qui habitent en Inde et qui se préoccupent de la conservation des forêts, en luttant pacifiquement contre les entreprises qui veulent abattre les arbres.

Je suis allée au Brésil, où ils m'ont offert un magnifique bandeau, aux couleurs extrêmement vives, pour me faire penser que nous étions sous le tropique et que le souvenir de Marielle Franco, la plus combattante des femmes et qui initia le mouvement de foulards, est encore vivant.

J'ai voyagé dans le "Train de la mort" de Sinaloa à la frontière américaine, et j'ai parlé à des garçons qui fuient leur pays à la recherche d'une vie meilleure.

Dans le nord du Canada, j'ai entendu dire que les Inuits souffrent parce que les glaciers fondent; en Afghanistan ils ne vont pas très bien non plus et en Méditerranée les embarcations de fortune nous rappellent qu'il y a encore des endroits où l'on a faim.

Bref, j'ai pu connaître le bon et le meilleur des gens, mais surtout j'ai vu qu'il y a de l'espoir et une volonté d'arrêter le changement climatique, d'établir des relations plus solidaires, plus gentilles, plus écologiques, des relations qui nous font devenir de meilleures personnes et nous permettre, ainsi qu'à nos enfants et aux enfants de nos enfants, d'être heureux. Je sais que cela ne dépend que de nous.

Si vous m'accompagnez, dans les pages suivantes, je vous montrerai quelques-unes des histoires que j'ai rencontrées et qui ont été publiées dans l'*Ecological World*. Vous verrez que dans chacune des histoires, nous avons inclus une référence à l'Objectif de Développement Durable qui est en rapport. Les ODS sont un ensemble d'objectifs créés par les Nations Unies pour le développement durable dans le monde. Ils sont valables de 2015 à 2030.

Si tu veux, on se revoit à la fin du livre et je te raconterai comment s'est passée la rencontre avec mon cher luri.

LE CIREUR DE CHAUSSURES

Je m'appelle Kevincostner Méndez et j'ai onze ans. Ma mère m'a donné ce nom et elle m'a dit que la première fois qu'elle est allée au cinéma, il y avait un film intitulé *Danse avec les loups*. Elle l'a tellement aimé qu'à ma naissance, elle m'a donné le nom de l'acteur principal. Mais presque personne ne m'appelle par ce nom. Mes amis m'appellent "nègre Méndez" car ma peau est très foncée, comme celle de mon père, que je n'ai jamais connu. Enfin, pas tout le monde, parce que ma mère ne m'appelle pas "nègre Méndez", elle m'appelle "mon patojito" ce qui est plus affectueux.

Vous voulez savoir ce que je fais ici ? Eh bien, je voyage vers le nord, aux États-Unis, avec ma mère et mes jeunes sœurs, Marcela et Gabriela. Nous avons quitté Culiacán il y a dix jours et nous atteindrons bientôt la frontière.

Le train est lent et de temps en temps je grimpe sur le wagon où il y a d'autres garçons. J'aime ça parce qu'on peut mieux respirer, on peut profiter du paysage et assis là j' imagine que je marche sur le dos d'un très long serpent.

Lorsque nous traversons certaines villes, le train va encore plus lentement, il s'arrête presque, et certaines personnes nous jettent de la nourriture. Elles sont très gentilles. On explique que ce n'était pas le cas avant et que, de temps en temps, la police faisait descendre ceux qui n'avaient pas de ticket. Nous n'en avons pas mais on nous a dit de ne pas nous inquiéter parce que quelqu'un a donné beaucoup de pesos au gouvernement mexicain pour qu'il nous laisse tranquille. Ma mère, qui est très intelligente, dit que c'était un acteur de cinéma qui s'appelait Cantinflas et qui faisait des films drôles.

Ces derniers jours, je vois ma mère émue et je remarque à quel point ses yeux brillent. Elle ne rêve qu'aux États-Unis où elle trouvera un travail et où nous pourrions aller à l'école. Je ne sais pas. À Culiacán, nous vivions dans un quartier appelé Alamedas. Il n'y avait ni électricité, ni eau potable, ni écoles, ni médecins, ni emplois. Il n'y avait rien. C'est pourquoi nous sommes partis. Pour mieux vivre, dit ma mère. Au fait, elle s'appelle Lupe.

Le matin, à Culiacán, je quittais la maison et je marchais pendant quelques heures le long de la rue Álvaro Obregón jusqu'au centre ville, près de la mairie. Beaucoup de monde passait par là et je me plaçais dans un endroit où je ne dérangerais pas trop, avec les outils pour cirer les chaussures. Quelques hommes s'asseyaient là et mon travail commençait. Je passais d'abord un chiffon dessus pour enlever la poussière ou la boue restante qui était collée, puis je passais une brosse à bitume de haut en bas, en haut, en bas et sur les côtés jusqu'à ce que la chaussure soit propre. Je la finissais avec un autre chiffon qui faisait briller beaucoup plus le cuir vernis ou le cuir. Je ne gagnais pas beaucoup d'argent, c'était un travail que j'aimais. En fait, je cirais des chaussures depuis l'âge de six ans. Un jour, un vieux monsieur m'a dit que des gens célèbres

avaient commencé comme moi en travaillant comme cireurs. Il m'a dit les noms mais je ne sais pas qui ils sont. Je me souviens de certains d'entre eux. Voyons voir... Ozzy Osbourne, James Brown, Lula da Silva, Alejandro Toledo et Malcolm X.

J'aimais plus cirer des chaussures qu'être à un feu rouge pour nettoyer des pare-brise de voiture comme le faisait mon ami Iker, qui a aussi un K dans son nom.

Quand il faisait noir, je ramassais la boîte et je retournais dans le quartier, mais je prenais d'autres rues où il y avait de vraies maisons, des écoles et des hôpitaux. J'aimais voir les garçons et les filles de mon âge dans leurs uniformes et leurs sacoches en bandoulière, pleines de livres. Je n'ai pas de livres, et si j'en avais, je ne saurais pas quoi en faire parce que je ne sais ni lire ni écrire.

Les filles portaient des jupes à carreaux et les garçons portaient des vestes. Ils me regardaient et, parfois, ils changeaient de trottoir, comme s'ils avaient peur de moi, ou peut-être était-ce à cause de l'odeur de bitume que je dégageais. Je m'y suis habitué.

Il commençait à faire nuit sur le chemin du retour et même s'il n'y avait pas de lampadaire pour éclairer le chemin d'Alamedas, je m'en fichais car je le connaissais par cœur. À mi-chemin, je m'asseyais pour me reposer au sommet d'un mur et, levant les yeux, je pouvais contempler le ciel plein d'étoiles et je me distrayais par un avion qui laissait un chemin de lumières sur son passage.

Ah! Comme tout était très sombre, personne ne me voyait lorsque je me faufilais dans un champ pour cueillir ce qui y était cultivé. Si j'avais de la chance, je pouvais cueillir des carottes pour le dîner, pour mes sœurs et moi.. J'adore les carottes crues! Je pouvais aussi cueillir, si j'avais de la chance, des tomates, des haricots ou des blettes dans un très grand jardin au bord de la route.

Mon ami Iker et d'autres gars fouillaient dans les ordures et ils ont parfois trouvé des choses utiles, mais je n'ai jamais fouillé les poubelles pour voir ce qu'il y avait dedans.

Les jours où certains clients me donnaient un pourboire, j'étais très content car je gardais l'argent dans une autre poche et avant de rentrer chez moi, je passais devant la maison de M. Ramon, un très vieux voisin qui vivait seul, et le lui donnais. Il ne me disait rien, mais je savais qu'il appréciait parce que parfois il me regardait et des larmes coulaient sur ses joues.

Et nous voici. Ma mère dit que dans quelques jours nous aurons atteint la frontière et que nos vies vont changer. J'espère que oui. J'espère que mes sœurs pourront aller à l'école et que maman trouvera un travail qui nous facilitera la vie.

C'est ce que je peux vous dire. Maintenant, si vous voulez, nous montons sur le wagon. La nuit a sa magie et je suis sûr que vous l'aimerez, mademoiselle Fina, et vous pourrez parler à mes amis. Ils vous diront des choses que vous ne pouvez même pas imaginer, pour votre reportage.

DEUX AMIES

Marielle et Carolina étaient amies. Marielle avait la peau foncée et les cheveux noirs. Carolina avait la peau blanche et les cheveux blonds. Elles vivaient dans une favela, un quartier modeste de Rio de Janeiro, au Brésil, et chaque jour, elles allaient à l'école ensemble dans des rues en pente.

Pendant qu'elles marchaient, elles jouaient à ne pas marcher sur les fissures du sol ou chantaient des chansons qu'elles avaient apprises dans la cour de récréation. Elles étaient meilleures amies, rieuses et joyeuses.

Un jour, elles croisèrent un groupe de gamins qui leur disait des choses laides pour se moquer d'elles. Ce n'était pas la première fois et, contrairement à d'autres fois, Carolina leur a tenu tête.

—Grasse — lui dirent-ils.

—Oui, je suis un peu replète, et alors? Ce n'est pas une insulte. En plus, on ne dit pas «grasse», on dit «grosse», incultes! —répondit-elle et immédiatement elle a pris la main de Marielle et elles ont commencé à courir en bas de la rue.

Quand elles tournèrent le coin, elles s'arrêtèrent devant le bar Tapioca, un hameau qui dégageait une odeur humide et d'alcool. Elles se sont étreintes et ont commencé à rire, peut-être à cause de la peur qu'elles avaient eu ou à cause de la colère qu'elles ressentaient.

—Je n'aime pas qu'on m'appelle «grasse», ou qu'on t'appelle «noire» ou «tête d'endive». En plus, tes cheveux sont beaux, bouclés et brillants. Tu ressembles à une reine —dit Carolina en faisant courir ses doigts sur la tête de son amie.

L'année de ses onze ans, Marielle a commencé à travailler pour payer ses études. Et elle a également commencé à mettre des bandeaux et des foulards colorés sur sa tête. Comme une reine, se dit-elle en se remémorant les paroles de son amie Carolina. Les foulards lui donnaient un air rebelle, différent. Elle les portait la tête haute, étroitement noués, comme si elle portait un drapeau.

D'autres filles de la favela ont commencé à l'imiter et ont également mis des turbans, des bandeaux et des foulards aux couleurs vives qui pouvaient être vues à une heure de distance.

L'amitié avec Caroline a duré de nombreuses années. Un jour, Marielle lui dit:

—Carolina, crois-moi, on peut être ce qu'on veut être. Nous allons changer les choses que nous n'aimons pas. Je ne veux pas qu'on me méprise parce que je suis noire, fille ou pauvre J'étudierai dur et un jour je deviendrai parlementaire. Alors les choses seront différentes, nous serons de vraies reines. Ah! Et à partir de ce moment, je me teindrai les cheveux et je les porterai en blond, comme toi, et je serai une «noirlonde», une noire blonde.

Et elle l'a fait.

BRAS OUVERTS

La place du village. Après le goûter. L'heure habituelle de se retrouver pour jouer.

Pedro et Mafalda sont chargés de constituer les équipes. La chanson commence. "Un, deux, trois, pair, impair" et ils écartent leurs mains avec quelques doigts tendus. Additionnent. Quatre et deux. Six. Mafalda gagne.

—Je veux l'équipe d'Oscar Camps —dit-elle, convaincue— et je choisis Ona.

—Je choisis Andreu.

—Roberto avec nous.

—Mmmm! Cinta.

Et ainsi de suite jusqu'à ce que les deux équipes soient définies.

D'un côté, il y a ceux qui vont au groupe de Mafalda. Ce sont les huit qui agissent en tant que migrants et les trois qui sont les sauveteurs d'Open Arms. De l'autre côté, il y a les dix qui sont les garde-côtes.

Le jeu consiste pour les migrants à atteindre un certain point sur la place qu'ils appellent "l'Europe". Devant eux, éparpillé dans l'espace, ceux qui doivent empêcher d'y arriver. C'est une sorte de "jeu du chat et de la souris" combiné avec "toucher et arrêter". Lorsque les garde-côtes attrapent un

migrant, celui-ci doit rester immobile sur place, les bras ouverts jusqu'à ce qu'un des sauveteurs parvienne à le toucher et pouvoir ainsi poursuivre sa route vers "l'Europe".

Le jeu commence. Mafalda dirige habilement son équipe en n'envoyant deux vers la droite pour se débarrasser des garde-côtes. Elle sait qu'elle ne pourra peut-être pas aider ce couple, mais elle essaie d'aider les autres à atteindre leur destination. Pedro est prêt, il imagine la manœuvre et n'envoie que quatre coureurs pour attraper les deux qui attirent l'attention.

Le jeu est terminé. Ils comptent ceux qui sont arrivés. Seulement trois aujourd'hui. Les cinq autres ont été capturés. La Garde côtière a gagné. Mauvais sort pour les migrants. Demain, peut-être, il y aura plus de chance.

ROSEMARY ET LA LIMONERA

—Vous allez bien? Vous êtes un peu pâle?

— J'ai la tête qui tourne! J'ai eu un voyage très long et fatigant.

—D'où venez-vous?

—Je viens, ou plutôt, nous venons d'Afrique du Sud. En bateau. Beaucoup de jours de voyage, serrés et sans voir le soleil.

— Afrique du Sud? Alors, que faites-vous ici?

—Je ne sais pas. Au fait, où suis-je?

—À Lleida, une ville de Catalogne.

—Lleida? Et vous, d'où venez-vous?

—Près d'ici. M. Tomeu m'a emmené avec son *pickup*. Nous ne sommes pas nombreux mais nous sommes appréciés pour notre bonne saveur. Au fait, je vois que vous vous appelez Rosemary, quel joli prénom!

—Oui, nous avons des prénoms anglais. Celle de devant s'appelle Flamingo, et celle au-delà c'est Cheeky. Le prénom aide et attire les acheteurs, dit-on. Quel endroit est celui-ci?

—Un supermarché. Maintenant, il n'y a personne, mais dans un moment, les lumières s'allumeront et les portes s'ouvriront. Ensuite, vous verrez un groupe de personnes monter et descendre, avec des sacs, des paniers et des caddies. Il y aura du bruit et à travers les haut-parleurs, vous entendrez de la musique et une voix disant des choses comme «Mlle Eva, allez à la caisse» ou

«Aujourd'hui, dans le rayon produits congelés, vous trouverez des offres incroyables».

—Et ces chiffres et ces lettres devant nous?

—Oh, Rosemary, je vois qu'on ne vous a pas expliqué. Regardez, les lettres indiquent la variété et le lieu d'origine et les chiffres indiquent le prix à payer pour nous.

—Qu'est-ce qu'il y a d'écrit sur votre boîte?

—Sur ma boîte, il est écrit «Poire *limonera*. Lleida» et le prix du kilo: 1,79 euros. Dans la vôtre, il est écrit «Poire Rosemary. Afrique du Sud» et le prix du kilo.

— Suis-je moins chère que vous ?

—En effet. C'est bizarre, n'est-ce pas? Dans votre cas, en plus de payer les personnes qui sont venues vous chercher, trier, séparer et vous mettre dans des boîtes bien rangées, il faut ajouter le coût du transfert, payer le bateau, le personnel, le carburant qu'on dépense, et un tas d'impôts. Pour que vous soyez ici, on doit vous cueillir encore vert et, bien sûr, vous n'avez pas les mêmes saveurs que nous. Silence! Quelqu'un arrive.

Sara et Ignasi, un jeune couple, arrivent en transportant deux sacs. Ils s'arrêtent devant l'étalage de fruits.

—Regarde, Sara, quelles belles poires. Nous pouvons en prendre quelques-unes pour la salade de fruits de demain. Je suis sûr que les enfants vont aimer.

—Oui Ignasi, bonne idée, mais prends celles-ci, celles où il y a écrit «poire *limonera*».

—Mais elles sont plus chères!

—Oui, mais elles viennent d'ici et nous devons encourager la consommation locale. Écoute-moi. Je t'en parlerai à la maison.

— D'accord.

Ignasi prend quelques poires *limoneras* et les met dans un sac. Pendant qu'ils continuent vers l'endroit des boissons, il croit entendre une petite voix sortir de l'intérieur de son sac.

—Au revoir, Rosemary, enchantée d'avoir fait ta connaissance.

LA FEMME D'EAU

—Voulez-vous dire quelque chose au sujet des accusations portées contre vous, avant de rendre le verdict —dit le maire du village d'une voix grave, un homme corpulent à la barbe épaisse qui lui donnait une apparence respectable.

Il y eut un silence qui parcourut d'un bout à l'autre la grande salle de l'Hôtel de Ville, pleine de monde, de voisins curieux et anxieux de voir comment le coupable de tous les maux de la commune finirait pendu ou, dans le meilleur des cas, définitivement expulsé.

La vieille dame, qui occupait une place préférentielle à gauche du palais de justice, se redressa et s'appuya contre la balustrade qui la séparait des spectateurs. Elle était vêtue d'une jupe noire en lambeaux qui laissait voir des espadrilles sales et usées. Un foulard, également noir, couvrait sa tête. La peau brune de son visage était pleine de rides et ses yeux montraient un regard déterminé et brillant comme celui des chats au milieu de l'obscurité. Deux fleurs fanées sortaient des poches, entourées de feuilles de lierre.

—Je m'appelle Viviana, comme ma mère et ma grande-mère. Je vis dans la cabane près du Turó de la Boira, à côté de l'Estany Gran. Je ne sais pas quel âge j'ai —un fil de voix s'est répandu dans la pièce.

—Que faites-vous? —interrompt le maire.

—Je m'occupe de la forêt et des animaux qui y vivent. Je m'assure que personne ne leur fait de mal. Chaque jour, je marche le long des sentiers près du village, je connais toutes les plantes et je les utilise pour guérir les maladies. Les herbes, bien combinées, aident à guérir le maux d'estomac, les piquûres d'insectes ou les inflammations. Si vous êtes piqués par une abeille, je fais une pommade au calendula qui aide à soulager la douleur; si vous avez une coupure, alors j'applique de l'achillée millefeuille pour désinfecter la plaie, et si vous avez mal au ventre, une combinaison de fenouil et de camomille peut vous guérir. Cependant, il faut le faire soigneusement et utiliser la méthode de la neuvaine, ce qui signifie faire le traitement pendant neuf jours puis arrêter pour que le corps ne s'y habitue pas. Mais je ne peux pas guérir toutes les maladies. Et si un enfant tombe malade, ce n'est pas ma faute, comme vous dites, je ne l'ai pas pointée du doigt ni regardée de travers. Il y a tout simplement des maladies que je ne peux pas guérir.

Je marche aussi dans les bois les nuits sans lune. Je m'allonge au milieu des arbres, je regarde le ciel plein d'étoiles et j'essaie de les reconnaître. J'aime cela. Là, en silence, je ferme les yeux et j'entends le croassement des crapauds, le murmure de l'eau du ruisseau et je remarque le battement d'un hibou qui passe. Et ce n'est pas vrai que je vole avec un balai, quelle idée folle! Les lumières que vous avez peut-être vues autour de moi sont les lucioles qui m'accompagnent

chez moi, éclairant le chemin.

Et si j'ai grimpé sur le vieux chêne, c'était parce que je ne voulais pas que vous le coupiez. Ce chêne nous fait de l'ombre depuis plus de cent ans lorsque nous avons chaud, ses branches accueillent des écureuils et d'autres animaux qui font leur nid, et lorsque les glands tombent, les sangliers ont de la nourriture. Qui sommes-nous pour le couper et le vendre à la scierie?

Vous prétendez que je suis une sorcière à cause de mon apparence, parce que je marche le long des sentiers, chantant et parlant, mais je ne suis rien de plus qu'une femme d'eau qui vieillit. Il en reste peu, c'est vrai, et la nature a besoin de nous, il y a de moins en moins d'espèces qui survivent à cet endroit, moins d'arbres à cause des incendies, des maisons de béton qui occupent les montagnes, des motos qui rugissent et errent partout. Si vous aviez défendu votre terrain, si vous n'aviez pas permis l'arrivée des constructeurs de la ligne à haute tension où tant d'oiseaux sont piégés et brûlés, je n'aurais probablement pas pris le bidon d'essence pour brûler les pylônes. Et vous savez? C'est dommage que vous m'ayez attrapé à la dernière minute, car sinon pas un seul ne resterait debout.

—Nous avons entendu assez de bêtises. Asseyez-vous! —Coupa le maire. Et il se prépare à rendre le verdict.

LE CHARDON ET LA CHENILLE

Le chardon au bord de la route regarde anxieusement le ciel. Il ouvre ses pétales au maximum et attend, patiemment, l'arrivée de Vanessa. Elle se fait attendre mais le chardon sait qu'elle arrivera, invariablement, comme chaque année.

Vanessa est un grand et magnifique papillon. Dans certains endroits elle est connue comme "la dame peinte" car elle a des ailes de plusieurs couleurs. Sur ses ailes on distingue des zones noires comme l'obscurité de la nuit et des points bleus comme l'eau du fleuve Niger. Le blanc de la neige du Kilimandjaro et l'orange et le marron du sable du désert se distinguent également.

Ce sont les couleurs des lieux qu'il traverse, car Vanessa fait l'un des plus longs voyages connus, à peu près comme les canards et autres oiseaux migrateurs qui se rendent en Afrique chaque automne, à la recherche de nourriture et d'un meilleur climat.

Quand le chardon le voit approcher, épuisé et tremblant, il pleure de bonheur. Il a pris soin de lui pour ce moment-là. Les autres fleurs se moquent de lui et lui disent que jamais, jamais personne ne le prendra pour décorer un vase et qu'aucun garçon ne donnera un chardon à sa bien-aimée. Ils disent qu'il est moche parce que sa tige et ses fleurs sont pleines d'épines.

Ils ne savent pas qu'il s'en fiche parce qu'il n'a d'yeux que pour Vanessa.

Enfin, le papillon dépose ses pattes sur le chardon et attend la tombée de la nuit pour se reposer. Il sait que c'est là que son voyage se termine, un voyage que sa grand-mère a commencé, que sa mère a continué et qu'il continuera en pondant des œufs avant de mourir, heureux car le chardon s'occupera de ses petits.

De l'un des œufs, une petite et belle chenille est née. Elle marche le long du tronc et se nourrit de feuilles du chardon. Pendant que la chenille grandit, le chardon est heureux. Ils se ressemblent car ils ont tous les deux des pointes pour se défendre. Comme les roses, pense le chardon.

C'est le cycle des papillons, l'un des mystères les plus merveilleux de la nature. La chenille forme une chrysalide et après quelques semaines, elle émerge transformée en Vanessa, un papillon fort et beau, prêt à suivre la migration. Il naît sur un chardon et finit par mourir sur un autre chardon. Ainsi sera sa vie.

—Vole haut, mon ami! La route va être longue! Je t'attendrai jusqu'au printemps prochain. — pleure le chardon, parce qu'il sait que bientôt il sera seul à nouveau.

—Merci de prendre soin de moi et de me protéger. Tu peux être sûr que je serai de retour dans quelques mois —le papillon dit au revoir, quelques instants avant de prendre son envol.

—Oui, je sais! Bonne chance! —termine le chardon, tout en balançant la tige d'un côté à l'autre, comme s'il saluait de sa main.

Le chardon sait qu'il est toujours le même. La Vanessa qui est arrivée était la petite fille de la première Vanessa qui a quitté l'Europe et qui a volé haut, très haut, au-dessus des nuages, à trois kilomètres de la terre. Il sait aussi que le jeune papillon qui vient de dire au revoir n'atteindra pas sa destination, en Afrique tropicale, car elle est très loin et sa vie est courte. En chemin, un autre papillon naîtra, son fils et encore un autre qui sera le fils de son fils.

Année après année, des milliers de papillons, les Vanessa des chardons, migrent vers le sud en automne et reviennent en Europe au printemps. En chemin, de nouvelles générations de papillons meurent et naissent.

C'est leur cycle et j'espère qu'il continuera toujours à l'être. Il suffira aux gens de protéger les chardons, de prendre soin des chemins par lesquels ils passent et de ne pas déranger les plantes ni les animaux.

Le chardon, sur le bord de la route, continuera à regarder anxieusement vers le ciel, ouvrira ses pétales autant qu'il le pourra et attendra, patiemment, qu'un autre Vanessa arrive pour prendre soin de lui, le protéger et l'aimer.

L'HARMONICA

Nikolai marchait dans la forêt depuis des heures. Il était perdu et fatigué. Il s'était séparé de sa patrouille lorsqu'il entendit les hélicoptères ennemis survoler l'endroit où ils avaient campé. Maintenant il ne savait pas où aller, il ne connaissait pas la région et il avait faim.

Il s'assit au pied d'un bouleau et laissa son fusil appuyé sur le tronc. Il mit la main dans la poche de sa veste et en sortit l'harmonica que son grand-père lui avait offert il y a vingt ans, lorsqu'il fut admis à l'école de musique de Grozny. Il n'avait que sept ans mais il savait déjà que, quand il serait grand, il serait musicien. Il a appris à jouer du violon, sa passion et il était un concertiste de renommée mondiale, malgré son jeune âge.

Il était maintenant au milieu d'une guerre absurde, comme toutes les guerres, se battant pour il ne savait trop quoi, tirant sur ses voisins inconnus et attendant le moment où une balle perdue croiserait sa route.

Il prit l'harmonica, le nettoya et le porta à ses lèvres. Il inspira et souffla doucement l'une des mélodies populaires tchéchènes du grand compositeur Alimsultanov, décédé il n'y a pas si longtemps dans des circonstances mystérieuses.

—Maudites guerres! —pensa-t-il, tandis que l'émotion des notes de son harmonica le faisait pleurer. Il sanglota et s'arrêta.

Il n'entendit pas les pas silencieux s'approcher derrière lui. Il ne vit pas Viktor, le soldat ennemi combattant de l'autre côté et qui à ce moment-là visait directement la nuque de Nikolai.

Nikolai essuya ses larmes et rejoua. Il choisit le quatrième mouvement de la Neuvième Symphonie de Beethoven, l'Hymne à la joie». Mi, mi, fa, sol, sol, fa, mi, re, do, do, re, mi, mi,...

Viktor s'arrêta et retira son doigt de la gâchette. Il connaissait le morceau, il l'avait joué au trombone, dans son village, lorsqu'il faisait partie de la fanfare qui animait les dimanches et les jours fériés.

Comment est-ce possible? —se demanda-t-il— Quelqu'un qui joue si bien, quelqu'un qui aime la musique, doit être une bonne personne, c'est sûr.

Les années ont passé. La guerre a pris fin. Nikolai et Viktor sont maintenant amis et jouent ensemble dans un petit orchestre de rue. Ils se souviennent souvent du jour où ils se sont rencontrés, le jour où ils se sont salués là-bas au milieu de la forêt et se sont promis que lorsque la guerre serait finie, ils se retrouveraient et joueraient ensemble.

FÉLICITATIONS, AVA!

À son retour du lycée, Kimberly se promène avec sa grand-mère. Aujourd'hui est un jour spécial car sa grand-mère a 77 ans mais elle ne veut toujours pas manquer sa routine habituelle.

—Allons au belvédère, Kim —lui dit, comme si elle ne savait pas que chaque après-midi est pareil.

Et la jeune fille pousse le fauteuil roulant dont Ava a besoin depuis un certain temps pour se déplacer. Au fur et à mesure qu'elles avancent, la femme se souvient de certains moments de sa vie.

—Tu ne le croiras peut-être pas, mais il y a de nombreuses années, des voitures passaient dans ces rues en faisant beaucoup de bruit et en polluant l'air avec leurs fumées.

—Vous me l'avez déjà expliqué, grand-mère —répond la fille— et aussi les vicissitudes de cette époque où les choses ont commencé à changer. En quelle année était-ce?

—En 2020. J'avais 17 ans, comme toi maintenant, et le monde se dirigeait vers un désastre total. Le changement climatique, lui a-t-on dit. Il y avait des pluies torrentielles partout, et ici en Nouvelle-Galles du Sud, les koalas et d'autres animaux souffraient de la déforestation, des incendies et des températures élevées. Je ne sais toujours pas comment nous avons été si courageux pour faire ce que nous avons fait.

—C'était il y a de nombreuses années! Comment pouvez-vous vous souvenir de tous les détails?

—On a "mis le bazar", comme on disait alors.

—On arrive. Regardez-les!, vos copains —dit Kimberly, en montrant un groupe de personnes âgées assises sur l'un des bancs qui couronnent le sommet du belvédère mirador.

—Oui, je les vois. Mes "jeunes".

Et les voilà, les cinq "jeunes" restants de la bande de huit qui ont affronté la ministre du gouvernement australien lorsqu'elle a voulu agrandir la mine de charbon, avec la détérioration conséquente de l'air.

Tous les après-midi, ils s'assoient sur le banc du belvédère. Le plus grand est Thomas. Il a la peau foncée et il est un descendant des Kamilaroi, les aborigènes australiens et marche appuyé sur une canne en bois d'eucalyptus qu'il s'était fabriqué. Il y a aussi les jumelles Brigid et Anjali, qui conservent encore l'envie de faire des blagues et de confondre tout le monde par leur apparence identique, comme deux gouttes d'eau, on dit. La seule différence est la canne qu'elles utilisent pour marcher. Il y a aussi Jeremies, qui n'a pas besoin d'aide parce que son fauteuil roulant est électrique.

Avec Ava, ils ressemblent à la bande des “bâtons” plutôt qu’aux “jeunes”. Ils se souviennent souvent de la façon dont ils ont affronté la compagnie minière et le gouvernement et comment ils ont gagné le procès qui a arrêté l’expansion de la mine. C’était la première de nombreuses victoires qu’ils ont remportées pour faire de la planète un endroit plus habitable. Ils ont réussi à repeupler les forêts d’eucalyptus, à arrêter la fabrication de véhicules à essence, à défendre l’agriculture naturelle et locale et d’autres objectifs qui semblaient impossibles.

Ils se souviennent comment les océans étaient menacés par la pollution et comment, grâce à leur détermination, de plus en plus de garçons et de filles ont uni leurs forces pour rendre ce monde meilleur.

Leur valeur a été reconnue par de nombreux prix mais ils ne se soucient que, chaque après-midi, de monter jusqu’au belvédère et d’attendre patiemment que le soleil se cache derrière l’horizon. Puis ils retournent ensemble, lentement, à la maison.

Aujourd’hui, ils ont une surprise pour Ava, le jour de son anniversaire.

LA CHASSE AU TIÓ

Cette nuit-la, Rosita de “*Chez Boté*” n’a pas dormi paisiblement. Lorsque les premières lumières de la journée ont glissé par la fenêtre et que les cloches de l’église ont sonné à huit heures et demie, elle s’est levée et est allée à la cuisine.

Les parents préparaient le petit déjeuner, à l’extérieur, le givre couvrait l’herbe du jardin. Le thermomètre indiquait en dessous de zéro.

—Nous allons chercher le *tió* aujourd’hui! —s’exclama-t-elle, heureuse— Grand-mère est-elle déjà venue?

—Elle est en route. -répondit la mère— Quand elle arrivera, nous prendrons le petit déjeuner et sortirons dans le bois. Grand-mère est celle qui sait mieux que personne où trouver un bon *tió*. Quand j’étais petite, nous allions ensemble chercher des herbes médicinales et elle nommait toutes les plantes et les arbres que nous trouvions.

Elle reconnaissait aussi, à leur chant, un tas d’oiseaux tels que la mésange, le pinson, la grive et autres. Si, par exemple, nous entendions croâ, croâ, croâ, elle disait «c’est un corbeau» et elle ne s’était pas trompé.

Grand-mère Sisqueta est arrivée avec un sac contenant un petit olivier, dans un pot.

—Regardez ce que j’ai apporté! Un olivier Arbequina —dit-elle, fièrement— il fera une très bonne huile dans quelques années.

—Grand-mère, n'allons-nous pas chercher le *tió*? —demanda Rosita, nerveuse.

—Oui, c'est pourquoi j'apporte l'olivier, on en a besoin pour trouver le *tió*.

—Je ne comprends pas!

—Quand nous y arriverons, je t'expliquerai. Allons-y, la route est longue est c'est la première fois que tu viens. Aujourd'hui tu fais tes débuts en tant que chasseuse de *tió*!

Rosita, tenant la main de sa grand-mère, marchait devant la suite, s'arrêtant de temps en temps pour observer un insecte. Derrière eux allaient les parents portant l'olivier et Josep Maria, le frère aîné de Rosita, avec des provisions pour s'arrêter, si nécessaire. Ils suivaient le chemin de la source, celui qui passait par la rivière.

—Nous y voilà! Ici nous allons planter l'olivier— Grand-mère montra une petite clairière— Rosita, regarde! Nous avons planté ce pin quand ton père avait ton âge.

—Mais, grand-mère, il n'a pas beaucoup grandi, n'est-ce pas? Et pourquoi faisons-nous tout cela? Ne pouvons-nous pas prendre un *tió* et rentrer à la maison?

—Oui, bien sûr, mais ce n'est pas juste. Nous ne pouvons pas venir dans les montagnes et prendre ce que nous voulons. Nous devons lui donner quelque chose en retour. Nous prenons un *tió* et plantons un olivier. Est-ce que tu comprends?

—Oui, mais les oliviers mettent beaucoup de temps à pousser et nous ne pourrions pas profiter des olives savoureuses que vous avez dites.

— Non, pas nous, mais nous ne plantons pas l'olivier pour nous, nous le plantons pour les enfants que tu auras et pour tes petits-enfants. Il y en a toujours été ainsi et cela doit continuer. Nous prenons quelque chose de la forêt et lui en donnons une autre en retour. Et assez de bavardage, nous plantons l'olivier puis cherchons un bon *tió* qui nous fera des cadeaux.

Ils l'ont planté et ont mis quelques pierres autour en espérant que les sangliers ne viendraient pas le détruire.

Puis ils ont fouillé partout à la recherche du *tió*. Rosita a même grimpé sur la haute branche d'un chêne pour voir si elle pouvait voir quelque chose. Rien. Finalement, quand ils ont entendu au loin les cloches de l'église sonner douze heures et demie, un léger bruit les alerta. Ce sera probablement un lièvre, pensaient-ils, mais quand ils se sont approchés, ils l'ont vu. Il était là, caché parmi les herbes, un *tió* attendait que quelqu'un le trouve et le ramène à la maison.

—Youpi! —s'écria Rosita en sautant de joie. —Nous l'avons trouvé! Nous l'avons trouvé! Nous prendrons bien soin de lui, n'est-ce pas grand-mère?

—Oui, ma petite fille, oui.

UNE RENCONTRE ATTENDUE

Les histoires que vous avez lues sont quelques-unes de celles qui font partie des chroniques que j'ai périodiquement envoyées à *l'Ecological World*. Maintenant, je suis sur le point d'en écrire une autre qui a à voir avec luri, le garçon que j'ai rencontré il y a quinze ans, sous un acacia. Je me souviens encore du jour où il s'est approché de l'endroit où j'étais assise et m'a demandé ce que je lisais.

Heureusement, nous avons des réseaux sociaux qui m'ont permis de le localiser ici à Gorazde. Nous sommes restés du côté de la rivière qui est à côté de la vieille ville, devant le pont. Je suis nerveux parce que je ne sais pas si je vais le reconnaître. En fait, je ne sais pas grand-chose de sa vie.

Comme je suis arrivé avec trois heures d'avance, le chauffeur m'a proposé de m'accompagner au sommet de la montagne qui entoure la ville et qui est maintenant un musée de la guerre à ciel ouvert. J'ai été impressionné par les explications qu'il m'a données sur le fait que cet endroit a été le premier à être bombardé pendant la guerre des Balkans et il m'a montré le pont que les voisins utilisaient pour passer d'un côté à l'autre, sans être vus. J'ai pris des photos pour un prochain reportage.

En descendant, le chauffeur s'est arrêté un moment devant une mosquée et il est entré à l'intérieur pour prier. Il est musulman. Puis il m'a emmené au point de rendez-vous et j'ai attendu, assis sur un banc.

Je le vois traverser le pont. Il a toujours les mêmes factions, bien que quinze ans se soient écoulés. Il ne vient pas seul. Il est accompagné d'une petite fille. Elle lui ressemble. Je suis excité.

— Tu es la même! — dit-il et il me présente la fille — Regarde, c'est ma fille, elle s'appelle Valentina, comme la première femme astronaute.

Je salue la jeune fille et elle me répond dans une langue que je ne connais pas.

— Elle dit que tu es très jolie — traduit luri — nous allons prendre quelque chose, d'accord?

Nous nous dirigeons vers la terrasse d'un café voisin. La fille demande une glace et luri et moi, nous prenons un café bosniaque.

Il m'explique qu'à leur retour il y avait du travail pour tout le monde car il fallait reconstruire ce que la guerre avait endommagé. Il a eu de la chance car il a pu aller au lycée puis à l'université pour étudier l'ingénierie aéronautique. Il a l'air heureux.

Ensuite nous parlons de ces années passées en Catalogne et comment nous nous sommes entraidés. Il lui est difficile de se rappeler comment dire certains mots en catalan.

À un moment donné, il ouvre son sac à dos et en sort un livre abîmé.

—Est-ce que tu le connais? Tu me l'as donné le dernier jour où nous nous sommes rencontrés. Je l'ai lu treize fois et je me souviens toujours à quel point vous étiez hospitalier et gentil avec ma famille et moi. Vous êtes de très bonnes personnes.

—Oh, oui! Je m'en souviens — lui dis-je— *Harry Potter et la pierre philosophale*. Nous avons joué la pièce à l'école.

Nous continuons à parler des choses que nous avons faites ces années et des projets que nous avons pour l'avenir.

À la fin, nous échangeons nos numéros de téléphone et nous convenons de nous revoir bientôt. Je lui enverrai un livre que je suis sur le point de terminer. Je l'ai intitulé "Sous la pluie".

Je le vois s'éloigner sur le pont, sa fille au cou. Il s'arrête, se tourne et me fait signe en souriant.

—Au revoir! —il crie.

—Zbogom! —je lui répond — Sois heureux, luri!

SOTTO LA PIOGGIA

HO VISTO COSE INCREDIBILI

Nel film di fantascienza “Blade Runner”, il regista Ridley Scott e lo sceneggiatore David Peoples hanno scritto le parole di un monologo in una famosa scena in cui un replicante dice, sotto la pioggia, al poliziotto che lo insegue:

“Io ne ho viste cose che voi umani non potreste immaginarvi. Navi da combattimento in fiamme al largo dei Bastioni di Orione. E ho visto i raggi B ballenare nel buio vicino alle porte di Tanhäuser. E tutti quei momenti andranno perduti nel tempo come lacrime nella pioggia. È tempo di morire.”

È una scena bellissima che mi ricorda quanto spesso la mia vita assomiglia a quella del replicante, perché anch’io ho visto cose incredibili, ho vissuto avventure con i capelli al vento, sotto la pioggia, e le ho scritte.

Mi chiamo Fina e ho appena compiuto venticinque anni. Sono una giornalista e sto lasciando Sarajevo, la capitale della Bosnia-Erzegovina, dove ho realizzato un articolo sulla via Ferhadija, un luogo fantastico dove convivono chiese di diverse religioni e persone di diverse fedi. Sto andando a Goratze, a trovare un conoscente. Non ci vediamo da molto tempo. Tantissimo tempo. Si chiama Iuri e ho voglia di abbracciarlo. Quindici anni fa ci siamo incontrati sotto un albero di acacia e siamo diventati amici. Un anno dopo è tornato qui, a casa sua, nella sua terra, e io ho perso le sue tracce. Fino ad oggi.

Iuri è ingegnere in una fabbrica di aerei.

Ho studiato giornalismo perché sono sempre stata molto curiosa. Ho avuto la fortuna di viaggiare in tutto il mondo scrivendo rapporti per *Ecological World*, una rivista che si occupa di temi legati alla “Carta della Terra” e agli “Obiettivi di sviluppo sostenibile”. Mi piace il mio lavoro.

Ho conosciuto le “Haeneyo”, donne che vanno a pesca ogni giorno, in Corea, e che sono come le sirene del mare, rispettose della natura, si immergono senza bombole d’ossigeno e pescano solo il necessario per vivere. Ho incontrato anche le ultime “Chipko”, donne che vivono in India e che si preoccupano della conservazione delle foreste, lottando pacificamente contro le aziende che vogliono abbattere gli alberi.

Sono stata in Brasile, dove mi hanno regalato una bellissima fascia per capelli, dai colori

estremamente vivaci, per far capire che eravamo ai tropici e che il ricordo di Marielle Franco, la più feroce delle donne, colei che ha dato vita al movimento del velo, è ancora vivo.

Ho viaggiato con il “treno della morte” da Sinaloa al confine con gli Stati Uniti e ho parlato con i giovani che fuggono dal loro Paese in cerca di una vita migliore.

Nel Canada settentrionale ho sentito come gli Inuit stiano soffrendo a causa dello scioglimento dei ghiacciai; anche in Afghanistan non stanno meglio, e nel Mediterraneo i barconi ci ricordano che ci sono ancora posti dove la gente soffre la fame.

In breve, ho potuto conoscere il buono e il meglio delle persone, ma soprattutto ho visto che c'è speranza e desiderio di fermare il cambiamento climatico, di stabilire relazioni più solidali, più gentili, più ecologiche, relazioni che ci rendono persone migliori e che permettono a noi, ai nostri figli e ai figli dei nostri figli di essere felici. So che dipende solo da noi.

Se vi unite a me, nelle pagine seguenti vi mostrerò alcune delle storie che ho trovato e che sono state pubblicate su *Ecological World*. Vedrete che in ognuna di esse abbiamo inserito un riferimento all'Obiettivo di Sviluppo Sostenibile collegato.

Se vi va, ci rivedremo alla fine del libro e vi racconterò com'è andato l'incontro con il mio caro Iuri.

IL LUSTRASCARPE

Mi chiamo Kevincostner Méndez e ho quattordici anni. Il nome me l'ha dato mia madre, spiegandomi che la prima volta che è andata al cinema proiettavano un film intitolato Balla coi lupi. Le era piaciuto così tanto che, quando sono nato, mi ha chiamato come l'attore protagonista. Ma quasi nessuno mi chiama con questo nome. I miei amici mi chiamano “negro Méndez” perché ho la pelle molto scura, come mio padre, che non ho mai conosciuto. Beh, non tutti, perché mia madre non mi chiama “negro Méndez”, ma “mi pajolito”, che è più affettuoso.

Volete sapere cosa ci faccio qui? Beh, sto viaggiando verso il nord, verso gli Stati Uniti con mia madre e le mie sorelline, Marcela e Gabriela. Siamo partite da Culiacán dieci giorni fa e presto arriveremo alla frontiera.

Il treno è lento e a volte salgo sul tetto della carrozza dove incontro altri ragazzi. Mi piace perché si respira meglio, ci si gode il paesaggio e seduti lì immagino di essere sul dorso di un lunghissimo serpente.

Quando attraversiamo alcuni villaggi, il treno rallenta ancora di più, quasi si ferma, e alcune persone ci lanciano del cibo. Sono molto gentili. Ci spiegano che prima non era così e che a volte la polizia costringeva a scendere chi non aveva il biglietto. Noi non lo abbiamo, ma ci dicono di stare tranquilli perché qualcuno ha pagato molti pesos al governo messicano per lasciarci in pace. Mia madre, che è molto intelligente,

dice che si trattava di un attore cinematografico chiamato Cantinflas che faceva commedie.

Negli ultimi giorni vedo mia madre emozionata e noto che le brillano gli occhi. Sogna che negli Stati Uniti troverà un lavoro e noi potremo andare a scuola. Non lo so. A Culiacán vivevamo in un quartiere chiamato Alamedas. Non c'era elettricità, né acqua potabile, né scuole, né medici, né lavoro. Non c'era nulla. Per questo ce ne siamo andati. Per vivere meglio, dice mia madre. A proposito, il suo nome è Lupe.

La mattina, a Culiacán, uscivo di casa e camminavo per un paio d'ore lungo la via Álvaro Obregón fino a raggiungere il centro, vicino al Municipio. Passava molta gente e io mi mettevo in un angolo dove non davo troppo fastidio, con i miei attrezzi da lustrascarpe. Alcuni uomini si sedevano al mio posto e io iniziavo il mio lavoro. Per prima cosa pulivo le scarpe con un panno per rimuovere la polvere o il fango che vi erano rimasti incastrati, poi spazzolavo la scarpa con il lucido per scarpe su e giù e lungo i lati finché la scarpa era molto pulita. Finivo il lavoro con un altro panno per far brillare ancora di più la vernice o la pelle. Non guadagnavo molto, ma mi piaceva il mio lavoro. Infatti, lustravo scarpe da quando avevo sei anni. Un giorno, un uomo anziano mi disse che alcuni personaggi famosi avevano iniziato come me, lavorando come lustrascarpe. Mi ha detto i nomi, ma non so chi siano. Mi ricordo di alcuni di loro. Vediamo... Ozzy Osbourne, James Brown, Lula da Silva, Alejandro Toledo e Malcolm X.

Preferisco fare il lustrascarpe piuttosto che stare ai semafori a pulire i parabrezza delle auto come il mio amico Iker, che ha anche lui una k nel nome.

Quando faceva buio, prendevo la scatola e tornavo nel quartiere, ma passavo per altre strade dove c'erano case vere, scuole e ospedali. Mi piaceva vedere i ragazzi e le ragazze della mia età con le loro uniformi e la cartella sulle spalle, piena di libri. Io non ho libri, e se li avessi non saprei che farmene perché non so né leggere né scrivere.

Le ragazze indossavano gonne a quadri e i ragazzi blazer. Mi guardavano e a volte cambiavano marciapiede, come se avessero paura di me, o forse era l'odore di lucido da scarpe che emanavo. Mi ero abituato.

Mentre tornavo a piedi si stava facendo buio e non c'erano ancora lampioni a illuminare la strada per Alamedas, ma non mi importava perché la conoscevo a memoria. A metà strada mi sedevo a riposare su un muretto e, guardando in alto, potevo contemplare il cielo pieno di stelle e osservare gli aerei che lasciavano una scia di luce nel loro cammino.

Poiché era così buio, nessuno poteva vedermi quando mi intrufolavo in un campo per raccogliere ciò che veniva coltivato. Se ero fortunato, riuscivo a cogliere qualche carota che io e le mie sorelle usavamo per la cena. Adoro le carote crude! Se avevo fortuna, potevo anche raccogliere pomodori, fagioli o bietole da un orto molto grande che si trovava accanto alla strada.

Il mio amico Iker e altri bambini rovistavano nella spazzatura e a volte trovavano cose utili, ma io non ho mai fatto questa cosa di aprire i contenitori e vedere cosa c'era.

Nei giorni in cui qualche cliente mi dava la mancia ero molto felice perché tenevo i soldi in un'altra tasca e, prima di tornare a casa, passavo davanti alla casa del signor Ramon, un vicino molto anziano che viveva da solo, e glieli davo. Non mi diceva nulla, ma sapevo che mi era grato perché a volte mi guardava e gli scendevano le lacrime sulle guance.

Ed eccoci qui. Mia madre dice che tra un paio di giorni avremo raggiunto la frontiera e che la nostra vita cambierà. Speriamo che sia così. Speriamo che le mie due sorelle possano andare a scuola e che mia madre trovi un lavoro che ci renda la vita più facile.

Questo è tutto ciò che posso spiegare. Ora, se vuole, saliremo in cima alla carrozza. La notte ha la sua magia e sono sicuro che le piacerà, signorina Fina, e potrà parlare con i miei amici. Vi spiegheranno cose che non potete nemmeno immaginare, per la vostra storia.

DUE AMICI

Marielle e Carolina erano amiche. Marielle aveva la pelle scura e i capelli neri. Carolina aveva la pelle bianca e i capelli biondo grano. Vivevano in una favela, un quartiere molto povero di Rio de Janeiro, in Brasile, e ogni giorno camminavano insieme su strade ripide per andare a scuola. Mentre camminavano, giocavano a non calpestare i solchi del terreno o cantavano le canzoni che avevano imparato al parco giochi. Erano migliori amici, allegri e ridanciani.

Un giorno si imbattono in un gruppo di idioti che dicono loro cose cattive e ridono di loro. Non era la prima volta e, a differenza delle altre volte, Carolina li affrontò.

- Grassa - le dissero.

- Sì, sono un po' piena, e allora? Non è un insulto. E poi non si dice "grassa", ma "obesa", razza di ignoranti! - rispose, afferrò immediatamente la mano di Marielle e iniziarono a correre per la strada.

Arrivati all'angolo si fermarono davanti al bar Tapioca, una bettola che emanava odore di umidità e alcol. Si abbracciarono e risero, forse per la paura che avevano vissuto o per la rabbia che provavano.

- Non mi piace quando mi chiamano "grassa", né quando ti chiamano "nera" o "capelli di indivia". Inoltre, i tuoi capelli neri sono bellissimi, ricci e lucenti. Sembri una regina. - disse Carolina, mentre passava le dita sulla testa dell'amica.

L'anno in cui compie undici anni, Marielle inizia a lavorare per pagarsi gli studi. Comincia anche a indossare fasce e sciarpe colorate.

Come una regina, si disse, ricordando le parole della sua amica Carolina. I foulard le davano un'aria diversa, ribelle. Li portava a testa alta, ben annodati, come se portasse una bandiera.

Altre ragazze della favela cominciarono a imitarla e anche loro indossarono turbanti, fasce e sciarpe dai colori vivaci che si vedevano da lontano. Era una rivoluzione, una dichiarazione di principi, un'affermazione della loro unicità.

L'amicizia con Carolina continuò per molti anni. Un giorno Marielle le disse: - Carolina, mettili in testa che possiamo essere quello che vogliamo. Cambieremo le cose che non ci piacciono. Non voglio che la gente ci guardi dall'alto in basso perché siamo nere, donne o povere. Studierò duramente e un giorno diventerò parlamentare. Allora le cose saranno diverse, saremo delle vere regine. E d'ora in poi mi dipingerò i capelli e li porterò biondi, come te, e sarò una "nerbionda", una donna nera bionda.

E così fece.

BRACCIA APERTE

La piazza del villaggio. Dopo la merenda. Il solito momento di incontro e di gioco.

Pedro e Mafalda sono incaricati di formare le squadre. Iniziano il canto "Uno, due, tre, bim, bum, bam" e tendono le mani con alcune dita allungate. Tirano le somme. Quattro e due. Sei. Mafalda vince.

- Chiedo la squadra di Oscar Camps - inizia convinta - e scelgo Ona.

- Io scelgo Andreu.

- Roberto con noi.

- Mmm! Cinta.

E così si continua fino a quando entrambe le squadre sono complete.

Da una parte c'è la squadra di Mafalda. Sono gli otto che interpretano i migranti e i tre che sono i soccorritori di Open Arms. Dall'altra parte ci sono i dieci che interpretano la Guardia Costiera.

Il gioco consiste nel fatto che i migranti devono raggiungere un certo punto della piazza chiamata "Europa". Davanti a loro, sparsi lungo tutto il perimetro, coloro che devono impedirne l'arrivo. È una sorta di gioco del "gatto e del topo" unito a "tu la prendi": quando la Guardia Costiera cattura un migrante, questo deve rimanere fermo sul posto, a braccia aperte, finché uno dei soccorritori non riesce a toccarlo per fargli proseguire il cammino verso "Europa".

Inizia la partita. Mafalda guida abilmente la sua squadra mandando una coppia sulla destra per depistare la Guardia Costiera. Sa di non poter aiutare quei due, ma cerca di portare gli altri a destinazione. Pedro è furbo, fiuta la manovra e manda solo quattro corridori dietro ai due che attirano l'attenzione.

Il gioco finisce. Si contano gli arrivati. Solo tre oggi. Gli altri cinque sono stati catturati. La Guardia Costiera ha vinto. Brutta giornata per i migranti. Domani, forse, saranno più fortunati.

ROSEMARY E L'ALBERO DI LIMONI

- Ehi! Stai bene? Sembri un po' pallida.
- Mi gira la testa! Ho fatto un viaggio molto lungo e faticoso.
- Da dove vieni?
- Vengo, o meglio, veniamo dal Sudafrica. In barca. Tanti giorni di viaggio, stretti e senza vedere il sole.
- Sudafrica? E cosa ci fai qui?
- Non lo so, a proposito, dove sono?
- A Lleida, una città della Catalogna.
- Lleida? E tu, da dove vieni?
- Nelle vicinanze. Il signor Tomeu mi ha dato un passaggio con il suo pick-up. Non siamo in molti, ma siamo apprezzati per il nostro buon gusto. A proposito, vedo che ti chiami Rosemary, che bel nome!
- Sì, abbiamo nomi inglesi. Quella di fronte si chiama Flamingo e quella di là è Cheeky. Il nome aiuta ed è un'attrattiva per gli acquirenti, dicono. Che cos'è questo posto?
- Un supermercato. Al momento non c'è nessuno, ma tra poco le luci si accenderanno e le porte si apriranno. Vedrete molte persone ovunque, con borse e cestini della spesa. Ci sarà molto rumore e attraverso gli altoparlanti si sentirà della musica e una voce che dice cose come "Signorina Eva, vada alla cassa" o "Oggi, nel reparto congelatori, troverà delle offerte incredibili".
- Che dire dei numeri e delle lettere che abbiamo davanti?
- Oh, Rosemary, vedo che non si sono spiegati bene. Guarda, le lettere indicano la varietà e il luogo di origine e i numeri indicano il prezzo da pagare per noi.
- Cosa c'è scritto sulla tua scatola?
- Sulla mia scatola c'è scritto "Pera Llimonera. Lleida" e il prezzo al chilo: 1,79 euro. Sulla tua c'è scritto "Pera Rosemary. Sudafrica" e il prezzo al chilo: 1,49 euro.
- Sono più economica di te?

- È davvero strano, non è vero? Nel vostro caso, oltre a pagare le persone che vi hanno raccolto, smistato, separato e messo in scatole, ben ordinate, dovete aggiungere il costo del trasporto, pagare la barca, il personale, il carburante che spendete, e un sacco di tasse. Per poter essere qui, dovete essere raccolti un po' di verde e, naturalmente, non avete i nostri stessi gusti. Shhh! Fate silenzio, sta arrivando qualcuno.

Sara e Ignasi, una giovane coppia, arrivano portando due borse. Si fermano davanti all'espositore di frutta.

- Guarda, Sara, che belle pere. Possiamo prenderne alcune per la macedonia di domani. Sono sicura che i bambini le adoreranno.

- Sì Ignasi, buona idea, ma prendi queste, quelle che dicono "pera llimonera".

- Ma sono più costose!

- Sì, ma sono di qui e dobbiamo incoraggiare il consumo locale. Ascoltami, caro. Te lo spiegherò a casa.

- OK.

Ignasi raccoglie alcune pere "llimoneres" e le mette in un sacchetto. Mentre proseguono verso la zona delle bevande, gli sembra di sentire una vocina provenire dall'interno del sacchetto.

- Arrivederci Rosemary, è stato un piacere averti conosciuto.

LA DONNA D'ACQUA

- Ha qualcosa da dire sulle accuse che le sono state rivolte prima di emettere il verdetto? - Disse, con voce grave, il sindaco del villaggio, un uomo robusto con una folta barba che gli conferiva un aspetto rispettabile.

C'era un silenzio che andava da un capo all'altro della sala grande del municipio, pieno di gente, di vicini curiosi e desiderosi di vedere la colpevole di tutti i mali della città impiccata o, nella migliore delle ipotesi, espulsa per sempre.

L'anziana donna che occupava un posto preferenziale alla sinistra del tribunale si alzò e si appoggiò alla ringhiera che la separava dal pubblico. Era vestita con una gonna nera sdrucita, che lasciava intravedere delle espadrillas sporche e consumate. Un foulard, anch'esso nero, le copriva la testa. La pelle bruna del suo viso era piena di rughe e i suoi occhi mostravano uno sguardo determinato e luminoso, come quello dei gatti al buio. Dalle tasche spuntavano due fiori appassiti, circondati da foglie di edera.

- Mi chiamo Viviana, come mia madre e mia nonna. Vivo in un cottage vicino al Monte della Nebbia, accanto al Lago Grande. Non so quanti anni ho -, si sentì un filo di voce nel salotto.

- Cosa fa? - la interruppe il sindaco.

- Mi prendo cura della foresta e degli animali che la abitano. Faccio in modo che nessuno faccia loro del male. Ogni giorno percorro i sentieri vicino al villaggio, conosco tutte le piante e le uso per curare le malattie. Le erbe, ben combinate, aiutano a curare mal di pancia, punture di insetti o infiammazioni. Se si viene punti da un'ape, faccio un unguento con la calendula per aiutare a sopportare meglio il dolore; se ci si taglia, applico la millefoglie per disinfettare la ferita, e se si ha mal di pancia, con una combinazione di finocchio e camomilla posso curarlo. Bisogna però fare attenzione e usare il metodo della novena, cioè fare il trattamento per nove giorni e poi smettere, in modo che l'organismo non si abitui. Ma non posso curare tutte le malattie. Se un bambino si ammala, non è colpa mia, come lei dice, né ho puntato il dito contro di lui o l'ho guardato in modo negativo. Semplicemente ci sono delle malattie che non posso curare.

Cammino anche nella foresta nelle notti di luna piena. Mi sdraio in mezzo agli alberi, guardo il cielo pieno di stelle e cerco di conoscerle. Mi piace. Lì, in silenzio, chiudo gli occhi e sento il gracidare dei rospi, il mormorio dell'acqua del ruscello e mi accorgo dello svolazzare di un gufo. E non è vero che sto volando con una scopa, che barbarie! Le luci che avrete visto intorno a me sono le lucciole che mi accompagnano sulla strada di casa, illuminando il sentiero.

E se mi sono arrampicato sulla vecchia quercia è perché non volevo che la abbatteste. Quella quercia ci fa ombra da più di cento anni quando abbiamo caldo, i suoi rami ospitano scoiattoli e altri piccoli animali che vi fanno il nido e, quando cadono le ghiande, i cinghiali hanno da mangiare. Chi siamo noi per abbatterla e venderla alle segherie?

Voi dite che sono una strega per il mio aspetto, perché cammino per i sentieri cantando e parlando da sola, ma in realtà sono solo una donna d'acqua che sta invecchiando. Siamo rimasti in pochi, è vero, e la natura ha bisogno di noi, ci sono sempre meno specie che sopravvivono in questo luogo, meno alberi a causa degli incendi, a causa delle case di cemento che occupano le montagne, a causa delle moto che rombano e rombono ovunque. Se aveste difeso la vostra terra, se non aveste permesso l'arrivo dei costruttori della linea ad alta tensione dove tanti uccelli sono intrappolati e bruciati, probabilmente non avrei preso la tanica di benzina per bruciare le torri. E sapete? È stato un peccato che mi abbiate preso all'ultimo momento, altrimenti ora non ci sarebbe più nessuna torre in piedi.

- Abbiamo sentito abbastanza discorsi assurdi. Siediti! - lo interrompe il sindaco. E si preparò a emettere il verdetto.

IL CARDO E IL BRUCO

Il cardo sul ciglio della strada guarda ansiosamente il cielo. Apre i suoi petali più che può e aspetta, pazientemente, l'arrivo di Vanessa. Lei è in ritardo, ma il cardo sa che arriverà, inevitabilmente, come ogni anno.

Vanessa è una farfalla grande e bella. In alcuni luoghi è conosciuta come “la signora dipinta” perché ha le ali colorate. Sulle sue ali si possono distinguere aree nere come il buio della notte e punti blu come l’acqua del fiume Niger. Spiccano anche il bianco della neve sul Kilimangiaro e l’arancione e il marrone della sabbia del deserto.

Sono i colori dei luoghi che attraversa, perché Vanessa compie uno dei viaggi più lunghi che l’uomo conosca, più o meno come le anatre e gli altri uccelli migratori che ogni autunno partono per l’Africa, in cerca di cibo e di un clima migliore.

Quando il cardo la vede avvicinarsi, esausta e tremante, piange di gioia. Si è presa cura di sé per questo momento. Gli altri fiori la deridono e le dicono che nessuno lo raccoglierà mai per decorare un vaso e che nessun ragazzo regalerà mai un cardo alla sua amata. Dicono che è brutto perché il suo stelo e i suoi fiori sono pieni di spighe.

Non sanno che a lui non interessa perché ha occhi solo per Vanessa.

Infine, la farfalla posa le zampe sul cardo e aspetta che arrivi la notte per riposare. Sa che questa è la fine del suo viaggio, un viaggio che sua nonna ha iniziato, sua madre ha continuato e che lei continuerà depositando le sue uova prima di morire, felice perché il cardo si prenderà cura dei suoi piccoli.

Da una delle uova si schiude un piccolo e bello bruco. Cammina lungo il tronco e si nutre delle foglie del cardo. Mentre il bruco cresce, il cardo è felice. Si assomigliano perché entrambi hanno delle punte per difendersi. Come le rose, pensa il cardo.

Questo è il cerchio delle farfalle, uno dei più meravigliosi misteri della natura. Il bruco formerà una crisalide e dopo un paio di settimane ne uscirà trasformato in una giovane Vanessa, una farfalla forte e bella pronta a continuare la migrazione. Nasce su un cardo e finirà per morire su un altro cardo. È così che sarà la sua vita.

- Vola, amica mia, vola alto, la strada sarà lunga! Ti aspetterò fino alla prossima primavera. - geme il cardo, perché sa che presto sarà di nuovo solo.

- Grazie per esservi presi cura di me e per avermi protetto. Potete star certi che tornerò tra qualche mese - saluta la farfalla, pochi istanti prima di spiccare il volo.

- Sì, lo so, buona fortuna! - termina il cardo, facendo oscillare il suo stelo da entrambi i lati, come se stesse salutando con la mano.

Il cardo sa che è sempre lo stesso. La Vanessa che è arrivata è la nipote della prima Vanessa che ha lasciato l’Europa e ha volato in alto, molto in alto, sopra le nuvole, a tre chilometri dalla terra. Sa anche che la giovane farfalla che ha appena salutato non arriverà a destinazione, nell’Africa tropicale, perché è lontana e la sua vita è breve. Durante il tragitto nascerà un’altra farfalla, sua figlia, e un’altra ancora che sarà figlia di sua figlia.

Anno dopo anno, migliaia di farfalle, le Vanesse dei cardi, iniziano la loro migrazione verso sud durante l'autunno e tornano in Europa in primavera. Durante il viaggio muoiono e nascono nuove generazioni di farfalle.

Questo è il loro ciclo e speriamo che rimanga sempre così. È sufficiente che le persone proteggano i cardi, che si prendano cura dei sentieri che attraversano e che non disturbino le piante e gli animali.

Il cardo sul ciglio della strada continuerà a guardare ansiosamente verso il cielo, ad aprire i suoi petali più che può e ad aspettare, pazientemente, che arrivi un'altra Vanessa a prendersi cura di lei, a proteggerla e ad amarla.

L'ARMONICA

Nikolai camminava nella foresta da ore. Era perso e stanco. Si era separato dalla sua pattuglia quando aveva sentito gli elicotteri nemici sorvolare il luogo in cui si erano accampati. Ora non sapeva dove andare, non conosceva la zona ed era molto affamato.

Si sedette ai piedi di una betulla e lasciò il fucile appoggiato al tronco. Mise la mano nella tasca della giacca e tirò fuori l'armonica che il nonno gli aveva regalato vent'anni prima, quando era stato ammesso alla scuola di musica di Grozny. Aveva solo sette anni, ma già sapeva che da grande sarebbe diventato un musicista. Imparò a suonare il violino, la sua passione, e fu un concertista di fama mondiale, nonostante la giovane età.

Ora era impegnato in una guerra assurda, come tutte le guerre, combattendo senza sapere per quale motivo, sparando contro i suoi vicini sconosciuti e aspettando il momento in cui una pallottola vagante avrebbe incrociato il suo cammino.

Prese l'armonica, la pulì e la portò alle labbra. Inspirò e soffiò dolcemente una delle melodie popolari cecene del grande compositore Alimsultanoy, morto poco tempo fa in circostanze misteriose.

- Maledette guerre! - pensò, mentre l'emozione delle note della sua armonica gli faceva venire le lacrime agli occhi. Singhiozzò e si fermò.

/134

Non sentì i passi silenziosi che si avvicinavano da dietro. Non vide Viktor, il soldato nemico che combatteva dall'altra parte, che in quel momento stava puntando direttamente alla nuca di Nikolai.

Nikolai si asciugò le lacrime e riprese a suonare. Scelse il quarto movimento della Nona Sinfonia di Beethoven, "l'Inno alla gioia". Mi, mi, fa sol, fa, mi, re, re, do, do, re, mi, mi, mi,....

Viktor si fermò e tolse il dito dal grilletto. Conosceva il brano, lo aveva suonato al trombone nel suo villaggio quando faceva parte della fanfara che suonava la domenica e le feste.

Com'è possibile? - si è chiesto - Una persona che suona così bene, che ama la musica, deve essere una brava persona.

Sono passati anni. La guerra è finita. Nikolai e Viktor ora sono amici e suonano insieme in una piccola orchestra di strada. Ricordano spesso il giorno in cui si sono incontrati, il giorno in cui si sono salutati in mezzo alla foresta e si sono promessi che quando la guerra sarebbe finita si sarebbero cercati e avrebbero suonato insieme.

TANTI AUGURI, AVA!

Tornando a casa da scuola, Kimberly va a fare una passeggiata con la nonna. Oggi è un giorno speciale perché la nonna ha 77 anni, ma non vuole rinunciare alla sua solita routine.

- Andiamo alla vedetta, Kim -, dice, come se non sapesse che tutti i pomeriggi sono uguali.

E la ragazza spinge la sedia a rotelle di cui Ava ha da tempo bisogno per spostarsi. Mentre avanzano, la donna ricorda alcuni momenti della sua vita.

- Forse non mi crederete, ma molti anni fa le auto passavano per queste strade facendo molto rumore e inquinando l'aria con il fumo.

- Me lo avete già spiegato, nonna -, rispose la ragazza, - e anche le vicissitudini di quel periodo in cui le cose cominciarono a cambiare. Che anno era?

- 2020. Avevo 17 anni, come voi ora, e il mondo stava andando incontro a un disastro totale. Il cambiamento climatico, lo chiamavano. Ovunque c'erano piogge torrenziali e qui nel Nuovo Galles del Sud i koala e altri animali stavano soffrendo a causa della deforestazione, degli incendi e delle alte temperature. Non so ancora come abbiamo avuto il coraggio di fare quello che abbiamo fatto.

- È stato molti anni fa! Come fai a ricordare tutti i dettagli?

- È che "abbiamo fatto un casino", come si diceva allora.

- Ci stiamo arrivando. Guardateli, i vostri colleghi", dice Kimberly, indicando un gruppo di nonni seduti su una delle panchine in cima alla vedetta.

- Sì, li vedo. I miei "giovani".

Ed eccoli lì, i cinque "giovani" rimasti della banda di otto che affrontarono la ministra del governo australiano quando voleva espandere la miniera di carbone, con il conseguente deterioramento dell'aria.

Ogni pomeriggio siedono sulla panchina del belvedere. Il più alto è Thomas. Ha la pelle scura, è un

discendente dei Kamilaroi, gli aborigeni australiani, e cammina con un bastone di legno di eucalipto, che ha costruito lui stesso. Ci sono anche le gemelle Brigid e Anjali, che hanno ancora voglia di scherzare e confondere tutti con il loro aspetto identico, come due gocce d'acqua, dicono. L'unica differenza è il bastone che usano per aiutarsi a camminare. E poi c'è Jeremies, che non ha bisogno di aiuto perché la sua sedia a rotelle è elettrica.

Con Ava parecen la banda de los “bastones” más que no la de los “jóvenes”. Frecuentemente recuerdan cómo se enfrentaron a la empresa minera y al Gobierno y como ganaron el juicio que paró la ampliación de la mina. Fué la primera de muchas victorias que consiguieron para hacer del planeta un lugar más habitable. Consiguieron repoblar los bosques de eucaliptus, que se detuviera la fabricación de vehículos de gasolina, defendieron una agricultura natural y de proximidad, y otros hitos que parecían imposibles.

Ricordano come gli oceani fossero minacciati dall'inquinamento e come, grazie alla loro determinazione, altri ragazzi e ragazze si siano uniti ai loro sforzi per rendere il mondo un posto migliore.

Il loro coraggio è stato riconosciuto con molti premi, ma l'unica cosa che conta per loro, ogni sera, è salire al punto di osservazione e aspettare pazientemente che il sole tramonti dietro l'orizzonte. Poi tornano lentamente a casa insieme.

Oggi hanno una sorpresa per Ava, in occasione del suo anniversario.

LA CACCIA AL TIÒ

Quella notte, Rosita de casa Boté non dormì tranquillamente. Quando le prime luci del giorno entrarono dalla finestra e le campane della chiesa suonarono le sette e mezza, si alzò e andò subito in cucina.

I genitori stavano preparando la colazione e, fuori, la brina aveva macchiato di bianco l'erba del giardino. Il termometro segnava meno di zero gradi.

- Oggi andiamo a cercare il Tiò! - esclamò felice - La nonna è già arrivata?

- Sta arrivando. - rispose la madre - Quando arriva, facciamo colazione e ci dirigiamo verso la foresta. La nonna è quella che sa meglio di tutti dove possiamo trovare un buon Tió. Quando ero piccola, andavamo insieme a cercare erbe medicinali e la nonna ci dava i nomi di tutte le piante e gli alberi che trovavamo. Conosceva anche, attraverso il canto, molti uccelli, come la cinciallegra, il fringuello, il tordo e molti altri. Se, ad esempio, sentivamo “cra, cra, cra”, lei diceva “È un corvo” e non sbagliava.

Nonna Sisqueta arrivò carica di una borsa contenente un piccolo ulivo in vaso.

- Guardate cosa ho portato! Un olivo arbequina - disse con soddisfazione - darà un ottimo olio tra qualche anno.

- Nonna, non andiamo a cercare il Tió? - chiese Rosita nervosamente.

- Sì, è per questo che sto portando l'ulivo, ci servirà per trovare il Tió.

- Non lo capisco!

- Quando arriveremo ti spiegherò tutto. Forza, andiamo, la strada è lunga ed è la tua prima volta che vieni. Oggi fai il tuo debutto come cacciatrice di Tió!

Rosita, tenendo per mano la nonna, camminava davanti al gruppo, fermandosi di tanto in tanto per cercare gli insetti. Dietro di loro c'erano i genitori che portavano l'ulivo e Josep Maria, il fratello maggiore di Rosita, con le provviste per fare una sosta, se necessario. Seguirono il sentiero che portava alla sorgente, quello che conduceva al fiume.

- Eccoci qua! Qui planteremo l'ulivo - la nonna indicò una piccola radura - Rosita, guarda! Questo pino lo abbiamo piantato quando tuo padre aveva la tua età.

- Ma nonna, non è cresciuto troppo, vero? E perché stiamo facendo tutto questo? Non possiamo prendere un Tió e tornare a casa?

- Certo che possiamo, ma è sbagliato. Non possiamo venire in montagna e prendere tutto quello che vogliamo. Dobbiamo dare qualcosa in cambio. Prendiamo un Tió e piantiamo un ulivo. Avete capito?

- Sì, ma gli ulivi impiegano molto tempo a crescere e non possiamo gustare le olive saporite di cui parlavi.

- No, ma non piantiamo l'ulivo per noi stessi, lo piantiamo per i figli che avrai e per i tuoi nipoti. È così che è sempre stato ed è così che dovrebbe continuare ad essere. Prendiamo qualcosa dalla foresta e diamo qualcosa in cambio. Basta parlare, piantiamo l'ulivo e poi cerchiamo un buon Tió che ci faccia dei regali.

La piantarono e vi misero intorno delle pietre, sperando che i cinghiali non venissero a distruggerlo.

Poi cercarono ovunque un Tió. Rosita si arrampicò persino sul ramo più alto di una quercia per vedere se riusciva a vedere qualcosa. Niente. Infine, quando sentirono le campane della chiesa suonare le undici e mezza in lontananza, un leggero rumore li mise in allarme. Probabilmente era una lepre, pensarono, ma quando si avvicinarono lo videro. Era lì, nascosto nell'erba, un Tió che aspettava che qualcuno lo trovasse e lo portasse a casa.

- Viva! - gridò Rosita, saltando di gioia. - L'abbiamo trovato! L'abbiamo trovato! Ci prenderemo cura di lui, vero, nonna?

- Sì, figliola, sì.

UN INCONTRO TANTO ATTESO

Le storie che avete letto sono alcune di quelle che fanno parte delle cronache che invio periodicamente a *Ecological World*. Ora sto per scriverne un'altra su luri, il ragazzo che ho conosciuto quindici anni fa, sotto un albero di acacia. Ricordo ancora il giorno in cui si avvicinò a dove ero seduta e mi chiese cosa stessi leggendo.

Siamo fortunati che i social network mi abbiano permesso di trovarlo qui a Gorazde. Ci siamo incontrati lungo il fiume vicino alla città vecchia, di fronte al ponte. Sono nervosa perché non so se lo riconoscerò. In effetti, non so quasi nulla della sua vita.

Essendo arrivata con tre ore di anticipo, l'autista si è offerto di accompagnarmi sulla montagna che circonda la città e che ora è un museo di guerra all'aperto. Sono rimasta colpita dalle sue spiegazioni su come questo sito sia stato il primo a essere bombardato durante la guerra dei Balcani e mi ha mostrato il ponte usato dalla gente del posto per passare da una parte all'altra senza essere visti. Ho scattato delle foto per un futuro reportage.

Durante la discesa, l'autista si è fermato per un attimo davanti a una moschea ed è entrato a pregare. È musulmano. Poi mi ha portato al punto d'incontro e mi sono seduta su una panchina ad aspettarlo.

Lo vedo attraversare il ponte. Ha ancora gli stessi lineamenti, anche se sono passati quindici anni. Non viene da solo. Una bambina lo accompagna. Gli assomiglia. Mi emoziono.

Mi riconosce subito e ci abbracciamo a lungo.

- Sei uguale! - dice e mi presenta la ragazza - Guarda, è mia figlia, si chiama Valentina, come la prima donna astronauta.

Saluto la ragazza e lei mi risponde in una lingua che non conosco.

- Dice che sei molto bella - traduce luri - ma andiamo a bere qualcosa, che ne dici?

Ci dirigiamo verso la terrazza di un caffè vicino. La ragazza ordina un gelato e io e luri prendiamo un caffè bosniaco.

/138

Spiega che al suo ritorno c'era lavoro per tutti perché era necessario ricostruire ciò che la guerra aveva distrutto. È stato fortunato perché ha potuto frequentare il liceo e poi l'università per studiare ingegneria aeronautica. Sembra felice.

Poi abbiamo parlato degli anni che ha trascorso in Catalogna e di come ci siamo aiutati a vicenda. Fatica a ricordare come si pronunciano alcune parole in catalano.

A un certo punto, apre lo zaino e tira fuori un libro a pezzi.

- Lo conosci? Me l'hai regalato l'ultimo giorno che ci siamo incontrati. L'ho letta tredici volte e ricordo sempre quanto siete stati ospitali e gentili con me e la mia famiglia. Siete delle brave persone.

Oh sì, mi ricordo - dico - *Harry Potter e la pietra filosofale*. Abbiamo fatto la rappresentazione a scuola.

Continuiamo a parlare delle cose che abbiamo fatto negli anni e dei progetti che abbiamo per il futuro.

Quando abbiamo finito, ci siamo scambiati i numeri di telefono e ci siamo dati appuntamento a breve. Gli invierò il libro che sto per terminare. L'ho intitolato "Sotto la pioggia".

Lo vedo allontanarsi dal ponte con la figlia al seguito. Si ferma, si gira e mi saluta sorridendo.

- Addio! - grida.

- Zbogom! - Gli rispondo - Che tu sia molto felice, luri!

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Diputació de Lleida
La força dels municipis